

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

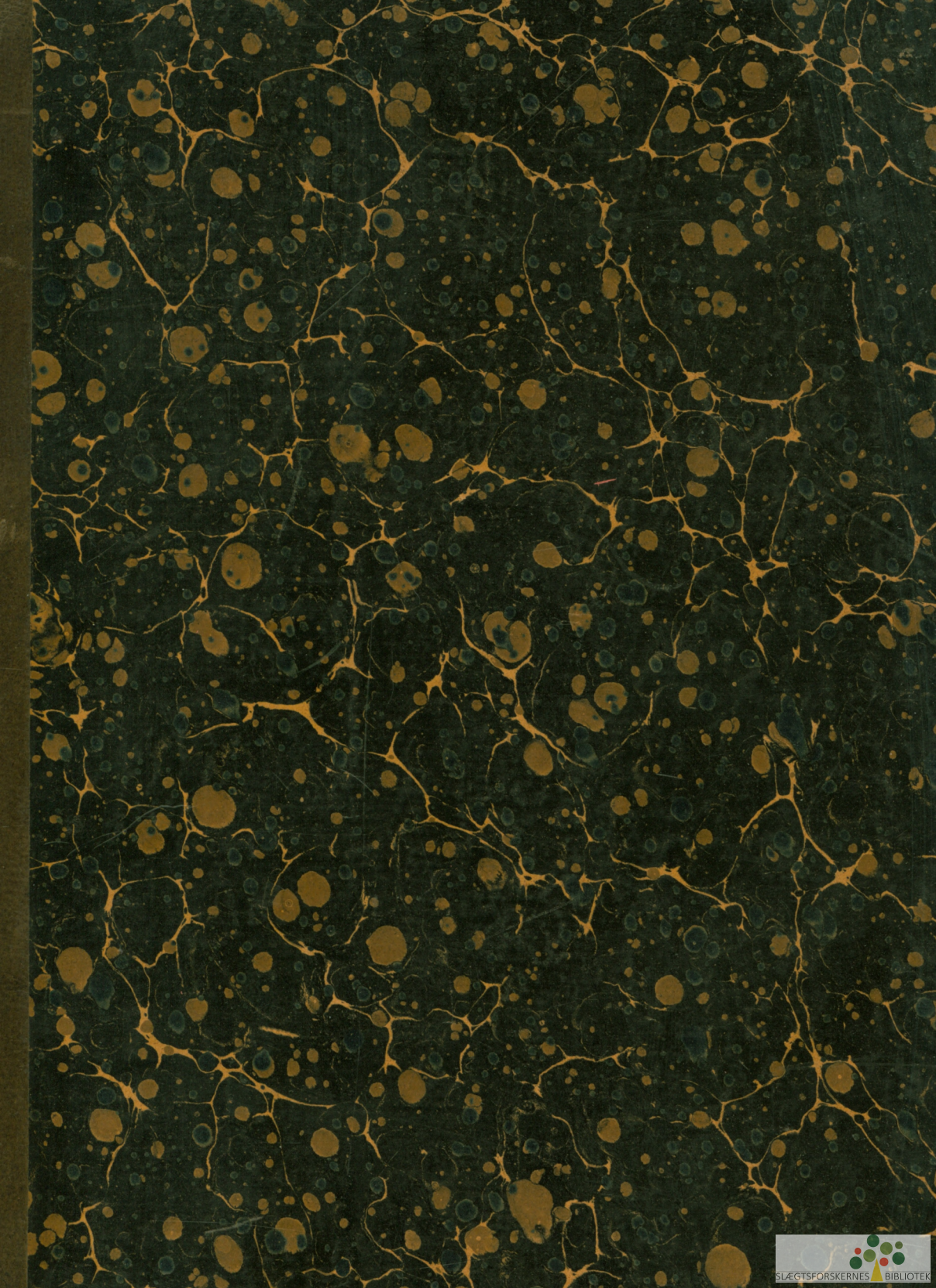
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

EPISTOLAE

QUAS PER ANNOS A 1596 AD 1601

TYCHO BRAHE ET OLIGERUS ROSENKRANTZIUS

INTER SE DEDERUNT.

NUNC PRIMUM COLLECTAE ET EDITAE

A

F. R. FRIIS

HAVNIAE

TYPIS MARTII TRUELSEN

1896

Praefatio.

Hoc volumine omnes quas nunc extare novimus epistolae a doctissimis hominibus nobilibus Danis, TYCHONE BRAHEO de Knudstrup et OLIGERO ROSENKRANTZIO de Rosenholm, inter se datae continentur; quibus appendix addita est paucas variorum epistolas complexa, quarum una ante edita est, quae cum iis quas diximus epistolis aliqua ex parte cohaerent. Nec tamen plenum corpus effici potuit, quare editio nostra, si verum dicere volumus, quasi receptaculum est materiae, neque nisi aliis adhibitis libris utenda erit. Sed tamen quae hic collegimus haud parvi sunt momenti ad memoriam vitae summi astronomi ejusque aequalium servandam, neque, paucis exceptis, ante edita sunt, quare fore speramus, ut opus nostrum ab hominibus doctis, cum Danis tum externis, benevole accipiatur.

OLIGERUS ROSENKRANTZIUS, cognomine doctus (n. d. 14. Decbr. 1574, † d. 28. Octobr. 1642), ad quem pleraeque harum epistolarum scriptae sunt, filius fuit senatoris GEORGII ROSENKRANTZII de Rosenholm. Is aliquot annos in academiis Germanicis studiorum causa versatus imprimis theologiae linguaeque Hebraicae operam dedit. Studia literarum, in hominibus nobilibus illius temporis haud rara, multo majora quam in plerisque ejusdem generis hominibus in eo fuerunt et quidem cum vera pietate conjuncta, quae tamen naturae tristioris fuit. Summa in rebus ecclesiasticis administrandis auctoritate fuit, quoad anno 1628, rege et hominibus sui ordinis invitis, munere senatorio se abdicavit. Postea plerumque in villa Rosenholm habitavit, adolescentibus stipatus, quibus auctor et dux studiorum fuit. Magnam vim librorum ad animos pietate imbuendos spectantium multasque de rebus divinis disputatione scripsit, atque multa legata literarum studiosis gymnasiisque donavit.

Plurimae epistolae ab eo datae et acceptae editae sunt ab historico clarissimo H. F. RØRDAMO, Dr. phil., sacerdote Lyngbyensi. (Kirkehistoriske Samlinger.)

Commemorandus porro est liber egregius ab Oscaro Andersenio nuper emissus, quem inscripsit: HOLGER ROSENKRANTZ den Lærde. En biografisk Skildring med Bidrag til Belysning af danske Kirke- og Studieforhold i det syttende Aarhundredes første Halvdel. Kjøbenhavn 1896. 8vo.

In villa Rosenholm OLIGERUS ROSENKRANTZIUS non solum bibliothecam magnam sed etiam archivum epistolarum atque aliarum literarum haud parvum habuit. Sed dolendum est, copiam tam inaestimabilem aliquot

abhinc annos periisse. MARCUS enim GIØE ROSENKRANTZIUS (1762—1838), qui postea dominus villae Rosenholm fuit, Frederikshald, in oppidum Norvegiae, quo in regno in rebus publicis administrandis versabatur, archivum transportavit, quod brevi post incendio interiit, 1826. Qua clade cognitio historiae Danicae magnam jacturam fecit, quam tamen consolatur, quod historicus assiduissimus Danus, JACOBUS LANGEBEKIUS (1710—1775) medio fere saeculo proximo magnam harum epistolarum partem describendam curavit. Itaque maxime ejus in literis colligendis diligentia debetur, quod haec editio prodire potuit. Collectanea et excerpta Langebekiana in Bibliotheca regia Havniensi servantur.

LANGEBEKIUS compluribus harum epistolarum usus est in operis quod »Danske Magazin« inscribitur volumine II, 1746, 4to, quamquam omnia fere apographa hic exhibita annum 1761 prae se ferunt. Pauca exemplaria LANGEBEKIUS ipse descripsit, et item in compluribus ipse quaedam emendavit. Apographa paucis exceptis bona appellari debent, quamquam non plane archetypos compensare possunt.

Ut multo maximam partem hujus editionis epistolae TYCHONIS BRAHEI ad OLIGERUM ROSENKRANTZIUM efficiunt, ita perpaucae ab OLIGERO ROSENKRANTZIO ad TYCHONEM BRAHEUM scriptae vel exaratae sunt. Videmus TYCHONEM BRAHEUM studiosissime amicum de rebus suis certiore fecisse, ideoque apographa aliquot epistolarum et poematum Latinorum ad eum misisse. In nonnullis epistolis singula verba et nomina cryptographice scripta sunt, imprimisque epistola ROSAECRANTZII ad T. BRAHEUM (v. pag. 42 hujus editionis) tota fere eo genere exarata est. Ratio qua usus est haud satis tuta videtur; certa enim litera cryptographice scripta semper eidem communis ordinis literae respondet,

ita ut a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y
indicent u d f b o c d l i g h p l e m s t x r a s t

Ceterum in apographis, quibus hic usi sumus, semper clavis adjuncta est. Quae in epistolis cryptographice scripta sunt, in nostra editione *cursivis typis* impressa sunt.

In epistolis hic et illic pauca verba Danica inveniuntur; haec iisdem literis in nostra editione reddita sunt, quibus in apographis scribuntur, et in annotationibus Latine versa.

Restat ut gratias agam praefectis instituti Hjelmstjerne-Rosencroniani, quorum benevolentia factum est, ut librum edere possemus, et J. A. FRIDERICIA, V. Cl., Dr. phil., qui humanissime complurès res ad argumentum libri illustrandum pertinentes nos docuit.

Hauniae, mense Decembri 1896.

INDEX LITERARUM QUAE HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

	Pag.
1. 1596, 22. Januarii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz . . .	1—2
2. [1596, Januarii?] Oligerus Rosenkrantz ad Tychonem Brahe.	2
3. 1597, 10. Julii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz	3
4. — 7. Novembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz	4—5
5. — 16. Novembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz	5—8
6. — 16. Decembris. Oligerus Rosenkrantz ad T. Brahe	8—10
7. — 26. Decembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz	10—11
8. 1598, 22. Januarii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz . .	11—13
9. — 14. Februarii. Tycho Brahe ad Olig. Rosenkrantz	13
10. — 8. Maji. T. Brahe ad Olig. Rosenkrantz	13—22
11. — 23. Junii. T. Brahe ad Olig. Rosenkrantz	23—25
12. — 28. Junii. T. Brahe ad Olig. Rosenkrantz	26—27
Epigramma ad Oligerum Rosenkrantzium sponsum	27—28
13. — 10. Augusti. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	28—32
14. — 5. Septembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	33
15. — 9. Septembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	34—36
16. — 14. Septembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	36—37
17. — 25. Septembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	37—39
18. — 5. Decembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	39—40
19. — 31. Decembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	41—42
20. 1599, ca. 11. Martii. Oligerus Rosenkrantz ad T. Brahe	42—43
21. — 7. Maji. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	43—45
22. — 9. Septembris. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	45—54
23. 1600, 3. Junii. Tycho Brahe ad Ol. Rosenkrantz	54—59
24. 1601, 5. Aprilis. T. Brahe ad Ol. Rosenkrantz	59—60
Appendix.	
A. 1598, 29. Martii. Daniel Cramerus ad Oligerum Rosenkrantz	63—69
B. — 31. Maji. Caspar Lehman ad amicum T. Brahe	70
C. — 18. Junii. Exemp. literar. cujusdam amici ad T. Brahe	71
D. 1600, 2. Maji. T. Brahe ad d. Mathiam, Archiducem Austriae	71—73
E. 1598, 1. Decembris. Postscripta Thaddei Hagecii ad T. Brahe	74
F. 1598, 1. Decembris. Thadd. Hagecius ad Rud. Coraducium	74
G. — Responsum Coraducii	74
H. 1600, 24. Maji. Rudolphus II. ad Matthiam Archiduc. Austriae	75
I. — 25. Maji. Rud. Coraducius ad Ott. Caurian	75—76
K. — 2. Augusti. Ott. Caurianus ad T. Brahe	76
Annotationes editoris	77—78
Index nominum et rerum	79—80

1596, 22. Januarii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Nobilissime et eruditissime OLIGERE, consanguinee et amice inter praecipuos et intimos dilecte. Quoniam praeter voluntatem et expectationem necessitas mihi incumbit, quendam¹ publice in jus vocare, et de quibusdam famae meae defensionem haud modice concernentibus testimonia contra ipsum ferri curare, unaque de nonnullis quaestionem proponere, ad quae statuto tempore respondere ipsemet in se recepit, intelligam vero, eundem clam in aulam, ad D. principem et regem nostrum electum clementissimum et Dños proreges confugere velle, ut istic causam suam palliet, et diverticula quaerat, quibus se ab hac actione subducat— inprimis autem a tuo honoratissimo parente effugii rationem impetraturum sibi pollicetur, quod etiam Lundis innuere, atque eo insolentius se gerere non verebatur, — scripsi itaque hac de re ad integerrimum tuum parentem; omnino mihi persvadens, qua praeditus est aequi rectique promovendi voluntate propensa, pari constantia et gravitate conjuncta, ipsum non saltem nullatenus quippiam admissurum, quod legitimam causae hujus cognitionem et executionem impedire aut differre possit quin potius, multo magis adjumento et subsidio futurum, ut omnia ad justitiae normam aequa bilance deducantur, quo ea, quae mihi per inverecundas calumnias, ultra annum tempus, quo in his conticui et me a respondendo continui, hinc inde aspersa sunt, nunc tandem redarguam, et famam meam, qua nihil antiquius esse debet, intereratam conservem. Quare et te, mi OLIGERE, per consanguinitatem et intimam amicitiam nostram, quibus possum, modis, obtestatum volo, quantum in te est (est autem quamplurimum), apud utrumque tuum laudatissimum parentem efficere velis, ut nihil interveniat, quod causae hujus tractationi et competenti determinationi obstaculo existat. Quod et illos sua sponte haud gravatim facturos, et te non invite enisurum, omnino mihi persuadeo.

¹ Significatur Gellius Sascrides, olim T. Brahei discipulus; vide Danske Magazin II, 1746 p. 285 ibid. ser. 4. vol. II, 1865 p. 16.

Quanti enim te semper fecerim (prout etiam meretur tua singularis eruditio, pari virtute et candore exornata), tu ipsemet ex parte conscius es, et alii, qui me praeclara dona prae reliquis nostratibus genere claris tibi praedicantem audiverunt, testatum facere possunt. Sed malo haec cum aliis de te, quam apud te. Vale, et amicitiam nostram, quod ego constanter facturus sum, illibatam conserva. Dabantur Uraniburgi die 22. Januarii anno 1596.

Tui amantissimus
TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio: Tam majorum imaginibus quam propria virtute et doctrinae praeeminentia juveni inprimis claro, OLIGERO ROSENCRANTZIO, GEORGII F. de Rosenholm, consanguineo et amico suo sincere dilecto.

»Ex autographo in Archiv. Rosenholm. 1761«.

2.

[1596, Januario?] *Oligerus Rosenkrantz ad Tychonem Brahe.*

Tychoni Braheo.

Salutem et officia. Quam semper dedito animo in id incubuerim unice, generose TYCHO, quod necessitudinem eam, quam generis et sanguinis inter nos intemeratam esse voluit communio, ipse, quantum in me sit non tu tenes¹ modo, sed et confirmarem, licet ex voto sat evidenter prodere huc usque nequiverim, ipse tamen, quin ex proprio candore te aemulantem reputes, nullus dubito. Quin et eis me sorte et censu a te sincere ascribi, quos eruditionem tuam ac sapientiam illustrem suspicientes, ipse redamare non nequis, indubius confido, ut adeoque² operosam animi in te mei depraedicationem erga te accersere, nec operae nec curae precium esse censeam. Nil restat, nisi ut ad amicissimas tuas literas, quam debeo et in officio imposito requiris, declaratam fidem reponam. Quam si in aliis operam meam ipsius concernentibus alias precij alicujus dehinc putaris jube, impera, meque addictissimum tibi ex asse habe, macte. De reliquo est, quod submoneam, literas tuas parenti insignitas ipsi redditas tum demum, ubi ex senatu rediisset, qui ex generosi STENONIS fratris tui relatione causam se cognovisse retulit, atque pro re est, quod rogem, generosus meus amicus.

»Af Conceptet in Archiv. Rosenholm. 1761. 1596 in Januar«.

¹ Sic in apographo; fortasse pro »tu tenes« legendum est »tutarer«.

² Sic in apographo; esse debuit »adeoque ut«; cf. p. 8. l. 1.

3.

1597, 10. Julii. *Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.*

S. Literas tuas, nobilissime OLIGERE, amice et cognate semper in intimis habende, primo die hujus mensis Julii Hafniae exaratas decimo ejusdem hic Rostochii recepi, eruditas eas et amoris erga me eximii plenissimas. Ex quibus liquido patet, illud Ovidianum tibi non competere: Quam procul ex oculis, tam procul ibit amor; cum tu primus sis, qui ex tot in Dania genere claris et sanguine mihi junctis me absentem literis invisere (cum aliter fieri nequeat) non neglexerit. Et sane haud opus erat tam exquisita animi tui erga me declaratione, cum integritas tua et erga me benevolus affectus alias mihi satis superque perspecta sint. Habebis me vicissim, quoad vixero, tibi devinctissimum. Admodum gavisus sum, te incolumem ex itinere navali Oelandico reversum fuisse, idque iis ipsis diebus cum Hafnia discederem, licet nihil mihi de tuo adventu, antequam Coagii essem, constiterit; alias tecum loqui non intermissem, si modo ante meum abitum (quod etiamnum ignoro) appuleras.

Dedi autem pictori in mandatis, ut effigiem meam, quam expetieras, tibi reduci traderet. Quod etiam eum fecisse non dubito. Agoque tibi gratias, quod eam in meam recordationem conservare velis. De rebus meis, quo in statu fuerint, postquam vos reliqui, et quid interea ventilatum sit, certior ex te fieri averem. Id enim vel praetermisisse vel parcius attigisse videris. Ego adhuc Rostochii certis de caussis (licet praeter propositum) subsisto. Expectabo autem hic adventum legatorum nostrorum, ut cum fratre STENONE colloqvar. Utinam vero te in eorum comitatu esse contingeret! Praestolabor etiam responsum e Dania ad literas quasdam, de quibus te CRAGIUS noster monebit. Suaserunt enim politici nonnulli homines, ut nihil alibi moverem, antequam de voluntate regia omnino mihi constaret. Quod si haec ab iis, quae tracto, studiis, prorsus etiamnum aversa permaneret, idque satis edoceri posset, eo citius et tutius alibi commoditatem exoptatam me inventurum. Quod et mihi ipsi consultius visum est. Plura ex CRAGIO cognosces. Vale, meque in amore tui constantem perpetuo mansurum, omnino tibi persvade: quemadmodum et ego de tua erga me sincera voluntate nihil addubito. Resalutant te omnes mei quam officiosissime. Datae Rostochii die 10 Julii anni Christiani vulgaris 1597.

T.

TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio: Nobilitate ingenii et generis inprimis conspicuo et excellenti, Dño OLIGERO ROSENKRANTZIO, consanguineo suo dilecto et amico intimo.

•Ex autographo in Archivo Rosenholm. 1761.◀

1597, 7. Novembris. *Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.*

S. P. Dedi ad te literas, nobilissime et praestantissime Dñe OLIGERE, cognate et amice charissime, ac tuis respondi, priusquam Rostochio discederem; quas etiam tibi redditas, utut is, quem isthuc ablegavi, reversus nondum sit, nihil ambigo. Nunc vero, quum amanuensem meum cum presbytero isthuc remeante ad vos mittere decrevissem, denuo te pro necessitudine nostra meis compellandum, et de statu meo brevibus edocendum censui. Scias itaque me ob luem epidemicam Rostochii ingravescentem in Holsatiam a nobilissimo viro, Dño HENRICO RANZOVIO literis perbenigne evocatum discessisse, qui aliquot arcium suarum optione mihi data, quam vellem ex iis, inhabitandam concessit, ac pluribus etiamnum beneficiis me sibi devincire non cessat. Elegi autem prae caeteris mihi oblati Wandenburgum, dimidio saltem miliari Hamburgo remotum; eo quod egregia ibi commoditas suppeteret, et vicina civitas, unde in omnes ferme Europae partes frequens internuncius offertur, necessaria omnia procurandi oportunitatem sufficientem concederet. Ubi studiis consuetis more solito graviter incumbo, et a praestantibus ac eruditis hinc inde viris in majore, quam ipsemet desidero, et unquam in patria factum, pretio et honore habeor. Et si non consulto hic in viciniis Daniae subsistere voluissem, conditiones jam antea fuissem nactus, quales patria vix largiretur; quas etiam me, quam primum lubuerit, ex divina providentia assecuturum, nihil addubito; ut hanc rerum nostrarum mutationem neutiquam doleam, sed Deum ob id mihi isthaec evenire permisisse confidam, quo meliorem in Germania aut alibi locorum fortunam largiretur. Quod autem tam diu in propinquo moratus sum, hinc factum, ut responsum ad literas ill^{mi} ducis ULDARICI, meo nomine ad ser^{mum} regem nostrum perscriptas, quibus etiam meae adjunctae erant, expectarem. Neque enim longius discedendum, aut apud alios magnates quidpiam tentandum duxi, antequam responsione accepta, qualis etiamnum esset in me et mea studia animus regis, comperirem. Cum vero his ipsis diebus hanc adeptus sim, qualem ob quorundam in me malevolentiam recepturum praevidebam (licet non adeo asperam et immeritam) id quod tam diu premebam, jam efficere, nihil restat obstaculi. Daboque operam, favente numine, ut nemini istic sim amplius mea praesentia molestus. Relatum mihi est te fratris mei AXILLI filiam SOPHIAM in uxorem ducturum. Quod equidem lubentissime inaudivi, atque in hoc conjugio omnia vobis quam faustissima et precor et auguror. Et licet meo iudicio nihil rectius facere potueris, quam ut uxore ducta te ab aulicis compedibus liberares, cum alios tolerabiliores et minus ingratos futuros spes sit (siquidem per viam universae carnis eundum est), videris nihilominus,

ne per hanc SOPHIAM terrigenam sublimiorem quandam ac philosophicam, diam illam et mentem a terrenis caducisque ad longe altiora tollentem, atque immortalitati consecrantem negligas. Solet enim in his fieri id quod praecinebat OVIDIUS: Successore novo pellitur omnis amor. At cum et illa, quatenus fert sexus, philosophica futura sit, ac amitam SOPHIAM, quoad datur, haud degenerans imitatura, sociam altioris alicujus, quam vulgus capit, SOPHIAE potius quam obstaculum fore, praesagio et opto.

Plura rerum mearum, temporis angustia praepedito mihi nunc scribere non datur; ex sorore SOPHIA, tibi etiam amica, tum quoque communi amico Dño Doctore NICOLAO CRAGIO cognosces. Quae vero me concernentia, mi OLIGERE, nosti, fideliter (uti tibi confido) indica, a me tacite habenda: nec invidos osos ac detrectatores meos verearis. Quos et te haud extimescere, omnino mihi persuadeo. Ego jam pridem illorum malevolentiam superare et negligere didici. Vale mi optime OLIGERE, meque quod facis mutuo amare perge. Dabantur Wandesburgo ex arce Ranzoviana die 7. Novembris anni 97.

Tuus ex intimis
TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio. Nobilitate non tantum generis, sed et genii atque ingenii viro inprimis conspicuo Dño OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico intimo.

»Ex autographo in Archiv. Rosenholm. 1761.«

5.

1597, 16. Novembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Cordatissime mi OLIGERE, cognate desideratissime et affinis exoptatissime. Postquam priores hisce¹

Viserint tandem an non potius sui ipsius, et patriae, cujus honori studere merito debuissent, majore incommodo quam meo nostrae satis arguunt compositoris malevolum animum pari praejudicio et avaritiae nefanda labe infectum:

Proh superi quid non mortalia pectora cogis
Sacra sitis Rosei fontis, praebendaque sacra!

Dolendum certe est, imo supra modum dolendum, juvenem hunc regem alias suapte natura virtutis capacem, et generoso animo praeditum, talibus glaucomatistis ita occaecari et in devia deduci, ut id, quod verum rectumque

¹ In apographo annotatum est: »Sex hic lineae non potuerunt legi.«

sit et regno ac sibi forsā majore duratione honorificum, quam multa alia, quae inutiliter fiunt et profunduntur, perspicere et sentire nequeat, utpote alienis oculis et auribus tam videns quam audiens. Veniet forsā tempus quando et oculatior, magisque auritus (experientia et usu rerum sic svadente) reddetur. At quantum ad me, meaque tamdiu exantlata studia nimis sero. Praeveniam potius, et mihi.....favente divina providentia, dum adhuc tempus sufficiet jamque alea jacta est, numeratae tesseræ re..... Bene sit regi precor, ut ut mihi praeter culpam et injuriam non faventi. Bene sit vobis omnibus.....praesertim integrioribus. Bene sit universae Daniae ex animo opto.

..... Deo tra fortuna, sequamur. Jamque vale mi amantissime OLIGERE, et quae hic desiderantur, in prioribus atque postscriptis lege, TYCHONEMQUE ex asse tuum sincere redamare, quod et sponte facturus es, nunquam desiste. Iterumque et saepius vale. Dabantur subito Wandesburgo prope Hamburgum, die 16. Novembris anni 97.

Tuus intimus et extimus

TYCHO BRAHE

manu propria.

Inscriptio: Nobilitate non tantum generis, sed et genii atque ingenii viro in primis conspicuo Domino OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico integerrimo.

Ex apographo in collectaneis Langebekii.

Postscripta.

Amantissime OLIGERE, si res tuae ullo modo ita ferrent, nihil magis in votis haberem, quam ut peractis regiis nuptiis¹ velles Bredenbergam venire et mihi istic indicato prius tempore, idque per certum et fidelem internuncium, obviam ire: partim invisendi optimi illius senis RANZOVII communis nostri affinis et amici integerrimi gratia, partim ut bibliothecam ejus, qua vix ampliorem et splendidiorem Germania habet, lustres, sive istic fuerit produx, sive non; est enim mihi semper liberum, nec dubito quin et tibi, quem pariter is (prout tua meretur virtus) ex animo diligit; partim etiam, ut nos invicem adhuc semel (dum modo saepius non liceat) compellemus, antequam longius disjungamur; quod non saltem sanguinis ratio et amicitiae vinculum, sed et nova inter nos affinitas exposcit. Neque enim ignoras, me post patrem esse e sponsae agnatione proximum adeoque primum, ideoque non negligendum aut praetereundum; veluti in caeteris vix admisisti. Atque hae erunt tibi sufficientes caussae, imo unica earum, quod istuc impetrata vel non impetrata venia eas. Et si de me tacere, idque tibi soli secretum

¹ Nuptiae regis Christiani IV cum Anna Catharina de Brandenburg celebratae sunt in arce Haderslebiensi die 27. Novembris anni 1597.

reservare, cautius duxeris, libenter id concedam. Mihi enim perinde est, sive quis mea de caussa palam sive clam agat; modo id quod aequum est et res postulat, agat. Indica saltem actutum, quid a te in his praestari possit, ut et ego de meis interea rebus sic eo commodius disponam. Exemplum nuperarum (de quibus in prioribus dictum) literarum nunc non addo. Habebis id alias aut ubi convenerimus, si etiamnum in cancellaria vestra tectum habetur; uti solent ea, quae lucem oderunt. De tua enim voluntate nihil addubito. Cum ante mensem circiter observationes meas astronomicas invitante serenitate hic Wandesburgi renovarem, atque in libro, quo priores Uraniburgi circa aequinoctium vernum desinentes denotaram, has posteriores subjungere voluissem, ut earundem tanto tempore praeter solitum interruptarum occasio mihi et aliis in posterum memoria non excideret (quod tamen vix futurum), exposui primum istic prosa discessus mei ex insula Venusia, adeoque tota Dania, rationes brevibus comprehensas, moxque dictante genio incidit carmen elegiacum, quod una istic adscripsi. Cujus hic te participem reddo, cum sciam te poeticis delectari, atque ex Pegaseis fontibus canoras hausisse lymphas. Si itaque et tu pariter responderis, non quidem consolandi gratia (cum scias me nihil in his asperi, sed potius omnia ex usu putare), verum ut Uraniae e Dania vestra in alia magisque gratiosa et commoda loca mecum migranti propempticum concinnes, nobisque utrinque sic congratuleris, rem tam illi quam mihi non saltem jocundam sed et acceptam praestiteris. Neque authoris nomen prodere opus erit: uti et mea apud te secreta haberi, et nemini quidpiam inde communicari velim. Tradas potius Vulcano, ubi legeris. Sufficit in memoria habere qua vales, cum et antea haec ita se habere, satis superque memineris. Jamque pluries vale. Dabantur ut supra in literis.

T. B.

»Autogr. ex Archiv. Rosenholm. 1761. Circa 20. Novemb. 1597«.

Altera postscripta minoris momenti.¹

Cum praefectum illum, quem discedens Venusiae nostrae praefeci, DAVIDEM PETRI nomine, apud me suspectum reddiderit parochus ille prior in insula, interea dum hic mecum egit, nescio an odio aliquo privato an rei veritate, et inter alia narrarit, eum, cum patri tuo optim. mem. inserviret, aliquot centenis eum defraudasse, rogo velis mihi scheda aliqua obiter indicare, quid de hujus praefecti fide vel secus exploratum habeas. Nescio enim quantum parochus isti fidendum sit, cum quia alteri infensus erat, tum quod me sibi omnino optime cupientem, supra quam credi

¹ Vide Danske Magazin II. (1746) p. 318—19; Kirkehistoriske Samlinger ser. 2. vol. V p. 40, ser. 3. vol. IV, p. 338. — Parochus Joannes Joannis Vensaliensis Cymber, danice Jens Jensen fra Vendsyssel fuisse videtur.

posset, ante abitum despexerit, adeoque ut contumelias et calumnias, nulla de caussa in os mihi dicere non erubuerit, quas tamen patienter ferens, ex alto derisi, hominemque tanquam sui non compotem, addito viatico et munere, dimisi. Quod te scire volui, ne in mei gratiam quidpiam de eo amplius sis sollicitus. Plura ab ESCHILLO BILLE nostro intelliges, qui acta habet in literas relata et testificata. Datum ut in prioribus.

T. B.

Ex apographo in collectaneis Langebekii.

6.

1597, 16. Decembris. Oligerus Rosencrantz ad T. Brahe.

Generose mi TYCHO, cognate affinis desideratissime, amicorum intime. Jam inde quo literae tuae desideratissimae pridie Non. Decembris reddebantur, mediis his turbis nuptialibus, laboriosissimis districtus praepedimentis distineor, ne quod valde exoptaram, responsum usque huc festinare licuerit. In praesens vero, ubi liberior aliquanto adspirat aura, rarissimam hanc felicitatem, qua cum amicis ingenuae mentis tuto communicare conceditur, flagrantissime cupitam, adlubentius eo excipio, quo rariores ejus census, multivarios inter, ut nosti ingenia, habeam et aestimem. Utut autem facile sciam nil praeter spem, haud multa praeter voluntatem, exuli jam pridem tibi, modo libero, accidisse, doleo nihilo etiamdum minus, non tui equidem, sed mei ipsius, sed patriae immerentis, sed bonorum in patria omnium, quibus integrior mens et animus, caussa, quos paucorum quorundam livor, alia obtentui sumpta caussa, suo desiderio, sua gloria, suo privavit amore et gaudio; alias equidem, ut nihil est certe, quod, natura sic imperante, in rebus caducis apparere solentius autem dissimilium inter se haud interrupta unquam contentione et pugna, quam non abstrusis modo, sensusque latentibus naturae laboribus familiarem, sed et concitatis destinati humanarum rerum dispensatoris mentis facinoribus pene domesticam indes ostentari suspicimus, ita et nihil est, cur eundem hunc naturae morem demirarer, si vel maxime hoc ex circo etiam musae junctim omnes recentibus aemulationibus proscriptae exularent, tecumque castra moventes, se in universum hinc, ubi nihil prisca et integri moris, subducerent; magis est vel tandem experiendo discere, perversam ejuscemodi, non utique alias insolentem, scena hac tripudiantis invidentiae, caute suspectare inconstantiam, prudenterque provisus, quae tempus commonet, subductas sui rationes non stolidis ac evanidis, ast solidis et aevo dignis firmare munitis, ne alienis quam propriis innixi mage virtutibus, ad aleatorios quosvis fortunae jactus cernui nutare, quin et concidere penitus eveniat. Tu vero nobis tu inquam TYCHO generose facem hic praetulisti, tu tuo nobis praeluxisti exemplo, tu verae virtutis ipsi sibi ex asse undique sufficientis,

vestigia posuisti, quibus insistere, quis ad hanc metam adspirans non adniteretur? Ipse ego certe (qui licet illustri huic consessui accersiri non merear, in spem tamen secundam aut tertiam saltem acciri indies adnitor) multa nec levia in me malevolentiae indicia, utut premantur, erumpere sentisco, ast *ὄν δαίμων ἐσθλῶ* quod spero incassum, nec enim ad hosce ventus ego mea distendi vela, neque enim importuoso isti me commiserim vado. Sed de me coram ipse praesens, ne adfectu et praecipitantia, quorum caussas procul habeo, imprudens nimis in literas intutas, relatrices, rationum mearum secreta conjicere videar, quae non aliter constant, quam si nulli, nisi alteri mihi reddantur. Ad diem itaque anni adproperantis quintum decimum, favente numine, aliud vitae meae facturus initium, taediosissimo huic renunciaturus ergastulo, rogationi tuae amicissimae vel non rogatus sponte adsentiri jam pridem est animus, nec vero ad ullius unquam aemulationes et odia me in his, quae recta sunt, comparaturus sum unquam. Et vero quid mage dedeceret, te quem non affinitate modo, sed et sanguine, sed et necessitudinis vinculis omnibus peculiari sorte, jure primum aestimo, colo et observo, te inquam post tot benevolentissimi animi in immerentem indicia, insalutatum praeterire? Age ergo, num circa dictum tempus sat commodus tibi meus videatur accessus, litera per hunc tabellarium adsignifices una aut altera; faxo ego hic interim, ne, quod in me desideres, praeter vires forte, siet quidquam; alia praesenti adloquio reservanda, quo et si quae nova sunt, quae referre interest, relata velim, nisi quod hoc unicum in praesens referre intersit, communem nostrum CRAGIUM in Poloniam brevi ablegandum, ad 1. Januarii literis huc esse advocatum, quem, itinere per Holsatiam sumpto, te invisurum nullus dubito, cui et quo me adjungere queam, modo non festinantior abierit, enixe studebo. Ego vero si non studio me continerem, finem vix habiturum esset hoc meum per literas adloquium, ut et potiora, imo vero, quod ego sentio potissima, epistolii tui capita commodiori opportunitati lubens reservem. Ludant interea meae musae, qua valent, ad haec; aperte equidem, ast suo sub velo. Interea te praepotenti rerum nostrarum gubernatori, trinuno numini, cum universa tua familia, consiliis et actionibus, commendo. Vale felicissime

Te nulli secundus integerrimo colens animo

OLIGERUS ROSAECRANTZ
perscribendam
Haderslebiae XVI Decemb.
CIC CI IIIC.

Salutari te suo nomine officiosissime voluit JACOBUS WLFELDIUS, quem te sincere etiam majoribus renitentibus amare et suspicere scias.

Inscriptio. Generoso TYCHONI BRAHEO, mathematico principi, cognato et affini desideratissimo.

Adscriptum. Exemplum literarum quas ad me dedit OLIGERUS ROSENKRANTZIUS.

Apographum coevum, ut videtur, in Collectaneis Langebekii.

7.

1597, 26. Decembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.¹

S. Nobilissime OLIGERE, cognate et affinis charissime, redditae mihi quidem sunt literae tuae postremae, eruditae illae et amoris ac constantiae erga me plenissimae. Sed aberam tunc Wandesburgo in oppidulo quodam sex miliaribus inde distante, quod Bramsted vocatur, ut cum Dño produce istic mihi obvio de quibusdam loquerer. Reperi autem ibidem illust^m Dominum administratorem et ipsius ill^{mam} conjugem, qui me singulari favore clementer complexi sunt. Domum autem reversus pridie natalitiorum hasce tuas accepi, quas una e filiabus meis reddidit, nuntii, qui eas apportarat, nulla facta mentione, cum ea, ubi is esset, ignoraret. At cum postmodum statim ad currum conscenderem huc Hamburgum cum meis iturus, ut festos dies hic transigeremus, mihi indicabatur, nuntium tuum adhuc adesse; non quidem retrospicere licuit, sed data scheda, quae illum suo officio perfunctum testaretur, redire eum permisi, cogitans hic cum nobilibus Danis, qui D. administratorem domum deduxerunt, tuis respondere velle, quod etiam sufficienter praestarem, nisi illi hodie praeter opinionem, incidente quadam ingrata necessitate, abitum festinassent, cum alias me una cum BALTHASARE ALFELDIO Wandesburgi invisere constituissent. Cogor igitur premere ea, quae latius ad te scribere animum induxeram, illa in adventum tuum ad me Wandesburgum, quem tam amice polliceris, procrastinaturus. Ego itaque te desideratissime OLIGERE istic, volente numine, praestolabor, et avidissime cum alacritate excipiam. Utinam CRAGIUS noster tecum sit vel praecedat; tunc inter nos coram sermones miscebimus de iis, quae nunc scribere importunitas vetat, quaeque per se calamus non satis tuta sustinet. Fac igitur mature stes promissis, de quo etiam nihil addubito, utque queas nobis salvus adesse. Vale. Dabantur Hamburgo, postridie natalitiorum anno etc. 97.

TUUS TYCHO BRAHE
manu propria.

Resaluta meo nomine quam officiosissime D. JACOBUM ULFELDIIUM, de cujus fide et constanti in me amore satis certus sum, neque enim levitatibus

¹ Conf. Danske Magazin II (1746) p. 341.

et nugis est obnoxius. Scripsissem illi, nisi temporis penuria praepediret. Saluta etiam BROCKENHUSIUM illum, qui se meum vocat discipulum; ejus literis respondere jam non suppetit otium; habeat itaque me excusatum.

Inscriptio: Nobilissimo et eruditione non vulgari praeeminentissimo viro D. OLIGERO ROSENKRANTZIO Domino haereditario in Rosenholm, cognato, affini et amico meo integerrimo.

»Ex Autographo in Archiv. Rosenholm. 1761«.

8.

1598, 22. Januarii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

Optime a te factum, exoptatissime mi OLIGERE, cognate et affinis desideratissime, quod hisce indicaris et tuae morae caussas, ac quod CRAGIUS noster Lubecam confestim transiturus sit, non autem huc, uti sperabamus, venturus. Utrumque vestrum satis excusatum habeo, cum neuter proprii adhuc sit arbitrii. Tu ergastulo et compedibus istis aureis solutus, brevi (quod etiam tibi summopere exopto) tibi ipsi redderis, quo virtuti et studiis, non aulicis indulgeas affaniis. Tumque te promissi fidem liberaturum nullus addubito. Interea quod nonnihil Jutizaris cum et Jutus sis et in Jutia verseris, nolo Scanico supercilio exactius rimari. Adsis nobis felici sidere, quam primum adfueris, quod etiam, ut mature fiat, et cupio et opto. Jam enim teneris, quia sponte promisisti; nec nippizare licet Juto in Scanicas transituro nuptias, gentemque Scanicam constantem et dicti factique memorem aemulaturum: transplantatione quadam, ut fieri solet, quam etiam tibi non ingratham aut infelicem futurum, auguror atque confido.

Si res meae ullu modo id patientur, dabo operam, ut intra triduum vel quatrimum Lubecae adsim. Et si communis ille noster, dum per diem unum vel alterum istic commoror, supervenerit, erit mihi gratissimum, quod ipsius fruar alloquio; utcunq; jam antea praevidebam, non licere illi hac transire, vel mea forte de caussa. Quod ex alto rideo. Habeo alias Lubecae quod agam, satsique necessario. Nam res meae atque instrumenta nuper eo appulerunt, quorum quaedam huc recepi, quaedam istic in aedibus RANZOVII conservantur. Et nemo adest, qui discrete ordinare possit, quae et quomodo huc vehenda, ita ut nunc discohaerentia attulerint aurigae, non sine meo incommodo et temporis dispendio. Sunt et alia quaedam, quae istic exequi constitui, quae etiam volens rejeci in tempus tui vel ipsius adventus, ne peregre abessem, aliquo vestrum huc interea superveniente, utque aliquem ex vobis, si non utrunque eo deducerem, prout res vestrae

ferrent, absolutis interea quibusdam ex meis, quae prae manibus habeo, et indies urgeo. Vellem autem, ut tuum ad nos accessum ita disponeress, quo Lubeca redux hic domi esse queam, ubi adveneris. Quod etiam ipsas, quas tibi istic vestri politici nectunt, moras, sponte effecturas praevideo. Promisit OTTO LINDENOW, se tibi certo traditurum centum illos joachimicos, quos mihi pro curru et tribus equis sibi venditis debet, quando me accederes. Rogo itaque, ut ante abitum eos ad te recipias et meo nomine persolutionis des chirographum, tecumque eosdem sumas. Cuperem etiam, mi aman- tissime cognate atque affinis, quod quingentos vel sexcentos joachimicos mihi uspiam, sub tuo tamen silenter nomine procurares, quos etiam tecum adferre queas. Restituet eos ad pascha ESCHILLUS BILLEUS noster, quem satis integrae esse fidei, nosti, ex iis, quos mihi debet, duobus millibus. Et si opus erit, curia mea Hafniensis interea pignoris loco erit, tam pro summa quam interesse; aut etiam aedes in orientali platea Hafniae Schyr- manni, quas hypothecae loco habeo pro 1000 joachimicis, qui illi ad festum paschatis resignati sunt jam antea. Pendet vero domus quotannis 80 joa- chimicos, interesse pro millenis paulo majus solito, ut res satis tuta sit. Sin vero commode fieri nequeat, ut hac in parte nostris desideriis morem geras, nolim te nimium sic occupari, aut ullas adventus tui remoras inde invenire. Causa, cur id expetam (ut tibi secreto eam communicem, cui his majora concredo) est, quod post paucas hebdomadas tres ex meis, quos intimos habeo, in diversa Germaniae loca ablegare decreverim: inter quos etiam filius natu grandior erit, qui nunc apud administratorem per mensem abest, ipso sic volente. Et quoniam emissarii mei praecipuos Germaniae magnates, adeoque ipsum imperatorem, quidam ex iis meo nomine accessuri sunt, de rebus magni momenti, uti ipsemet facile conjectari possis, istic acturi, et a me quaedam exhibituri, volo ut nihil iis ad viaticum desit, quo minus omnia decenter et honorifice peragant. Cumque summa hic sit annonae caritas, adeo ut triplo ferme pluris veneant, quam Rostochii, ubi 700 thaleros intra anni quadrantem insumpsi, facile aestimare poteris, quantam hic, cum familia, quae 24 personas attingit, per dimidium fere annum exposuerim pecuniam. Summa vero illa major, quam mecum accepi, apud duces Megapolitanos foenori exposita est: uti nihil inde repetere liceat ante statutum tempus. Charissime OLIGERE, te in his facturum, quicquid per te praestari queat, omnino mihi persuadeo. Neque quid amplius peto aut desidero. Ego tibi vicissim in quovis officii genere exhibendo quam lubentissime morem geram. Vale, resalutatus a meis omnibus quam officio- sissime. Dabantur raptim Wandesburgi die 22. Januarii, quo ipse tabel- larius tuas attulit, anni etc. 98.

Tuus TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio: Nobilissimo et praestantissimo viro, Dño OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, cognato atque affini suo unice dilecto.

Adscriptum: Accepi post reditum.

»Ex autographo in Archiv. Rosenholm. 1761«.

9.

1598, 14. Februarii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

Nobilissime Dñe OLIGERE, consanguinee et affinis desideratissime et prae multis dilecte. Incidit aliquid hodie post tuum a me discessum, quod in scheda memoriali tibi tradita annotatum non recorder: nempe quod sit nomen baronis illius Austriaci, qui uxorem in Cimbria duxit.¹ Illud enim mihi memoria excidit. Cuperem etiam scire, ubinam habitet, et quomodo intitulus sit, juxta morem vobis consuetum; quo illi scribam convenientius de putidissimo et mendacissimo isto plagiario, cuius hic facta est mentio; atque eorum, quae ipsi de eo constant, cum mecum ab ERICO LANGIO adductus esset, indicationem efflagitem. Admoneas etiam, an Latinae linguae sit peritus, nec ne; quo sciam, an Germanice vel Latine illi scribendum sit, aut etiam Danice, si hoc callet idioma. Vale, et literas regi destinatas, ad non regias oblique respondentem per hunc nuntium remitte, quantum otium tibi permiserit, criticatas, atque glossis marginalibus auctas: quod etiam ut in prioribus facias, quibus hae nonnulla respondent, rogo; nec te id effecturum diffido, quoniam sic in te recepisti. Jamque ulterius et perpetuo quam felicissime vale, mi exoptatissime et desideratissime OLIGERE. Raptim Wandesburgi die 14. Februarii anni 98.

Tuus TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio: OLIGERO ROSAEKRANTZIO, viro cordato et mihi amico, consanguineo et affini charissimo.

»Ex autographo in Archivo Rosenholm. 1761«.

10.

1598, 8. Maji. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Quas Rosenholmio in initio Martii ad me dedisti, generose OLIGERE, consanguinee et affinis exoptatissime, circa 24^{thum} ejusdem recte accepi, mihique fuere longe gratissimae, ad quarum contenta, ubi opus fuerit, nunc brevibus respondebo, postea alia quaedam subjuncturus. ERICUS SPARRE

¹ Sine dubio Sigfrid Rindtschadt.

(quem tu per festinationem BRAHE vocas), hac non transivit, sed alia via Rostochium declinavit, ubi cum doctore STURZIO locutus grandia pollicitus est, quae apud regem suum, compositis potissimum Svecicis rebus, meo nomine efficere vellet. Sed ego talibus politicis et politis verbis tantum fidei adhibeo, quantum et tu. De Coldingensi conventu nondum certi quid nobis constat. Quidam Hamburgensibus, quidam Suecis irrequietandis bellum destinatum fuisse autumant. Exitus acta probat. RANZOVIUS noster victor quidem in sua caussa Haderslebiae fuit, idque jure merito. At sententiam in adversarium una cum exsequatione obtinere nequivit, utut rex admodum illi infensus fuerit. Quam primum enim is, qui se periclitari animadvertit, *cancellarium accessit, injurias, non saltem Ranzovio, sed et ipsi regi illatas superavit manum forte non vacuum porrigens.* De *Peplero* quod pudore quosdam affeceris, si modo quem habent, recte quidem a te factum, sed nihil tam iniquum est, quin si mihi ullo modo adversetur, aequum sit. Ego vero nihil inde moveor, saltem hominum quorundam effrenem malitiam et conscientiam nimis latam demirror, quibus sibi ipsi plus nocent quam mihi. Judex generalis *Bergensis*, qui cum suis assessoribus sententiam protulit, eam facile tuebitur, si jus locum invenerit, sin minus, transeant ista cum caeteris. Ego me iis, nisi admodum fuerit necessarium, non miscebo. Interim tamen, quae a me accepisti, *Laumanno*¹ communica, ut, quaecunque ex iis probationis contrariae loco expetierit, habeat, aut etiam *praefectus meus* prius ab *Eschillo Bille et te* instinctus illa proponet. Addam adhuc plura, si quae invenero huc facientia. Sententiam conscriptam judex ipsemet adferet, nec difficulter objectionibus singulis obviabit. Scripsi ad illum nonnulla hac de re, sed nihil adhuc responsi accepi. Citationem una misi, quam is tamen, forte prius obtinuit. Mihi nihil de ea, *nisi ex te* constat. An *Uraniburgi* lecta sit aut adhuc legenda, ignoro. Sed quidquid sit, perinde est, nec teneor secundum leges, si modo pondus haberent, citationi illegitimae et non annuae auscultare, etiamsi res majoris esset momenti. Dette er lige saa gott som allt dett andit; naar de erre trette aff dette, saa kand de finde paa nogen ny Huffroe.² Ego interim alia cogito. Quod tam fuse cum *cancellarii uxore* de me rebusque meis locutus sis, recte et cordate a te factum. Vellem adhuc particularia scire atque ut ea ipsa per occasionem (dummodo induciae inter vos sunt) denuo inculcares, additis commentariis et amplificationibus. Existimant *Machiavellistae isti* suas machinationes ita latere, ut nemo in *Dania* praeter authores eas intelligat. Interim exterae nationes de his loquuntur et scribunt;

¹ Judici territorialis.

² ∴ Haec tam bona sunt quam cetera omnia; quorum quum eos pertaesum erit, aliam quandam oblectationem invenient.

uti vel ex hac epistola mihi a tuo discessu missa, quam prope rem ipsam in Anglia attigerint, cognosces. Ipsum originale addidi, mihi, ubi describeris, remittendum, ut eo certius probetur, me nihil in eo mutasse. Doctor JANUS MULIUS, qui hic nuper apud me fuit, doctorem illum qui ea scripsit, in Italia, antequam promotus est, novit, et ex aliis literis ad se datis ejus, uti mihi retulit, chirographum cognovit. Is tibi secreto sciscitanti plura referet. Nam et illi exemplum ut sibi describeret, permisi, quo eo facilius *Machiavellistis* innotesceret, atque ut hinc perciperent, quam caute et prudenter sibi ipsis consuluerint. Quid eruditi passim in Germania atque alibi de mea istinc emigratione sentiant, longum foret referre, neque nostratibus forte satis honorificum. Habes hic una solius MONAVII Wratislaviensis literas ad me nuperas,¹ quas cupio mihi remitti, quibus in quantum hunc casum exaggeret percipies, adeo ut quodam in loco nimis hyperbolice loquatur. Det var noch hand var en Jyde.² Ego semper regem nostrum serenissimum, aliosque in patria cordatos viros excusare soleo. Caeteri satis sunt *famosi* tam intra quam extra regnum, ut me notatore non indigeant. Exemi quoque et regem et quosvis integros viros ab iis, quae mihi evenerunt, in prioribus meis ad MONAVIUM. Hinc est, quod ait, me recte facere quod discernam actorem a poëta fabulae. Quod vero de administratore nihil apud *praedictam* attuleris, consulte factum est. De ULFELDIO quod scribis, eum ementita omnia, quae tacite tibi significaram, asseverasse, equidem facile ita esse credo, cum nunquam pro veris ea habuerim, cumque multa alia iis graviora effecta sciam.

GERHARDO RANZOVIO de equis scripsi, prout a te indicatum est, nec tamen me eos expectare ante festum pentecostes. Victualia jam antea intellexi in Dania et cara esse, et ne eveherentur prohibitum. Nescio tamen, quo jure viro e familia nobili istic oriundo, qui in oeconomiae propriae subsidium iis uti vellet, nec lucrum aut mercaturam circa ea exercere, interdictio obstare possit, praesertim si per alium virum nobilem, non autem mercatores negotium hoc procuretur. Sed cum majoribus in patria carere possim, cur non et istis? Curabo aliunde e vicinis locis minoribus (uti spero) difficultatibus id effectum dari. Interim tua propensa voluntas mihi apprime grata est. Baronem illum cujus inter nos mentio facta, in Austriam abiisse intellexi, nec scitur, an reversus sit. De maledico isto scripto, cujus caussa ad ipsum literas dare volui, non sum sollicitus, nam author ejus tanta impudentia verecundiae et veritatis limites in eo superavit, ut nulla alia redargutione, quam propria ipsius temeritate et scurrilitate opus habeat, prout eruditi et cordati omnes fatentur, uti colliges ex postscriptis quibusdam

¹ 1598, 7. Martii, stylo novo datas.

² ∘: Satis erat eum Jutum esse.

ad THADDAEUM, quid hac de re mihi Helmstadio significatum sit; ubi etiam appositum est, quid mathematicus Wittebergensis Rostochium ad CHRISTIERNUM SEVERINI, qui mecum per aliquot annos fuit, perscripserit. Habes quoque exemplum literarum ROLLENHAGII,¹ quas his ipsis diebus accepi, qui fusius de his agit et librum istum scurrilem una misit, quem ERICO LANGIO destinaui, siquidem author eum semel atque iterum istic pro testimonio in re falsissima alleget. Verum iste calumniator alia ratione per oportunitatem castigandus est; ubi superfluum habuero exemplar, tibi mittam; aut obtinebis forte aliunde. Nam in Daniam famosum illum librum jam antea venisse, intellexi. Habebunt in hoc mei osores, quibus se titillent; multaque propriis commentis non dissimilia ibidem reperient; licet non ita κατ' ἐξοχήν quidvis fingere ausi sint. Sed valeant ista.

Venit heri in manus meas liber ephemeridum cujusdam MARTINI EVERHARTI (ut et hoc obiter intermisceam) quas ex novis suis tabulis Belgicis se supputasse in frontispicio asserit, atque in epistola dedicatoria *ad regem nostrum* multa de iisdem pollicetur.² Et recte quidem ad apparentias coelestes appellat, modo pro ipso sententiam ferre vellent, cujus tamen contrarium deprehenditur, adeo ut ne fixarum quidem loca nedum erraticarum hinc inquirenda ipsi coelo consona protulerit. In fixis enim stellis retinuit ubique easdem longitudes et latitudes, quae ex calculo Prutenico derivantur. Quae si rite se habuissent, quantis laboribus et quot millibus joachimicorum parcere potuissem? In planetis motus eorum ex utroque calculo nimirum Alphonsino et Copernico simul mixto, et huic quam illi pro arbitrio propius accedendo, quodlibetice, quo imperitis fucum faceret, consarcinavit, majori sane compendio, quam si ex ipso coelo (prout ait) omnia deduxisset, an vero pari certitudine, non dixerim. Arbiter ille, quem pro se allegavit, constans est, nec in ullius gratiam, aut ex affectu vel inscitia quidpiam facit: adeo ut difficilem teneat tali sub iudice causam. Si ad terrestres rem detulisset minori id foret periculo; tunc enim similia similibus congruerent atque placerent. Cupio ex te scire, quid remunerationis loco *a rege nostro* acceperit, et an fides illi habita, eum in recessu praestare, quod primo accessu pollicetur. Non crediderim, ejus oblationem liberalius exceptam, quam jureconsultorum et aliorum. Verum hoc extra propositum, nec de istis mentionem ullam fecissem, nisi ex te etiam scire animus foret, quomodo nostrates ex iis, qui mei odio laborant, quosque satis nosti, de utroque scripto pronuncient. Neque enim dubito ursinum et ferinum istud iis multum solatii additurum, quo malevolentiam propriam aliena probent, mendacia mendaciis, injurias injuriis. Atqui haec

¹ 1598, 1. Maji datarum.

² Martini Everarti Brugensis ephemerides novae et exactae ab anno 1590 ad annum 1610, ex novis tabulis Belgicis authoris supputatae, ad longit. 24°, lat. 51° 30' Lugd. Batav. 1597, 4°.

demonstratio talibus sufficiat, qui veriora nec amant, nec cupiunt, nec tolerant. Ab EVERHARTIANIS ephemeridibus solaque earum inscriptione et praefatione inducere possunt ea, quae ego tot annis molitus sum et necdum absolvi, ab alio quodam jam peracta esse et regi dedicata; ut tanto apparatu astronomico, tantisque impensis, prout ego feci, non fuerit opus; tabulas jam ab alio esse confectas, quae diu frustra a me expectabantur; minori negotio jam omnia peracta esse, ita ut totus meus frustretur labor. Haec et sexcenta alia ejuscemodi pro iudicii libertate seu potius levitate, procul dubio commiscentur, et facilis est assensus; quis enim coelo inconsulto haec dijudicavit? Coelum vero consulere quotus quisque rite novit. Sed suo tempore patebit, quam parum aut potius nihil ab EVERHARTO isto praestitum sit, motusque siderum potius confusione quadam utriusque calculi sic intricatos quam extricatos esse, adeo ut nullo certo, sed saltem opinabili et pro auctoris arbitrio utcumque assumpto nitantur fundamento; quod potius est astronomiam depravare quam instaurare, destruere quam aedificare. Tuum erit nostrorum hominum praesertim eorum quos nosti, acre (si diis placet) iudicium de utroque libro, quatenus clam expiscari licuit, mihi tacite innuere. Exemplum literarum tuarum, quod requiris, mitto, originale autem reservo. Quidquid in hoc mutaveris, idem fiet in altero, nec quidpiam tuorum edam, nisi consenseris. Quod a *Gerhardo Ranzovio pecuniam nancisci* nequiveris, facile credo. Servant enim *Holsatica elocanda* stata tempora. A mercatore illo Hamburgense *nihil impetrare licuit* uti *merui(?)* nec Flensburgense, unde incommoditatibus quibusdam aliquandiu obnoxius fui. Nemini potius quam tibi multis de causis aedes illas meas Hafniae extractas concederem. Et de precio facile inter nos conveniret, si prius nimium tibi videretur. Da adhuc operam, ut eas prae aliis possideas. Invenies (uti existimo) istic pro aliqua saltem pecuniae parte conquirenda rationes non admodum difficiles aut tibi (quod nollem) damnosas. Si minus, effice, ut alium emptorem habeam, quem censueris non incompetentem. De libris tuis apud D. BOEKELIUM residuis aliquoties deligenter egi, sed is multa quaerit subterfugia. Minatus sum, me rem ad iudices delaturum, et ne sic quidem profeci. Neque per *Winshemium* tuum alias, uti haberi vult, amicum quidpiam efficere potui, uti ex scedis quibusdam, quas conquisitas adjungam, ipsemet colliges. Solam VESALII anatomiam una cum PERERII in Genesin tomo primo nactus sum, quorum hic libellus est in 8vo. Utrumque mitto. Nam licet VESALIUM, ut mihi reservarem, liberum concesseris, nolui tamen id facere, nisi aequivalens quid ex mea reciperes bibliotheca. Sed nescio, quidnam in ea sit, quod tibi arrideat. Praeterieram fere ea, quae de commentariis tibi notis ais, te per oportunitatem in iis laborare, ut propediem obtineam una cum responsione ad *Germaniam*, in quorum utroque rem acceptam praestiteris; tibi que

res meas curae esse, eo plus probaveris. Mitto autem nunc carmen illud Germaniae ad Daniam. Si quid in hoc criticare volueris, tibi liberum erit. Responde luculenter, prout commodum fuerit, et replica nonnulla in Germaniam acute. Patriam quoque et regem excusa aliosque integros et cordatos viros, praeteritis iis vel potius tacite notatis, qui culpa non vacant; et in fine me. Germaniae Dania commendet, siquidem ita evenit, ut me carere debuerit. Sed nihil hic tibi praescribo. Per te ipsum facile invenies responsionem. Materia est locuples et tibi non ignota. Praestiterit autem mea sententia, carmen esse elegiacum, et rationes addere ab initio, quare non heroico et pomposo versu rescribas. Sed audi quidpiam aliud, sive fortuitum, sive quod sic fieri debuit; cum *rex Haderslebiae Ranzovii* hospitium ingressus, forte fortuna in ejus conclave venisset, illo absente, in mensa calendarium *Ranzovianum* reperiens, cui elegia nostra ad Daniam inserta erat, quam *Ranzovio* miseram, conspecto *rex* titulo et mei nominis subscriptione, (uti existimo) avidè elegiam illam perlegit, adeo ut circiter horam in ea perspicienda absumpserit, statimque seposito libro tacitus discessit. Quod ubi *Ranzovius* a ministris percepit, valde succensuit pueris, quod librum illum non amovissent, illi autem per ignorantiam se excusarunt. Sed *rex* nullum verbum de hoc ad *Ranzovium* retulit, neque mei ullam fecit mentionem toto illo tempore dum Haderslebiae esset, uti neque Bredenbergae cum in vicinia a RANZOVIO splendide exciperetur; quod consulto factum esse existimamus. Ego vero ubi rescivi, *regem* elegiam illam tam studiose evolvisse, mihi volupe erat ita factum. Utinam saltem omnia in ea ad unguem intellexisset. Et optassem, ut carmen SOMMERI, qui hic nobiscum aderat, una adjunctum fuisset, quod is domum reversus mihi misit, in quo manes regis FRIDERICI Danos alloquentes deque meo habitu cum iis quasi expostulantes introducit, cujus etiam hic exemplum adjungo, et tuae censurae subijcio. Si et illi sive per te sive alium quempiam respondere placuerit, liberum erit. Videtur is, nescio quo furore poetico percitus, veritatem in multis libere ebuccinare. Et pro tali authore carmen non est inelegans. Subjunxi insuper denuo nostram elegiam ad patriam, ut habeas correctius quam antea exemplum. Est enim distichon quoddam additum, quod prius aliqua incuria omissum erat, cum a *rege* tam diligenter perlustratum praeter morem in talibus, et sic ejusdem silentio quasi authenticum redditum sit. .

Astronomia nostra mechanica jam typis absoluta est, cujus exemplar dono mitto secreto habendum, et nulli communicandum nisi forte SOPHIAE nostrae utrique si placuerit tacite ostendendum. Addita sunt paucula quaedam ad tuum carmen, ut completeretur pagina, sententia tamen manente ut prius. Videbis in fine RUDOLPHI illius, qui me hic invisere solet, odam Horatianam, quae, nisi animus me fallit, tibi non displicebit. Aemulatu

poetam illum Wittebergensem F. TAUBMANNUM, qui etiam quaedam de meo habitu nunc concinnare dicitur, unacum plerisque aliis hinc inde poëtis, quae ubi nactus fuero, tibi impertiar. Habebis etiam cum hoc eodem nuntio stellarum octavae sphaerae restitutionem, etiam caesari dedicatam, sed saltem in membrana manuscriptam. Quin et tertium quendam ejusdem quantitatis et formae librum ad caesarem adorno, qui \odot et \sphericalangle motus velut in ephemeride ad aliquot sequentes annos, quotquot mature absolvere licuerit, continebit, apposita ad singulos dies differentia utriusque calculi, Alphonsini et Copernici, quae subinde major est quam putatur, etiam additis quibusdam aliis, huc proprie et utiliter facientibus, quo habeat imperator specimen quoddam in ambobus luminaribus nostrae instaurationis astronomicae, donec ea, quae pariter in quinque planetis molior, penitus absolvantur, qua in parte nunc strenue laboro; et compendia quaedam adinveni, quibus id commode exequi liceat, etiam antequam tabulae nostrae huc facientes prorsus consummatae fuerint. Nam ea quae principaliter huc conducunt, in promptu habeo. Ablegavi autem hisce diebus FRANCISCUM TEGNAGLIUM nostrum ad archiepiscopum Coloniensem cum exemplaribus duobus librorum jam paratorum. Deditque una RANZOVIVS ad eum meo nomine diligenter literas, meis quas hic vidisti adjunctas. Intentio est, ut impetrem a Coloniensi literas ad caesaream mat^{em}, quibus me meaque studia ei serio commendet, illisque adjutus eo confidentius caesari postea mea offeram, atque ea, quae desidero proponam. Interim Pragam ad THADDAEUM singularem meum amicum scripsi, et cum de proposito meo secreto certiozem reddidi, ut omnia tacite exquirat, quid in his consultum fuerit meque de eo admoneat; spero me propediem responsum obtenturum. De negotio apud illustrissimum administratorem, qui nunc est septemvir imperii, sic habe: cum filius meus Tycho Berliu diu substitisset, quod ob plurima irrepentia in ea electoratus mutatione obstacula essent in aula alias occupatissimi, post nonam tandem hebdomadem reversus una cum JOHANNES MÜLLERO mathematico principis et liberorum ejus instructore, literas quidem tam ab electore quam electorissa attulerunt, et regi nostro ser^{mo} et reginae inscriptas, tum quoque aulae magistro et cancellario, ac ad me etiam seorsum dederunt literas tam is quam illa unaque eorum cancellarius. At ego cum omnes perlustrassem, et ex copiis earum, quae obsignatae erant, contenta perspexissem, vidi nimis aulico more compositas esse, parumque ad rem facere. Fundantur praecipue literis illis quas Bramstedii principi praesens obtuli, quae obiter in ea festinatione (siquidem summo mane princeps discedere voluit) exaratae erant. At instructio, quam postea MÜLLERO tradidi, alia quaedam et particulariora continebat, quorum minima pars in literis electoris attingitur. Incertus itaque sum, an literas hasce non magni ponderis ad regem et reginam mittere velim, cum mihi usui istic' futuras

vix putem. Si Megapolitanae tam deligenter scriptae nihil profuerunt, adeo ut ne responsionem quidem promereri potuerint, multo minus hae. Sed mitto tibi earundem exemplaria, ut tu ea secreto perlegas, et nulli nisi ESCILLO nostro aperiens deliberare et mihi significare possis, an in comitiis proximis exhibendae sint eae literae vel secus? Tum quoque an regi duo illi libri de astronomia mechanica et stellis cum meis ad ipsum literis offerendi, et an quidpiam ad senatum regni scribere conducat, de restituendis mihi impensis, siquidem ea, quae molitus sum, ex regis FRIDERICI et eorum consensu ac comprobatione juxta senatusconsulti tenorem et pollicitationem conservari nequeant; et de instrumentis meis istic residuis in Germaniam transvehendis, cum in Dania otiosa sint: ac quibusdam aliis ad res nostras peculiariter facientibus. Quod si tale quid tentandum censueris, de iis, quae principaliter attingenda, captato etiam cum aliis, quos fideles nosti, praesertim ESCILLO nostro, consilio, me mature admone; et simul commentaria in utranque epistolam (uti nosti) mitte. In responsione ad Germaniam non opus est festinatione. Fiat id per oportunitatem et otium. *Genealogias et geneses aulae magistri et cancellarii*, tum quoque res gestas, prout inter nos facta est mentio, tacite inquire, mecumque communica. Caetera habes in scheda memoriali tibi tradita, nec quidpiam haesito, quin operam daturus sis, ut nihil in iis praetereatur. Plura itaque nunc non addam, cum forte in his nimius fuerim, teque plus satis (quod amicitiae nostrae tribuas) molestarim. Unum saltem addam, quod te tuamque terrigenam SOPHIAM concernit. Scripsi mox a tuo hinc dicessu AXILLO fratri, eique hortator fui, ut permitteret te ex arbitrio nuptias tuas disponere atque celebrare, et rationes addidi, cur id svaderem. At si vera sunt, quae nuper hic a cive quodam Malmogiensi inaudivi, parum profeci hoc meo consilio. Ajebat enim ille, quod AXILLUS frater trium filiarum e suis nuptias uno eodemque tempore Malmogii circa medium Augusti celebrare decreverit, quare et tuae inter eas erunt. Si id tibi non satis placuerit, aequa mente ferendum est, quod aliter fieri nequit. Scis damasellas hic fata regere, neque ullis rationibus moveri posse. Verum ego hoc saltem ex indicatione illius civis scribo nihil certi alias habens. Tu vero, quid in his futurum nosti, indica, atque per circumstantias explica, Deique providentiae (uti facis) omnia committe. Is tibi et tuae omnia fausta ex animi sententia largiatur. Vale et resaluta ex me matrem tuam officiosissime, tum quoque fratrem AXILLUM una cum conjuge et liberis, non praeterita, quam nosti, SOPHIA, in quo nomine acquiescere lubet. Dabantur subito Wandesburgo die 8vo Maji Anni 98.

Tuus TYCHO BRAHE
manu propria.

Feci superius mentionem libri de mechanica astronomia, quod eum tibi mitterem, verum postea consultius duxi exemplar illud, quod regi nostro destinavi, una cum altero libro fixarum restitutionem continente, ad te dirigere, ut utrunque in hisce comitiis (modo tibi visum fuerit) ipsi meo nomine submissee offeras, et siquidem talibus non delectetur, uti a te et aliis cognovi, tibi facile expetenti ambos concedet. Da itaque operam, ut obtineas, et ne veniat in manus ac potestatem aliorum, mihi forte minus faventium. Quod si rex te iis non donarit, habebis a me postea alia exemplaria. Monstra haec saltem sorori SOPHIAE et KRAGIO nostro et fratribus meis, si qui ex iis talia curant. Attende vero ad ea, quae infra insulae Huennae topographiam consignata sunt juxta calcem, Saa skal I see h(v)or høfflig ieg haver ganget om der med, for Sandhed lader sig icke siige:¹ sed forte malevoli et haec sinistre interpretabuntur more solito.

Postscripta.

Literas alias, quas scis me ad varias principes Germaniae scripsisse, non duxi consultum iis mittere, antequam de caesaris voluntate, postquam intercessorias Coloniensis et meas ipsi cum libris destinatas acceperit, quidpiam certi compertum habeam, ne in pluribus locis negotium hoc tentatum difficiliter forte fiat, et pluribus anfractibus involutum reddatur juxta tritum illud: qui lepores binos etc. Interea tamen jussi, ut FRANCISCUS noster cum comite MAURITIO in transitu per illa loca meo nomine secreto loquatur, ut intelligere queam quid spei sit apud Batavos, si caesar et Germania oblata non acceptarint, dedique hac de re ad MAURITIUM literas, ita tamen ut nihil absolute statuerem, sed FRANCISCO omnia hypothetice saltem proponenda et expiscanda concedidi; obtuli etiam MAURITIO duo librorum exemplaria, hac tamen cautela, ut eas tacite sibi soli reservaret, donec caesari, cui dedicantur, exhibiti essent. Habet etiam alias FRANCISCUS secum ex operibus meis singula quaedam exemplaria, quae illustribus et praecipuis viris prout oportunum fuerit, monstrare poterit, quo videant rem serio agi. Jamque iterum vale, et doctorem NICOLAUM KRAGIUM nostrum, ad vos procul dubio reversum, de iis quae hisce literis scripsi, certiore reddere, quatenus eum scire conveniat, et carmina atque literas, ut singula per otium perlegat, cum ipso clam communica, et illius quoque de iis, quae perscripsi, consilium exquire. De ipso enim nihil addubito, quin rebus nostris ex animo bene cupiat. Postquam haec exarata erant, accepi CRAMERI tui literas et binas ad te scriptas, quarum alterae a me lectae sunt, prout ille in inscriptione concessit. Habes hic utrasque; cuperem tamen apologeticas illas mihi remitti,

¹ o: Videbitis, quam polite rem significaverim, nam verum dicere non licet. Vide T. Braheii Astronomiae instauratae mechanica, Wandesburgi 1598, Fol. H 4 v; id. lib. Norimbergae 1602, Fol. I 2.

sed prius monstrentur doctori NICOLAO, ut videat quam ingenue CRAMERUS veritatem contra Scotum illum profiteatur. Addidi et eas, quas mihi scripsit, licet id vetuerit, ut videas ex ipsiusmet verbis quid velit me suo nomine apud te agere, quod tuo relinquo arbitrio, qui optime nosti, quid hac in re conveniat vel secus.

Non fuit mihi otium literas hasce relegendi, sed tu pro tua industria sententiam facile percipies, si qua in parte inter scribendum aberratum est, aut forte praetermissum.

T. T. B.

Inscriptio: Generoso et virtute ac literis humanioribus excellenti viro D. OLIGERO ROSENKRANTZIO, Domino de Rosenholm, cognato affini ac amico suo integerrimo et desideratissimo.

»Ex autographo in Archiv. Rosenholm. 1761.«

Postscripta ad Holgerum Rosencrantium, amicum intimum.

Postscripta alia.

Postquam has ad te absolvissem literas, accepi Praga responsum a THADDAEO nostro ad ea quae illi scripseram, quae hic legisti, quod satis bene se habet pro hoc primo initio. Exemplum epistolae illius inclusi iis literis, quas doctori NICOLAO KRAGIO, communi nostro amico, scripsi; is te ejus faciat participem. Tuum erit una cum ESCILLO BILLEO consilium capere, quid vobis videatur ex re mea esse hic facere vel omittere; libenter enim amicorum, qui integri sunt, consiliis ausculto. Poteris etiam, si tibi tutum videbitur, AXILLO GYLDENSTIERN haec ipsa clam aperire, nam et is, uti existimo, mihi bene cupit. De fratribus meis vix habeo quod dicam, videntur enim illi me, meaque obiter curare et ne curare quidem, quod nimis multis comperi indicis, licet id ipsum patienter feram atque me intelligere dissimulem. Ego sane aliter pro iis laborassem, si ea alicui eorum evenissent, quae mihi. Mens dett er nu saa viit kommen y verden, att den giør en mөгitt gott, som giør en intedt ont. Gid jeg kunde kun nyde dett derpaa.¹ Sed quo degredior? quo me justus trahit dolor? nec tamen doleo, siquidem ita seculum hoc ferat; miror saltem, nihil ferme integri et prisci moris retinere BRAHEOS meos, qui longo temporum tractu constantiae et mutuae fidei nomen promeriti sunt. Sic mutantur et transplantantur omnia. Iterum et saepius, diuque multumque cum tua tuisque vale. Raptim Wandesburgo die 28. Maji anni 98.

T. TYCHO BRAHE.

»Ex autographo in Archiv. Rosenholm. 1761.«

¹ 0: Sed jam eo res rediit, ut a quo nulla injuria afficiaris, ab eo te maximo beneficio affici judicare debeas. Utinam ego hoc certe ex ea re lucrer.

11.

1598, 23. Junii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Quae nuper tibi destinavi, exoptatissime mi OLIGERE consanguineae et affinis carissime, per CLAUDIUM MULAEUM, quem ante comitia istuc misi, te omnia nunc accepisse non dubito. Succurrit post MULAEI abitum in libro de astronomia mechanica pagina quae est G. 3. in qua domini JACOBI CURTII, circa quadrantis cujusdam subdivisionem, inventio exhibetur, in ipso titulo ante hoc nomen: CURTIO omissam esse literam I vel potius IAC., unde praenomen ejus indicaretur, et postea in infima ejusdem tituli linea impressum est: GENEROSE ADINVENTA pro INGENIOSE ADINVENTA; quod nescio an in eo, quod misi, exemplari emendatum sit; sin minus, cuperem id adhuc abs te calamo, quod facile fit in tam densa papyro, corrigi, ne Zoili et hic habeant quo abutantur. Quid de literis Berlinensibus actum sit, ex te cognoscere aveo. Si quid in comitiis illis, quod mea interest scire, tibi innotuit, hoc quidquid est, mature etiam, antequam MULAEUS (mode fieri potest) reversus fuerit, significa. Fuit ante triduum hic apud me JACOBUS ROSENKRANTZIUS noster, in Belgium hinc cogitans; is graves et difficiles in hisce comitiis controversias motum iri referebat; et inter alia PEPLERI istius causam recognoscendam decidendamque existimavit. At quo jure id fieri queat, ignoro, cum citationis forma mihi etiam non sit praesentata, nec quidpiam a praefecto meo de ea innotuerit, ut existimem, eam ne quidem Uraniburgi lectam esse, aut si id factum, non debito tempore aut modo; sed sit hoc quidquid velit; si jus et fas locum inveniunt, nihil periculi, sin secus, nihil novi. Existimo, imo expertus sum, quod si ego in Dania quidpiam proponerem, quod aequè verum sit atque ea quae geometricè demonstrantur, posse nihilominus ea ipsa apud quosdam, qui justitiae praeesse volunt, falsitatis insimulari. Quid igitur faciendum, ubi jus et veritas ob privatos affectus atque personae odium locum non merentur? Ajebat insuper dictus noster consanguineus, se exemplum literarum, quas ser^{mo} regi nostro, cum Rostochii essem, scripsi, una cum responso ad easdem, cum Fioniam transiret, apud nobiles quosdam reperisse, et si recte memini, CANUTUM RUD hic nominavit, quem a CAROLO BRUSCHIO talia accepisse opinabatur. Quod si sic est, optarem, eos, qui horum facti sunt participes, ea, quae mihi rescripta sunt, rectius quam litera ipsa praetendit, explanata habere, quae incautis et insciis plausibilis forte videri queat, cum tamen longe aliter res se habeat, et mihi foret quam facillimum, uti ipsemet scis, omnia istic objecta replicare et contrario modo demonstrare, sed obstant ea, quae prius dixi, et autoritas eorum, qui haec vafre consarcinarunt, veritati nunc praevalent. Opus igitur est patientia, et tandem bona causa triumphat, si non in Dania, saltem alibi: O utinam in nos illud Virgilianum

non propediem quadraret. Excessere omnes adytis arisque relictis dii, quibus imperium hoc steterat. Item illud paulo antea: Fuius Troës, fuit Ilium et ingens gloria Danorum. Solet enim regnum divinitus puniendum sanis destitui consiliis, et in partes quorundam vafritia discindi, atque sub veri bonique praetextu contraria tecte agere. Solent etiam omnia praecedere, qualia non pauca istie audiuntur, si modo, quae narrantur, veritati congruunt. Cum quaesivissem a praenominato ROSENKRANTZIO de halece characterizato in Norvegia reperto, nihil quidem certi de eo referre potuit, attamen aliud piscium genus, quod latini aculeatum, nostrates Hornfisk vocant, adhuc longe mirabilioribus notatum characteribus nuper prope insulam Tossingam, seu potius parvulam illi adjacentem, repertum esse, certissime affirmavit; quarum figurarum, si tibi hac de re quid constat, efformationem mecum communicari vellem. Scripsit mihi postea CRAMERUS tuus, et carmen quoddam literis inclusit. Misit etiam BRASCHIUS poëta Rostochiensis heroicum in mei gratiam concinnatum, sed neutrum satis placet; habes tamen hic utrumque, CRAMERIANUM ipsius manu scriptum, una cum literis, prout accepi; neque enim describendi otium suppetit; quod tamen, cum exemplum ejus non habeam, mihi remitti velim. Habeo praeterea alia ejusmodi, inter quae est quoddam ex orientali Frisia admodum prolixum; et cuduntur hinc inde adhuc plura in memoriam rei apud nos bene gestae. Expectat autem Germania avide tuum pro vicina sua responsum. Expecto et ego commentaria illa, quae scis, quibus mea per oportunitatem intertexam; ubi vero tua absoluta fuerint, ea cum KRAGIO nostro tacite communica, ut et is ex rei transactae historia, quam pro majori parte novit, suam quoque interponat sententiam. Exemplum earum, quas THADDAEUS HAGGAECIUS ante aliquot hebdomadas Praga mihi scripsit, domino doctori NICOLAO KRAGIO jam antea misi, qui procul dubio te ejus reddidit participem. Sed et hisce diebus breves quasdam ab eodem THADDAEO denuo accepi, quarum hic habes descriptum; paucioribus rem expedit, siquidem dubitavit an hic essem, an vero iter Pragam versus suscepissem; vides eos serio meum adventum expetere et expectare, atque ipsi caesari me concernentia jam innotuisse. Tu et KRAGIUS consulite in medium, et aliorum quoque, quibus res meae serio et sincere cordi sunt, sententiam tacite expiscemini. Ego nihil certi concludere possum, antequam TEGNAGLIUS et MULAEUS ad me reversi fuerint. Fuit hesterna die apud me dominus doctor VITUS WINSHEMIUS a comitibus Oldenburgensibus, ubi dissidii cujusdam inter eos componendi caussa adfuerat, jam primum reversus; is inter alia de doctore BOEKELIO rettulit, ipsum urgere pecuniam sibi pro libris, quos accepisti, promissam; a te vero sibi perscriptum ajebat, ne pecuniam illam eidem BOEKELIO traderet, antequam omnes libros residuos depromeret, quod ipsum praestare aut nolle aut non posse intelligo, et praetendere tres vel quatuor saltem restare,

eosque non magni momenti, quique in ipsius non sint potestate. Quaesivit igitur WINSHEMIUS a me, quid illi hac in re faciendum existimarem; svasi, ut tuae voluntati morem gereret et secum pecuniam reservaret, donec alter per omnia tuis desideriis et suae pollicitationi satisfacisset. At ille excipiebat, sibi brevi Berlinum et in Misniam eundum, BOEKELIUM vero tam diu pecunia carere nolle, imo stomachabundum dixisse, quod mallet libros suos recipere, quam diutius pecuniam istam expectare. Statuimus itaque, ut dominus doctor VIRTUS in sua absentia pecuniam a te missam alteri fidedigno viro ex amicis suis Hamburgi traderet, et si interea responsum a te reciperet, (nam se tibi hac de re scripsisse innuebat) filius ipsius, qui istic remanet, literas tuas aperiret, atque secundum earum contenta negotium hoc exequeretur. Tuum itaque est mature, quid in his fieri vis, significare; si tuo loco essem, aut restituerem illi libros, siquidem sic vult, aut concederem illi pecuniam jam antea addictam, utut pauculos illos libros procurare nolit aut forte nequeat, quo possis ab ipso liberari; est enim paulo morosior, et insuper (quod tamen cum multis commune habet) *γυναικοκρατούμενος*, imperatrice ejus nimis importuna existente. Cujus rei MULAEUS documentum dabit; ego nihilominus, quidquid hac in re fieri velis, quantum in me est effectum dabo. Currum, quem promisisti ante pascha, pentecostes etiam festi, imo et JOHANNIS BAPTISTAE tempora, frustratus est, et licet Cimber sis, privilegioque gentis gaudeas, tamen te praeter caeterorum morem quidpiam Schanicae constantiae habere, praesertim cum per conjugium in Schanum quodammodo transplanteris, existimarem potius, ideoque per incuriam quandam eorum quibus hoc negotium mandasti neglectum esse. Sed sit quidquid velit, nolim tibi hac in parte uti etiam nulla alia gravis esse; saltem scire desidero, quid expectandum sit vel secus, ne frustra alium confieri procurem. De aedibus etiam meis Hafniensibus quid fieri possit vel non, a te certior reddi aveo. Jamque cum utraque tua SOPHIA, addita insuper tertia illa quae et VRANIA appellatur, quam felicissime vale; saluta fratrem AXILLUM et alios, si quos mei istic tangat memoria. Deus vos omnes tueatur a malo. Dabantur Wandesburgo die 23. Junii Anni 98.

Tuus TYCHO BRAHE.

Inscriptio: Tam doctrina eximia quam prosapia clara viro insigniter decorato Domino OLIGERO ROSENKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico intimo.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761«.

1598, 28. Junii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Etsi utrasque literas, utpote eas quas cum MULAEO misi, quasque postea ad te scripsi, desideratissime mi OLIGERE, tibi redditas esse non ambigam, atque ex iis inter alia te cognovisse, quae Praga a veteri meo amico THADDAEO mihi perscripta sunt, tamen cum ante paucos dies ab amico illo meo Magdeburgensi, quem scis mihi scribere solitum esse, nonnullas acceperim, eadem de re quaedam agentes, harum quoque exemplum tecum communicandum duxi, quo plenius intelligeres qualis sit caesareae mat^{is} erga me voluntas; praesertim cum ESCHILLO BILLEO nostro mihi nunc respondendum sit ad quasdam hisce diebus mihi ab eo missas, et quendam ex meis nunc Lubecae habeam, qui has ad vos certo dirigat, oblata videlicet commoda aliqua oportunitate, interea dum aliis meis negotiis istic exequendis occupatur. Velim autem, ut haec ipsa quae nunc scribo mittoque, non nisi intimis nostris monstres; tute satis nosti quinam ex iis fideles sint, licet et illi, uti fit, pauci; nolui nomen ejus, qui haec ad me scripsit, subiungi; sed tu et Doctor NICOLAUS facile colligetis quisnam sit; solet is libere mihi scribere, utut de facie ignotus ignoto; nollem itaque hasce ejus literas aliis patere, potissimum ob ea quae de principe alias satis noto scribit; aut igitur haec admodum secreta habe. aut Vulcano trade. Quam facile mihi sit, principis illius objectis respondere, tute satis nosti, nam desertus deserui, ne ipsemet spectator essem ruinae eorum, quae in patria tam diu tantoque nixu molitus sum, quod tamen nec regno nec regi imputandum duco; authores satis noti, utque adhuc famosiores reddantur, promeruerunt. Quod autem mi OLIGERE, haec, quae nunc mitto, prioribus superaddam, ideo factum, quod ex te aliisque intimis amicis opportunum simul consilium capere velim, quid faciendum existimetis, ubi tale quid mihi oblatum fuerit. Intelligo ex iis, qui loca illa norunt, esse arcem splendidam et amoenam, in quam ipse caesar solitus est ante paucos annos animi causa nonnunquam secedere, quamque post Pragensem maximi facit, et circa quam venationem exercere consuerit, dum his et similibus delectaretur. Nunc enim intra duos vel tres proximos annos saltem in arce Pragensi eum se continuisse referunt. Ego quidem de feudo aliquo in Silesia, Moravia, Lusatia aut aliis ditionibus caesari subjectis, obtinendo potius essem sollicitus, quam ut in tam pomposo Bohemiae loco versarer, sed obtemperandum est imperatoris clementi voluntati, quacunque tandem ratione mihi et meis benefacere velit, ita ut studiis etiam quibus occupor liberaliter provideatur, siquidem patria nostra hanc curam tam inconsiderate posthabuerit. Loquere de his secreto cum ESCHILLO BILLEO nostro, tum quoque KRAGIO communi amico, et quid consilii dederint, literis significa, alias vero haec, ubi praesertim

minus securum fuerit, cela. FRANCISCUS TEGNAGLIUS meus necdum huc reversus est, sed spero illum brevi feliciter affuturum. Cuperem etiam, ut MULAEUS reditum acceleraret, neque enim de rebus meis, quomodo et quando quippiam agendum, omnino statuere possum, antequam hi duo redierint. Interea tamen me, quoad datur, itineri accingo, omniaque divinae providentiae committo, cui etiam te cum omnibus tuis commendo. Vale. Dabantur raptim Wandesburgo die 28. Junii anno Domini 1598.

Tuus TYCHO BRAHE
manu propria.

Postscripta.

Postquam has ad te exarassem, accessit [ad] me huc WALTERI SCHOTI Hamburgensis filius GABRIEL, a quo pannos mater et tu emere soletis, et se brevi Rosenholmium venturum ajebat. De curru quoque, quem mihi confieri procuras, retulit, matrem tuam, cum ultimo ibi fuisset, eum brevi paratum fore dixisset; quare se illum in navem ex Arhusia Lubecam secum recepturum pollicitus est, cumque de te ipso percontarer, in Selandiam abiisse existimavit. Et insuper se apud fratrem meum AXILLUM fuisse, atque ibi percepisse, quod ad nuptias trium filiarum, quae requiruntur, indies adornet, inter quas et tuae celebrabuntur, idque futurum sex abhinc hebdomadibus commemoravit. Incidit itaque in mentem, me tibi epithalamium quoddam promississe, quod cum tam cito ob alias occupationes, quibus varie distrahor, fieri vix queat, hoc saltem breve epigramma, quod nunc ex tempore in buccam venit, hic subjunctum habe. Deus author universi omnia tibi in hoc conjugio ex voto prospera et salutaria largiatur. Tu autem, ne hujus novellae SOPHIAE amor, alterius et diu tibi excultae sophiae amorem labefactet, sed potius adaugeat atque confirmet, effice. Hoc opus, hic labor, multos ea meta fefellit.

EPIGRAMMA AD
OLIGERUM ROSENCRANTZIUM
SPONSUM.

Tene OLIGERE etiam materno sauciat arcu
Ille levis toto qui volat orbe puer?
Iste puer caecus minimusque nec ardua curans
Quem poteras alto despiciere ingenio.
Omnia sed vincit, dices, cedamus amori
Indomito; summos stravit et ante viros.
Est (fateor) fortis; Musae, Dictynna, Minerva
Sunt tamen e quibus is nulla trophaea gerit.

Intimus es musis, placet et Dictynna, tibi que
Artibus exculto culta Minerva favet:
Attamen aut arte aut pharetra, qui vincere nullas
E tribus his potuit, te superavit amor.
Scilicet ut tandem miro te falleret astu,
Miscuit inter se nomina nominibus,
Proque aliis sphiis Sophiam ut tibi protulit unam
Prae sophia omni, unam, victus, amas Sophiam.
T. B.

Inscriptio: Nobilitate tam ingenii quam generis viro insigniter claro,
DOMINO OLIGERO ROSENCRANTZIO de Rosenholm, consanguineo affini et amico
meo integerrimo.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761«.

13.

1598, 10. Augusti. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Quas ante discessum tuum ex ultimis comitiis Hafniensibus deproperasti, desideratissime mi OLIGERE, consanguinee, affinis, et (quod plus reputo) amice integerrime, his ipsis diebus ob moras, quas istie nectebat MULIUS, pridie accepi. Erantque utut festinanter scriptae, et ad singula, quae expectabam, propter otii penuriam non respondentem, admodum gratae. Quod literae electoris et electorissae Brandenburgensis regi et reginae oblatae non sint, parum moror. Neque enim ob [id] eas misi, quod magnopere cuperem, ut exhiberentur. Ideoque (uti scis) liberum id tibi reliqui. Scio eas scaterere *politicis* et *aulicis*, uti fit apud tales homines. Allene det var anderledes lovet; naar jeg seer til, da colluderer de begge *Canceler* med hverandre, for den eene ravn piller ikke øyet ud paa den anden:¹ quamvis alterum magis integrum et sincerum duxerim, quam vestrum istum NICOLAI MACHIAVELLI neophytum, qui adhuc quotidie discit a suo *praeceptore contiguo*. Nec tamen id quod tu insinuas, inde inferri posse, si traditae fuissent literae, existimarim. Nam conditio mea nullatenus istic delletur. Et cur hoc, cum ego ipse hanc praetulerim et etiamnum praeferam priori. Neque commutarem, om man endskiønt vilde give mig Penge til, som naar man bytter.² Nec ullis modis reditum captavi per literas illas, utut tam vestratibus quam mihi invisum, plus tamen forte mihi quam illis. Ideoque sollicite excepi apud principem hunc urgentem, ne tale quid verbo scriptove moveret. Neque eae, quas Bramstedii illi obtuli,

¹ ∅: Sed meliora mihi promissa erant; quum autem aciem intendo, video utrumque cancellarium alterum cum altero colludere, nam alter corvus alteri corvo oculum non effodit.

² ∅: Etiamsi mihi pecunia adderetur, ut fit in mutationibus.

quarum exemplar (ni fallor) habes, tale quid prae se ferunt. Re-compensationem solummodo expensarum moderate requirebam, suo forte tempore validius. Videbo, quomodo literae illae suis restituantur autoribus, modo id citra offensam per aliqualem excusationem fieri queat, vel (si mavis) praetextum. Quod autem regi libros destinatos non tradideris, nec tuum nec aliorum probo consilium. Maluissem enim certis de causis mature exhibitos, quam retentos. Neque tamen suspicor, te tenacitate quadam, et amore mei atque librorum eos pro te ipso servare voluisse, ne forte aemuli nostri et malevoli ad se *dono regis*¹ reciperent. An *regi* placituri sint nec ne, susque deque fero. Nec sane ob id illi communicandos censeo, quod sic ipsius gratiam aucupari cupiam; cum sat sciam, ne quidem gratiori munere aliquo aut quovis officio ob eos, quibus magis auscultat, id impertrari posse (quod et cordate fero), vel literae meae Rostochiae scriptae cum suo responso (necdum, uti pollicebaris, critizatae) satis superque testatum relinquunt. Nec si[c] intempestive *supplex* fio, cum nihil petam, nihil deprecer, nihil supplicem, sed potius labores meos quos *ille* cum suis aspernatus est, me caesari nunc dedicare, aliumque atque adeo summum imperii caput pro studiorum meorum maecenate quaerere, posthabitis invidentibus et detrectantibus *Danis* ostendo ostentoque, ut hoc potius (si quid foret insimulandum) culpa imputari posset, quam quod nimis me demitterem. Tu itaque, mi OLIGERE, omnino libros *regi* trade in manus, sive *volenti* sive *repugnanti*, aut si id tibi commodum non fuerit, fac ut per aliquem alium meorum, aut etiam *Ramelium* id fiat; ita tamen, ut per quoscunque sive temet ipsum vel alios regi porrigantur, tibi, siquidem rex (uti scio) talibus *imo nullis (quod dolendum)* libris delectatur, cedant. Invenies facile rationem. Quod et antea, cum mecum hic esses, praemonui. Sin *rex* ipsemet (quod *miraculi* loco duxerim) eos retinere voluerit, aut etiam praeter omnem nostram praevisionem et amolitionem in aliorum, quorum quam mimine vellemus, potestatem devenerint, id ferendum erit. Habeant, quod tacite suspiciant atque admirentur, quodque capere aut imitari non possint, palam vero contra conscientiam (uti solent) rodant, extenuent, invertant et cavillentur. Id populus curat scilicet. Faxo autem si res ita ceciderit, ut tu nova, etiam picta et ornata obtineas exemplaria, quibus hanc jacturam leves, praefixis etiam carminibus sed in te directis, qualia nuper, dum duci JOHANNI ADOLPHO hos libros dono mitterem, praeposueram, quorum tenorem in adjuncta scheda habes. Liber de stellis erat in charta, non membrana scriptus. Et hunc duci ULDARICO Megapolitano non concessi, cum alterum nuper antepositis etiam suis carminibus dono mitterem. Quanti utrunque fecerit, quam comiter et benigne TEGNAGLIUM meum exceperit, quam gratus erga

¹ Sic in apographo; forte scribere voluit *regis*.

me fuerit, atque in posterum esse velit, et quam clementi denique favore me prosequatur ser^{mus} elector Coloniensis, ex iis, quae ad CRAGIUM nostrum scripsi, cognosces, et aliquatenus etiam ex adjunctis literarum exemplis, quae cum CRAGIO quoque communices, praesertim quae antea non habet, velim, ut et ille nostra tibi. Quae enim alteri vestrum scribo, mittoque utrique scribo et mitto pauculis differentibus. Exemplum scripti istius famosi apud CRAGIUM videbis, quale mihi Helmstadio missum est. Addidit quidam ex meis studiosis annotationes marginales, ubi praecipue fit mei honorifica mentio, ne diu tam memorabilia loca quaerenda forent. Egregius sane liber, qui a professoribus Hafniensibus tanto applausu, licet tacito murmure inter eos susurrato excipiatur. Gaudent monstris monstrosa ingenia et prava pravis. Ostendet tibi dictus noster communis secreto literas quasdam a *Joanne Stuggio Joanni* omnivende(l), vel potius ardelioni ex composito scriptas adinstar Bienenkorb, ut ille et ii, quibus hoc scurrile scriptum magni et grati muneris instar congratulatus est, sibi sic assensum et laudem praeberi frustra laetentur; aut si fucum capiunt, sciant alios scire, quam parum veri bonique illi sciant vel sapiant, quamque insulsi invidi et malevoli sint censores, quodque nos eos clam se titillantes et conridentes palam pungamus et videamus, imo ex alto despiciamus. Librum autem hunc, qui mea elogia depraedicat et ebuccinat, mihi per hunc ipsum nuncium remitti volo. Nullum enim aliud habeo exemplar. Ubi plura nactus fuero, vobis et aliis communicabo. Eroque adhuc facilior, quam institor iste vester librorum. Nam gratis dabo et aperte faciam, quod is subdole et tecte. Ephemerides istae novae ex novis (si diis placet) tabulis supputatae ne quidem apud Germanos fidem merentur, quam autor in praefatione venditat, nedum apud *vos Danos*, qui terrena potius, quam coelestia curatis. Heu tam aversus equos vestris Sol jungit ab oris. In septentrione enim semper habitavit barbaries. Et verendum, ut ne nunc quidem satis extirpata sit, aut postliminio redeat, contemptis ingenuis et humanioribus literis una cum virtutis integritate. Quod cognatus meus *Lindenovius*, ea quae ipsemet non invite, antequam disjungeremur, promisit, nunc concedere tergiversetur, licet tunc aequae erat in politicis prudens atque nunc, non miror. Cimber enim est, cur non Cimbrizet et nippizet? Quamvis (ut dicam quod res est) parum curem, sive communicet, sive non. Potioribus enim intentus sum, quam ut talibus mundanae scenae frivolis nugis immorer. Volebam saltem memoriae et rei bene gestae causa hanc historiolum penes me habere, att man kunde læse den som et Eventyr om Afftenen.¹ Scripsit is ad me, et quod in diversis locis haereret haec confabulatio, non mitti excusavit. Tum quoque de comoedia, quae istic a

¹ 3: ut vesperi sicut fabula delectationis causa composita legeretur.

personato Anglo introducta est, quodque ferme in tragoediam versa fuerit, indicavit. Kan skee den *gammele* pater conscriptus lader ikke af, furiis sic impellentibus, etiam in defunctum saevire, førend han staar op igien og gjør Jertegn.¹ Mones, et quidem recte, ut circumspecte in quibusdam agam. Quod et facio, faciamque. Imo plus taceo, dissimuloque in tantis injuriis, tamque falsis objectionibus, quam forte opus esset. Sed serviendum est tempori et loco. Quod differtur, non aufertur. Sunt regibus. fateor, longae manus. At philosophis et veritatem tuentibus adhuc longiores et fortiores.² Nam ipsorum imperia et jurisdictiones etiam ultra fata mortalium se extendunt. Caetera momentanea et caduca sunt. Tandem bona causa triumphat. Reges et dominos habere debent, qui se non habent, et non concupiscunt, quae reges dominique concupiscunt. Illi semper metuant, ne fractus labatur axis, et pavidos feriant ruinae. Rex est, qui metuit nihil. Hoc regnum sibi quisque dat. Sed de his satis.

Aedes meas Hafniacas pro duobus millibus non vendam. Constiterunt mihi, antequam ultimo ibi essem, et quaedam in iis complevissem, ultra 3000 joachimorum. Tunc vero vix intra millenos in eas ulterius erogavi. Satis est constans structura, quae aliis in civitate lapideis domibus duratione sua non cedit. Nec fundus ille paludosus, quem tanta arte emendavi, ponderosorem sustinuit. Si vendi justo precio nequiverint, date saltem operam, mei amici, ut inquilinum fidelem pro iis ad Michaelis festum obtineam, qui id quod aequum erit, inde solvat. Causa PEPLERI etiam invitis (uti existimo) iis, qui eam promovere satagebant, male illi cessit, et prout revera meritus erat, imo mitius. Si Amstelredami mansisset, neque *Huitfeldio* auscultasset, sed apud me in Norvegia rursus habitandi veniam una cum culpa deprecatus fuisset, siquidem me ad condonandum non futurum difficilem ISAACUS PETRI jam antea illi indicarat, forte rectius sibi consulisset. Sed confisus meis adversariis nunc praedominantibus (apud quos ego, etiamsi geometricae demonstrarem, nihil veri justique obtineo) maluit hanc Camarinam movere, et majora subire pericula majoresque miseras. Cum BOEKELIO per MULAEUM uti voluisti, agam, ubi fuerit, nunc enim peregre abest. Quid obtinero, ex adjuncto responso videbis. Pecuniam totam jam antea tradiderat illi WINSHEMIUS, me inscio, nec tamen, postquam rescivi, multum dissentiente. Erat enim is valde importunus, praesertim vero uxor; et minabantur, at de vilde slaa Skade og Interesse paa.³ Et nescio, quae alia crocitabant. Quid igitur faceremus? Litem forensam ob id movere tibi forte ingratum

¹ ο: Fortasse velus ille pater conscriptus non desinet priusquam ab inferis existet miracula faciens.

² In margine apographi scriptum est: »al. manu: false respondet; λόγοι καθόλου γενολ· illi praesertim, qui absque mundo philosophari nequit«.

³ ο: se detrimentum et fenus addituros esse.

fuisset, nec nobis volupe. Et habet is inter iudices sibi addictos, ut vix aliquid obtinuissimus. Nam et hic iudicia sunt personalia non realia, ferme ut apud vos, licet paulo minus ob processum juris civilis in cognoscendis causis et non praejudicandis magis aequum et legitimum. Dabo operam, quantum in me est, ut eos, quos adhuc desideras, nanciscaris. Quod si obtinere nequivero, transeant cum caeteris. Satis habes librorum. Unica SOPHIA omni praevalebit philosophiae, etiam Platonicae et veriori, nedum Aristotelicae et fucatae, atque in logimachiis verborum fundatae. Ignosces, quod de praeceptore tuo id quod res est, dicam. Nam et ipsi Itali qui alias ei admodum mancipati sunt illum hoc (uti scis) elogio depraedicare non sunt veriti.

Doctorem calamo ingratus, dominumque veneno
perdidit, igne patrum dogmata, nos tenebris.

Non tamen reprehendenda duxerim, quae in ipso laudabilia et recte constituta sunt, qualia te lynceis oculis discernere posse non ambigo. Praestabit tamen (uti opinor) vivae illi palpabili et tractabili SOPHIAE operam dare, quae pro libris liberos dabit, pro facundia facunditatem, ut pulchra faciet te prole parentem. Quod ante revolutionem Phoebi annuam faxit Deus. Cecini tibi breve et fortuito incidens epigramma loco epithalamii; quod, nescio, an acceperis, siquidem nullam in literis ejus facis mentionem, nisi serius forte nactus sis, quam eas scriberes. In omnem itaque eventum denuo reliquis, quae mitto, cum alias sit breve, addidi. Restituas mihi velim carmen CRAMERI tui, quod cum caeteris in hoc genere coacervare lubet. Multa enim hinc inde talia ab eruditis in mei gratiam cuduntur, ut suo tempore videbis. Plura nunc non addo. Ubi tu plura rescripseris et curram promissum, quem indies expeto expectoque, ne iter meum retardetur, miseris, ulterius respondebo. Vide saltem, ne quidpiam eorum silentio praetereas, de quibus antea movi, quaeque memoriae causa denotata habes. Jamque felix et incolumis cum tua costa vale, et matrem tuam officiose ex me saluta. Hancque non negliges, atque non detento hoc nuncio actutum rescribe. Iterumque vale. Dabantur Wandesburgo die 10. Augusti anni 1598.

BOEKELIUS hisce diebus domi non fuit, ut responsum ejus tibi mittere nunc possem. Quum primum is redierit, omnem hac in re movebo lapidem, ut desideriiis tuis satisfiat.

TUUS TYCHO BRAHE.

Inscriptio: Tam antiquae prosapiae quam propria virtute inprimis nobili et eruditione simul solida claro viro Dño OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico integerrimo.

Adscriptum: Recepi 19. Augusti Malmogiae.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761«.

1598, 5. Septembris. *Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.*

S. P. Charissime OLIGERE, scripsi tibi semel atque iterum; nihil tamen adhuc responsi accepi. Quod nihilominus occupationibus propter nuptias tuas tribuo. Expectavit te amanuensis meus Hafniae per triduum, sed cum interea pro ut constitueras, non accederes, forte vento praepeditus, is noluit diuturniores istic moras nectere, sciens, te facile per alium Hafnia Lubecam versus literas posse dirigere. At cum ne hoc quidem factum sit, rogo, velis mihi nunc absque diuturniore procrastinatione ad singula, quae priores meae literae continebant, respondere et eas Lubecam mittere; si expeditior non datur ratio. Nihil jam adeo remoratur iter meum ac currus, quem promisisti, quem scio Arhusiae paratum navem expectare, ut Lubecam transvehatur. Quod et Scotus ille (licet et mihi id promiserit) et quidam alii neglexerunt, cum nemo in tua absentia adesset, qui negotium serio urgeret. Fac, ut eum quam citissime Lubecae habeam, vel saltem indica, cur id fieri nequeat, ne frustra illum diutius expectem, sed potius de alio mihi provideam. Instat enim hiems, nec peregrinationem diutius differre commodum est. Quae Coloniensis mea de causa imperatori scripsit, puto te accepisse. Quin et illustrissimus dux Megapolensis ULDARICUS pariter ad imperatorem meo nomine commendatitias dedit, quarum hic exemplum habes. Quorsum eae mihi usui esse possint, facile intelligis. Serva id tibi soli; neque nisi fidelibus amicis (si qui sunt) inspiciendum concede; uti nec priora. Addidi alterum exemplar versuum BRASCHII poëtae Rostochiensis, quod rectius est castigatum atque revisum. Cupio mihi remitti carmen CRAMERIANUM, quod tamen lima indiget; et de singulis alias, quorum mea interesse putaveris, admoneri, tum quoque de libris, an regi oblatis sint; quidque responderit; et an tibi postea cesserint nec ne. Plura nunc non vacat. Sed has saltem ad te deproperare lubuit, nactus tam commodam opportunitatem per hunc studiosum Cimbrum hac ad vos transeuntem. Vale, salutata a me tua matre et conjuge, mea nepte, quam diligentissime. Raptim Wandesburgo 5. Septembris Anno 1598.

Tuus TYCHO BRAHE,
manu propria.

Inscriptio: Nobilissimo et virtute ac eruditione viro inprimis conspicuo OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini, et amico suo integerrimo.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761.«

1598, 9. Septembris. *Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.*

S. P. Cum ante biduum per studiosum Danicum, qui se ea loca, ubi in Cimbria habitas, transiturum pollicitus est, quaedam ad te deproperassem, accidit ut heri sero eas, quas Hafniae antepenultimo Augusti ad me dederas, acceperim. Quare statim misso Hamburgum cursore meo, an studiosus ille adhuc ibi haereret inquiri jussi. Quem cum hodie primum ante meridiem isthinc discessurum rescivissem, has responsionis loco iterum festinanter exaro. Si alias ad me ante mensem circiter dedisti literas, quam eae erant, quibus ultimo rescriptum est, scias me illas non recepisse. Scribis nunc te scire, me currum promissum accepisse. At unde hoc? Hafnia enim tuae datae sunt, et meus, qui paulo ante apud te erat, amanuensis, indicabat eum ne Lubecam quidem nedum huc allatum esse.¹ Quod et literae meae insinuabant. Rectius itaque scias, me eum non accepisse. Et nihil fere est, quod nunc adeo iter meum remoretur atque hoc ipsum. Si Lubecam venisset, actutum me certiore reddidisset de eo JOACHIMUS BUCH, aliquoties hoc nomine a me per literas admonitus. Si vis, ut eum obtineam, fac ut id quam citissime fiat. Caeteroquin Hamburgi alium coëmere necesse habeo. Scio tamen per te non stetisse, quod res haec tam lente procedat. Et gratias habeo pro hoc erga me officio maximas, relaturus per opportunitatem. De libris, cur non oblatis sint, prolixè disseris. At ejusmodi argumenta apud me pondus non inveniunt, imo ne sexcenta his graviora, utpote qui adversariorum et calumniatorum perversas oblocutiones non ita ponderem, ut tu vel alii istic sub alis eorum depressi, sed flocci faciam. Libertati enim me asserui, quam tuebor. Cum hic esses, aliter sentiebas et sponte in te recepisti, quod libros *regi* in manus tradere velles, imo et quaedam alia inculcare de rescriptis ad me *cancellarii* literis, ipso forte *rege* inscio. Tunc omnia placebant, adeo ut *regi* quaedam scribenda relegeris et approbaveris; quae tamen nunc volens omisi, ne, postquam semel inclemens responsum ad Rostochio scriptas accepissem, ulterius simplex insimuler. At quorsum nunc vetus illa et avita constantia! An postquam in Daniam rediisti, coelum ruit! o pavidae mentes! Miseret sane me patriae quondam meae, quod nemo ferme in ea sit (uti audio) qui verum justumque ingenue profiteri audeat, imo ne quidem de his mussitare. Quo haec vergant, tandem exitus monstrabit. Sed utinam non nimis sero tunc sapiatis atque animum resumatis! Non putarim, te carminis illius, quod Astronomiae nostrae mechanicae praefixum est, paenitere atque ob id libros ipsummet exhibere tergiversari. Neque enim tibi incom-

¹ Adscriptum in margine apographi »at unde hoc divinare poterat?«

modare poterit, quod communiter usu receptum est, nempe in Zoilos malevolos et inscios talia libris attexere; et ipsemet, cum praesens esses, sciebas, quomodo per alios (si qui oblatrant) excusares. Quicquid id est, cum mei non sit moris, ea, quae semel deliberato constituta sunt, retrahere, stat etiamnum, ut et ante, sententia, libros illos *regi* ipsi in manus esse tradendos, quocumque tandem vultu eos accipiat, et quomodocumque a mei malevolis et osoribus id vertetur aut pervertetur. Altiora tracto, quam ut tam humiles censuras suscipiam. Optarem tamen id per te ipsum fieri, ea saltem de causa, ut tibi non aliis cederent libri illi, quemadmodum inter nos ventilatum est. Sin vero id fieri nequeat, offerat eos affinis meus OLAUS ROSENSPAR; qui et literas meas tradidit, infrugiferas et perverse exceptas; ut sint libri hi quasi earum corollarium et taciti testes, me non ignorare, quam parvam habeat proportionem *Dania* ad totam terrae superficiem; utpote quae apice minimi digiti in globo terrestri bicubitali tota tegi possit. Et quid de immenso coelo sentiendum, quod animo volvimus, quod mente comprehendimus et superamus? o humiles curae! Nihil pejus me habet, quam quod non carmina quaedam iisdem libris praenotarim, quae meos pungerent culummiatores; ad similitudinem eorum, quae aliis quibusdam exemplaribus viris principibus transmissis praeposui. Nam, ut scias, electori Coloniensi, principi Uraniae MAURITIO, duci Megapolitano ULDARICO avo regis, et duci ADOLPHO Holsatiae, affini ejus, (ut de SCALIGERO non dicam intelligentiore horum aestimatore) libri hi additis iisdem, quos tibi praescriptos misi, versibus, communicati sunt. Num et illi hinc statuent, me sibi supplicem fieri? Num inde quis ratiocinabitur, me paenitudine duci, quod caesari eos dedicarim, cui tamen necdum oblatis sunt, cum ipsemet hoc efficere constituerim? quasi non moris sit, libros uni regi vel principi dedicatos aliis etiam dono dare. Neque sane unquam mihi in mentem venit, quidpiam operum meorum, etiamsi in *Dania* mansissem, *regi* nuncupare, cum sciam eum ἀνοσιούτος esse et literas aversari, imo forte nec cuiquam alii, cum librorum dedicatio adeo usitata illiberale quid et mendicitatem quandam prae se ferat, nisi id ad pares fiat, atque eorum, quae istis tractantur, gnaros. Nam quod landgravio primum epistolarum tomum inscripsi, ut patris memoriam et diutinam mecum amicitiam recolerem, id factum est, utque plus fidei illae epistolae mererentur, quod nihil in iis esset supposititium. Nec ego quidpiam inde reportavi, ne quidem gratiarum actionem, quamvis bis vel ter idem princeps mihi postea scripserit. Quod tamen neutiquam curo, cum ad tam vilia non respiciam. Sed de his plus satis, et forte nimium. Tute facile, quid tibi faciendum sit, in his et aliis statues. Si nolit ROSENSPARRIUS, offerat RAMELIUS. Scurrilem istum librum, quem te remittere ais, non recepi. Fac ut eum mature obtineam. Constitui enim famosum ipsum scriptorem Pragae cum caesaris venia secundum

ius tractari curare; nec aliud exemplar in promptu est, unde accusationum capita depromam. Nec si esset, ulterius relegere vacat, aut annotationes marginales, pro ut ibi factum, assignari facere.

Apud BOEKELIUM iterum agam in tua causa quod potero. Vix tamen praeter verba quidpiam impetrabo. Quid tandem factum hic fuerit, postmodum significabo. Si Sophiam praevalere philosophiae non censes, senties. Utra autem philosophia praeferenda, Platonice an Aristotelica, tecum non disputo. Inexhausti sunt naturae abyssi. Inde veritatem petamus, non ex argutis disceptationibus, quibus ea saepius amittitur quam recuperatur. An versus et epigrammata, quae misi, acceperis, non innuis, et jam etiam altum silentium de responsione Daniae ad Germaniam, et de commentariis in literas, quas scis, sponte pollicitis et pluribus esjusmodi. Existimarim illud Horatianum etiam apud te locum inventurum, quamvis in aliam sententiam detortum: Coelum non animum mutat, qui trans mare currit. Sed plura non addo. Neque enim plura vacat. Instat meridies, abitum parat nuncius, animus est impatiens. Tu itaque cum utraque tua SOPHIA quam optime vale. Et, si lubet, actutum rescribe, missis Lubecam literis, quae me postea, sive hic adsim sive non, facile invenient. Saluta etiam matrem tuam ex me officiose, et CRAGIUM nostrum, si forte apud te est, de quo tamen ambigo. Nam cum Jutus Juto quidpiam sponderit, idem reputo ac si augur auguri. Iterum quam felicissime valete. Raptim Wandensburgo 9. Septembris anno 1598.

Tuus ex asse TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio: Tam natalium splendore quam propria virtute, praeeminenti doctrina viro inprimis claro OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico desideratissimo.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761.«

16.

1598, 14. Septembris. T. Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

Vix octiduum elapsum est, nobilissime et charissime OLIGERE, ex quo per studiosum quendam NICOLAUM ALBINUM nomine ad te de rerum mearum statu perscripsi. nunc vero, cum nihil addubitem, quin eae literae tuto ad te perlatae siut, tamen cum inopinata se haec occasio offerret per nobilissimum virum FRANCISCUM RANZOVIUM, qui jam e Belgio redux rursus iter istuc parabat, denuo ad te perscribendum ratus sum, quo de curru, quem me accepisse innueras, te denuo admonerem, ut eum actutum huc procurares, quippe

qui maxima ex parte iter meum remoraretur. Lubecam enim eum necdum allatum certo mihi constat. Caeteroquin non intermisisset JOACHIMUS BUCK (pro ut semel atque iterum ab ipso expetii) quin te per literas ilico de eo fecisset certiolem. Rogo itaque etiam atque etiam, ne longiores hac in re morae nectantur, sed ut sequenti ad summum hebdomada huc ad me perferatur;¹ nam diutius praestolari non possum. Sed quamvis tum iter ingressus fuero, tamen non ambigo, quin is nihilo serius ad me perveniat, pro ut, antequam discessero, disponam.

Plura jam non vacat, cum de caeteris in prioribus satis superque tuis responsum existimem.

Vale mi OLIGERE quam diutissime cum matre tua et conjuge SOPHIA a me meisque diligenter salutatus. Raptim Hamburgi die 14. Septembris anno 1598.

Tuus TYCHO BRAHE
manu propria

Inscriptio: Natalium splendore aequae ac propria virtute ac eruditione inprimis conspicuo viro Domino OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico integerrimo.

»Ex Autogr. in Archivo Rosenholm. 1761.«

17.

1598, 25. Septembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Hac ipsa hora domum rediens a quodam Holsato nobili in vicinia habitante, reperi hic tuas literas, charissime Dñe OLIGERE, et nunc primum ex iis certior redditus sum, currum diu promissum Lubecam venisse, a factore autem meo eundem Oldesloviam, pro ut mandaram, translatum percepi, unde crastina die, volente Deo, eundem huc adferri curabo. Mora autem nimia, quae intercessit, undecunque tandem orta, et tot frustra ea de re a me perscriptae literae tam in Daniam quam Lubecam, effecerunt, ut ante triduum alium mihi praeter eum, quem de novo confieri curavi, Hamburgi compararem pretio 50 joachimicorum. Ago nihilominus tibi gratias pro tua in me benevola voluntate quam maximas, quod me hoc donare volueris,

¹ In margine: »Uden saa er, att I vilde holde Jytske Louff, det er at beholde hvad mand louffuer, saa at en anden faar intet deraff. Da maatte man endda i det mindste lade en vide det, saa man skulde ikke vente det thill forgieffues;«
o: »Nisi legem Juticam servare vultis i. e. retinere quae promiseritis, ut ceteris nihil eorum obtingat. Quod si ita est, utique certiolem me facere deberetis, ne frustra expectarem.«
— Sed inest lusus verborum holde (servare) et beholde (retinere), Louff (lex) et loffue (polliceri).

relaturus per opportunitatem. Et licet illum necdum viderim, spero nihilominus ejusmodi esse, ut usui meo inservire queat. Si quid desideratur, Hamburgi facile supplebitur. Moram illam plus quam Juticam, si navi cum lignis combustioni idoneis Lubecam transmissa meo nauulo, pro ut jam dudum pollicitus es, redimere volueris, et familiae meae muliebri, quam discedens hic relinquo, pro arcendo hic frigore ita mature prospicere, id quicquid est, promptius expiabis. Non possum ex hisce tuis, quae 7. Augusti Hafnia datae sunt, colligere, te omnes meas accepisse. Adeo parce rescribis, nec singula a me mota attingis. Quin et semel atque iterum ad te scripsi, ex quo in Cimbriam te rediisse conjectabar. Cuperem, ut ad singulas prompte responderes, nec verborum aut characterum ita tenax esses, ut nunc uxorius aliis forte quam antea distrahere negociis. Si quid scripseris, mitte saltem hic Wandensburgum, sive per Lubecam, sive alia via, licet fieri possit, ut tunc hic praesto non sim. Constitui enim, favente divina elementia, post non adeo multos dies iter propositum ingredi; praesertim cum jam currus et caetera (tuae tamen literae me facile invenient) requisita sufficienter in promptu sint. Rediit ante quadriduum D. D. VITUS VINSHEMIUS Witteberga, ubi diu abfuerat, et attulit secum fasciculum quendam libellorum de LUTHERI historia cum duabus ad te epistolis, quas nunc ad te dirigo. Aderant 9 exemplaria ejusdem libelli, quorum octo tibi simul mitto, nonum mihi reservo, ut per otium videam, quae contineat, et an dissona sint ab iis, quae me olim, cum Lipsiae studerem (ab alio authore, cujus nomen nunc non succurrit, profecta) legisse memini. Variant enim in talibus scriptores, prout affectibus indulgent. De caeteris, quae hae ultimae tuae continent, nihil addo. Nec enim moror, qualia apud eos fiant connubia; et de eo, quem tangis, jam diu antea scivi, quantum fidendum ei vel secus, ut non opus sit ex hac novitia affinitate me cautiorem reddi. Invaletudinem alterius non miror; imo potius miror, eum valere posse, qui alios multis modis invalentes reddidit. Viderit, ne ea citius illi eveniant, quam putat, quae jam antea praedixi praedicoque. Sunt, qui ex me audiverunt. Quid BOEKELIUS responderit in tuo negotio de libris non praestitis, ex adjuncta scheda vides. Misi ad eum CLAUDIUM MULIUM cum M. CHRISTIerno SEVERINI, qui diu mihi fuit domesticus. Nihil ab eo ferme reportamus praeter morosa verba. Si rem vis jure decidi, fiat id per alios. Mihi ob iter instans id non est commodum. Sed svaderem potius, ut id ommitteres, et ad doctorem VITUM VINSHEMIUM, qui tui studiosus haberi vult, serio scriberes, ut is (siquidem pecuniam alteri, priusquam volebas, tradidit) efficeret et urgeret, ut quae tibi revera debentur, obtineas. Miniteris etiam aliquantulum, te actionem contra eum moturum juridicam, si per se id, quod aequum est, non fecerit. Sic VINSHEMIUS metuens, quod is huic actioni misceri debeat (uti est per se meticulousus), eo validius omnem

movebit lapidem, ut tibi tua, quae emisti, nisi quatenus quaedam eorum pro lubito remittere voles, cedant.¹ Ego in hoc negotio quod potui feci. Quod autem expectationi utriusque nostrum non respondeat eventus, non est, quod mihi imputes, sed potius BOEKELII tenacitati, ne quid dicam amplius. Vix possum in propriis rebus obtinere, ut Hamburgenses id, quod jus aequumque postulat, libera voluntate efficiant. Tanta est istorum hominum sordities et avaritia insatiabilis, a quibus tamen me post exiguum tempus liberatum iri spero.

Tu autem mi optime OLIGERE, diu cum nupera conjuge mea nepte a me diligenter salutata ac omnibus tuis quam felicissime vale; et si vacat (debet autem vacare), brevi rescribe. Raptim Wandesburgo 25. Septembris 1598.

Tuus TYCHO BRAHE
manu propria.

Inscriptio: Nobilissimo tam natalium splendore quam propria virtute viro domino OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico suo desideratissimo. Auff Rosenholm zu bestellen.

Thenne Brefwiser skal haffue 1℥ for sin Vmag.²

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761«.

18.

1598, 5. Decembris. *Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.*

S. P. Charissime OLIGERE, amice, consanguinee et affinis integerrime, de statu mearum rerum cognoscendo te esse sollicitum, id sic svadente eo, quo me prosequeris amore et ego vicissim te, non dubito. Sic itaque brevibus habe: Wandesburgo statim a Michaelis festo discedens Pragam versus ad caesarem iturus, Magdeburgi primum per octiduum ob duces Brunsvicensem, tum quoque ERICUM LANGIUM substiti, postea Dresdae per mensem integrum, quo responsum a caesare, an illis temporibus, cum Praga abesset ob luem epidemicam, accedendus et compellendus foret, expectarem; quale vero tandem receperim, ex altera pagina cognosces. Caetera exemplum literarum ad KRAGIUM nostrum, quod adjunxi (neque enim nunc vacat eadem ad te repetere), edocebit. Ingressurus est hac ipsa hora filius meus TYCHO cum quibusdam comitibus iter Wandesburgum, ut familiam meam muliebrem huc meis curribus adducat; constitui enim, favente Deo,

¹ In apogr. annotatum est: »in marg. ita: Consultissimum judicarem, ut, siquidem Boekelius sponte obtulerit resolutionem pecuniarum, modo libros reciperet, eos illi prima oportunitate remitteres. Satis enim alias et habes et habere poteris librorum talium.«

² Huic tabellario pro opera ejus 1℥ debetur.

hic Wittebergae hiemare aut, saltem tam diu manere, donec denuo a caesare in Bohemiam vocer. Plura non addo, quia pluribus otium deest. Tu vero, mi OLIGERE, copiosius rescribe, et de singulis, quae scire mea interesse nosti, affatim instrue, meque saepius interea dum hic sum, tuis literis invise. Invenies me ad par pari referendum minime segnem. Habebis brevi plura carmina ad caesarem de me, tum quoque ad me a variis poetis concinnata, quae nunc describere non licuit. Tu interim, ut Dania Germaniae respondeat, effice, pro ut in te sponte recepisti, si modo Jutorum sit pollicitis aliquando stare. Si ego Schanus tale quid addixissem, certe fidem meam dudum redemissem, ut ut fuerim non minus, quam tu occupatissimus. Sed si adhuc promissis steteris, erit veniae locus. Cum HUNNIO hic necdum familiaritatem contraxi, pridie enim primum huc veni, sed fiet id facile in posterum, uti etiam cum reliquis hujus academiae eruditis. POLYCARPUM decumbentem, cum Dresdae essem, bis invisi, humanissime ab illo exceptus; is te salutari voluit. Salutem etiam tibi dicit hospes meus D^{nus} Doctor JOHANNES JESSENIUS, qui mihi in PHILIPPÆIS olim aedibus commodam habitationem pro me et meis lubenter et benevole concessit. Vale, et brevi plura a me expecta. Sed da operam, ut praevenias. Saluta conjugem SOPHIAM neptem meam, utque alteri SOPHIAE praevaleat, indulge. Dabantur prophanter Wittebergae die 5. Decembris anni 1598.

Tuus TYCHO BRAHE.

Incriptio: Nobilissimo et eruditissimo viro Domino OLIGERO ROSENKRANTZIO de Rosenholm, consanguineo, affini et amico intimo, mihi quae charissimo.

Rosenhollm.

Recep. 27. Januarii. Respond. 7. Martii.¹

Postscripta.

Impurum istud et calumniis scatens Dithmarsii istius scriptum, quod tibi inspiciendum misi, necdum recepi, utut in literis ultimis, quas cum Wandesburgi essem, accepi, indicaveris te illud mihi remisisse; fac igitur, ut mature habeam, neque enim eo carere possum propter illa, quae in margine adscripta erant, ut inde dem occasionem alteri cuiquam ista maledicta in suum authorem retorquendi; sed luet is brevi quae meritis est. Retulit de eo ad me doct. JOHANNES GOEDELMAUNUS, consiliarius Saxonicus et CHYTRAEI gener, quem proculdubio nosti, quod URSUS iste plane contemptus sit et despectui habitus ab omnibus cordatis viris et iis, qui in aula sunt caesaris, postquam tam insulsum et temerarium scriptum publicavit, esseque ab ipso caesare neglectum et vili pensum.

»Ex autogr in Archivo Rosenholm. 1761.«

¹ Sequuntur postscripta Thadei et exemplum literarum Thadei ad Coraducium, d. d. 1. Decbr. 1598; v. in appendice.

1598, 31. Decembris. *Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.*

S. P. Scripsi tibi, desideratiss. mi OLIGERE, quamprimum huc Witebergam veni, et de statu rerum mearum te certiolem reddidi, quas literas te accepisse existimo, ideoque iis indicata repetere nolo. Cum vero commodum sese obtulisset hic tabellarius, qui se etiam Arhusiam venturum aiebat, non intermittendum duxi, quin aliquas saltem denuo ad te darem. Cupio autem per eundem ex te cognoscere, quomodo vivas et valeas, et quid rerum agas, tum quoque si quid mea interest scire, ut fideliter et amice significes. Ego hic volente numine hybernabo, cum Bohemiam nunc ingredi lues epidemica illic magis magisque invalescens non sinat: caesare ipso vix ibi locum satis hujus contagii convenientem inveniēte, ut ob id eum inde excedere animum induxisse nonnulli referant. Familia mea muliebris necdum advenit, pro qua adducenda misi TYCHONEM filium cum equis et curribus meis. Quam primum advenerit, quod intra paucos dies futurum existimo, equos in nundinis Lipsensibus distrahere constitui, ne mihi sint interea, dum hic subsisto, oneri. Facile, uti spero, alios instante vere recepturus. Interea typographicum laborem urgeo, ut compleantur libri mei, in Dania non absoluti, nec etiam prorsus Wandesburgi. Paro adhuc alios pro caesare, quantum otium hoc ferre poterit. Caeterum hoc insuper incidit, quod antea exciderat, ut te interrogarem de duobus illis libris regi vestro offerendis, an id factum sit, necne. Si exhibitum sunt, cupio scire, per quem, et quomodo excepti, et a quo postea accepti, cum is, uti constat, talibus non afficiatur, quae tamen omnia parum moror, veluti etiam nullam inde gratiam aut affectavi aut speravi, uti neque antea ex tot non sine meo damno meritis ullam promereri potui, quod pariter ex alto negligo. Sin vero hi libri adhuc penes te sunt, cuperem eos bene ab injuria aëris et pluviarum munitos (quod per lineum cera imbutum facile praestatur) per hunc tabellarium mihi remitti; quo in quibusdam eos recognoscere et locupletare queam, praesertim quoad stellarum restitutionem, et addito deinde tertio quodam ejusdem formae et magnitudinis, quem etiam caesari dedico; omnes enim tres, praefixo singulis peculiari epigrammate, regi in comitiis proximae aestatis exhiberi, Deo volente, procurabo, sive per te sive per alium quempiam ex meis, si tibi id non fuerit commodum. Adjungentur, ut spero, quaedam alia ex meis operibus, hisce majora, ut videant vestrates, si quos ea cura tangat, me istuc non fuisse otiosum, nec tempus inutiliter collocasse, nostrosque labores non ob id negligi aut interire, quod quidam ex iis eos pessundare conati sint. Habeo etiam alias rationes, cur sic fieri velim, nec censuris contrariis, undecunque petitis, afficior.

Cum Dresdae essem, adfuit mihi IUARDUS FRISIUS, fratrem regis comi-

tatus, is forte tibi nonnulla de me rettulit, aut aliis. Vellem eum satis attentum fuisse, ut adhuc plura referre potuisset, non tam tibi quam iis. Si memoriam, vel potius facundiam ejus inaudivisti, indicatione pande, et quomodo illa intellecta acceptaque fuerint. Scis quid velim, de pluribus etiam, uti et prius rogavi, me (cum tam certus adsit internuntius) commonefacias; exemplaria omnium librorum meorum, tam alibi quam hic absolutorum, brevi, favente Deo, obtinebis, ut duorum illorum, quos habuisti, jactura cum foenore resarciatur. Salutavi nuper ex te, quamvis non rogatus, doctorem HUNNIUM, cum simul in arce, una cum aliis professoribus, a praeside invitati essemus. Is te vicissim resalutat. Quin et alii hic professores, qui te norunt et plurimi faciunt, salutem tibi dicunt. Inter quos etiam est hospes meus Dñs D. JOHANNES JESSENIUS. Vale cum conjugue tua, mea nepte, quam felicissime, et instantem annum, feliciter inchoatum, quam prosperrime etiam absolvite, multosque insuper alios. Et his proximis det Deus, ut vobis ludat ROSENKRANTZIUS aula parvulus. Saluta matrem, conjugem, et amicos meos, si quos absentia mei adhuc memores esse admittit. Dabantur properanter Witeberga, pridie novi anni 1599.

Tuus TYCHO BRAHE.

Inscriptio: Genio, ingenio, genere viro eximie decorato et conspicuo OLIGERO ROSENKRANTZIO, amico consanguineo, affini integerrimo. Rosenholm.

Receptae 27. Januarii. Respon. 7. Martii.

•Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761•.

20.

1599, ca. 11. Martii. *Oligerus Rosenkrantz ad Tychonem Brahe.*¹

Ignes spirant, noctesque diesque meditantur, sed in proprias fauces regurgitandas.²

Si meo non certe affectu ullo temerato, sed gravissimis quam plurimis argumentis confirmato, et meditationibus, mihi crede, satis multis et constantibus maturo [consilio] *parere volueris*, quod spero, *suaserim primum omnium, litteris regi destinatis insulam Huennam quasi gratias pro regia liberalitate* (prudenter et placide submonitis submonendis) *agens rursus deferas*, ut tamen quo *tua tibi cadant instrumenta*, prudenter o: politice submoneas. Alterum vero est, ne *expensarum invisam et odiosam restitutionem* vel saltem velle *exigere videaris*, nedum vel *exigas vel exagites*. Vis, sufficientes dicam rationes et mearum meditationum momenta. *Dicam, sed ne quaeso mihi*

¹ Conf. Epistola T. Brahei ad Ol. Rosenkrantzius, 1599, 7. Maji.

² Sic in manuscripto; sed fortasse debuit esse regurgitandos.

succenseas, bono tibi que optime cupienti animo haec dico. Primum, si feceris, ante omnia, magnanimitatem tuam ostenderis. Dein te omnimodo liberum ab omni jurisdictione regis vindicaris, quod vel unicum quantum siet, ipse perpende, quod tamen nisi hoc modo fieri nequit. Adhaec si retineas, videas ne te tanquam en Lensmand¹, ut bona tibi a rege concedita inhabites, jure quodam suo cogere praesumat. Et ut omnia uno: quamdiu insulam eam retinueris, tanquam subditus cuius vocationi parere, quibus certe magnas tibi parare possunt incommoditates et difficultates, insuper citatus, ipse, seu praesens comparere, quod tibi valde foret difficile et prorsus impossibile, aut quod ais pronunciatum perferre cogereris. Et vero quid non ipse magna tua cum laude et praeter multorum existimationem eam deferre mallet, cum possint ipsi, ubi velint, etiam quodam [jure] eam praecipere, pretendentes quippe litteras tibi a rege concessas (quae quidem ad vitam eam tibi appropriat insulam) sub conditione Astronomiae hic in Dania excolendae conceptas esse. Tu ipse ingenia eorum nosti; nihil certe intermiserint, ut interim immensum istud discrimen inter alium aliquem nobilem regis subditum et te (in quo non postrema bonitatis causae tuae ratio vertitur) vel alto silentio dissimulent vel malitiose elevent. Ad alterum cogites velim, quam nec natura nec ejus imitatores quid frustra committant, jure vero quidpiam tentare frustraneum simul ac periculosum, ubi et quod me tacente ipse satis intelligis, quam inconstantes sint principum animi, simul ac quam non corvus unus alteri, quod dicitur, oculos eruat, tecum attentissime pro tua prudentia perpendas velim. Bono haec animo dico, fidem testor et candorem; nec dicerem nisi bono. Nec quidpiam video, licet videre nunquam non laborem, quod rebus tuis ulla ratione adversari queat et institutum tuum tandem turbare queat, praeter haec duo. Sed haec Deo et tuae prudentiae.

»Ex copia coaeva in Arch. Rosenholm. 1761«.

21.

1599, 7. Maji. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Quas circa aequinoctium vernum hujus anni ad me e Rosenholmiano tuo dedisti literas, OLIGERE desideratissime, ante paucos dies hic accepi. Excusas ab initio tarditatem in rescribendo, et quod meae praepostere ac sero ad te perlatae sint; alterum hoc ferendum est ob viarum intercapedinem et tabellariorum incuriam, prius amicitia nostra facile in meliorem partem interpretatur. Percipio ex hisce, quod descriptum verborum Domini CORADUCII, procancellarii imperialis, quibus me, cum Dresdae essem, de clementissima caesaris voluntate certiore reddidit, legeris, idque

¹ ∩: Praefectum.

tibi placuisse. Scripsit vero idem CORADUCIUS circa finem Januarii hujus anni alteras ad me, quibus ex clementissimo ipsius caesareae majestatis mandato me Pragam benigne evocat, quarum exemplar misi ad d. d. VITUM WINSHEMIUM, communem nostrum amicum, oblata nimirum occasione per tabellarium Hamburgum subito euntem, quo is illud ad te dirigeret, quod et se, nacta confestim oportunitate, fecisse, paulo post mihi rescripsit, ut te illud nunc accepisse existimem, vel saltem dum in Scania esses, simile extractum apud sororem SOPHIAM vidisse, ut ob id reiteratione non sit opus. Coactus autem sum iter hoc Pragense diutius procrastinare, quam vellem, partim ob itinerum impedimenta, per aquarum illuviem post nivem subito resolutam praeter solitum incidentia, partim quod libri caesari destinati tam cito ac cuperem plane absolvi nequierint, superveniente etiam filiae natu majoris gravi invalidudine, aliisque nonnullis obstaculis concurrentibus, quae volens praetereo. Fuit interim Pragae d. d. THOMAS FRANTZIUS, WINSHEMII gener, quem nosti, is huc reversus, multa de clementissima caesareae majestatis erga me voluntate, et quam benigne quamque honorifico loco me habere constituerit, prout a domino procancellario CORADUCIO sibi, ut ea mihi indicaret, injunctum ajebat, retulit: quae tamen hic singillatim attingere nolo, verum ubi ipsemet illic praesens expertus fuero, quo in statu res meae futurae sint, te plenius de singulis edocebo. Profectus est dictus FRANTZIUS ante paucas hebdomadas hinc Hamburgum, ut inde ad comites in orientali Frisia, quorum causas in aula caesaris agit, se conferret, cumque ante abitum ejus semel atque iterum familiarius invicem conversaremur, tuique subinde honorifica facta esset mentio, ajebat se te quoque invisurum, prout ab illo petieras, si modo res ejus id ulla-tenus tolerarent. Ego vero, ut id faceret, ipsum adhortabar. Quod si praestiterit, plura ab illo percipies, quam calamus nunc sustinet.

Caeterum quae de insulula ista, quae tanti mihi constitit, scribis et mones, tanquam ex candido et mihi bene cupienti animo profecta, candide et sincere accipio. Argumenta, quae adducis, satis probabilia sunt, et licet apud me irrefragabilem geometricamque demonstrandi vim non mereantur, siquidem tam haec quam plura ejusmodi replicare et validiora iisdem opponere non sit difficile, tamen tuis et aliorum hac in parte consiliis non prorsus resistendum censeo; aliquantulum saltem temporis ad deliberandum, quid hac in re faciendum vel omittendum sit, mihi concedi cupio, ne nimis praecipitanter quid agat. Neque enim certi quid mecum statuere potero, antequam Pragae caesaris clementissimam de meis rebus voluntatem omnimode perspectam habuero, tunc demum satis erit temporis de his atque aliis quidpiam concludere, nec sane consultum videtur prius sponte insulam restituere: imo si retinerem, donec illi, prout in caeteris (quae plus emolumenti attulerunt) factum est, quocumque tandem praetextu mihi eam adimant,

forte plus commodi quam incommodi hinc sum habiturus. Quid si aliquando mihi objicerent, quod non fuissent eam recepturi, nisi sponte restituissem, volenti nullam fieri injuriam, et pleraque alia, quibus lubens supersedeo. Minas certe eorum, quantaecunque sint, non reformido, fretus causae bonitate; viderint ipsi; spero quod Deus me aliquando a tantis injuriis vindicabit, cujus praesidio dum nitor, fortuna omnis superanda ferendo est. Plura et particulariora nunc nec vacat nec lubet. Accingo me, quantum possum, ad iter Pragense, relicturus Dresdae gynaeceum, donec in Bohemiam excurrero. Tu vero, mi exoptatissime OLIGERE, una cum conjuge tua et nepte mea, resalutata a me peramanter tam matre tua quam illa, felicissime vale. Salutem ex te dixi viris hic eruditis, quorum familiari notitia prius usus es, quod et antea feci, saepe enim tuam memoriam jucunde recolimus, illi vero te vicissim resalutant, et optima quaeque tibi et tuis praecantur. Iterum vale. Dabantur Wittebergae die 7. Maji anni 1599.

Tuus absens ut praesens
 TYCHO BRAHE,
 manu propria.

Libros, quos expetis, per hunc tabellarium mittere nec commodum nec consultum visum est, habebis eos alias, vel da operam, ut exemplaria regi oblata, quae ille sine dubio respuebat, a RAMELIO accipias, qua de re ad sororem SOPHIAM antea perscripsi. Nunc saltem adjungo quaedam carmina poetarum duorum, quos nosti, et quorum venam probare solitus es:

Inscriptio: Virtute, eruditione et genere viro inprimis claro, domino OLIGERO ROSAEKRANTZIO a Rosenholmio, amico integerrimo, consanguineo fidelissimo, affini amantissimo, ad proprias manus.

Accepi 2. Augusti.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761.«

22.

1599, 9. Septembris. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Ad eas, quas antequam Witeberga discederem, pauculis interjectis septimanis, a te accepi literas, exoptatissime mi OLIGERE, tunc responsum misi, speroque id tibi jam pridem redditum. Abii autem inde cum meis omnibus circa solstitium aestivum, neque enim diutius istic haerere ausus fui, utut viatico, quod e Dania expectabam, non satis instructus. Scripsit enim aliquoties ad me THADDAEUS noster, caesarem pene singulis diebus de me, an advenissem, percontatum esse. Nec tamen prius licuit profec-

tionem instituere, partim quod tertius ille liber, qui luminarium restitutos motus exhibet, imperatori destinatus, antea absolvi nequiverit, partim quod filia mea natu major, quae periculose ibi decubuit, paulo ante id temporis primum convaluerit. In itinere autem Dresdam a nobili et magnifico viro dño JOHANNE [LI]SERO, quem procul dubio nosti, Bretziae¹ in arce ejus humaniter invitati et laute tractati sumus. Cumque biduo post Dresdam venissemus, relicto illic apud civem quendam primarium mihi notum, virum integrum et officiosum, gynaeceo meo, ipsemet Pragam, cum filiis et reliquo comitatu me contuli. Ubi statim ac advenissem, a multis praecipuis viris perhumaniter et honorifice exceptus sum, inprimis vero a magnifico domino JOHANNE BARVICIO imperii supremo secretario, caesareae majestati a consiliis intimis, qui unus pene omnia agit apud caesarem. Is in horto quodam, non multum ab arce remoto (siquidem non longe a caesare abesse audet) tam nomine imperatoriae maj^{ti}s quam consiliariorum et proprio, de adventu meo humanissimis verbis mihi congratulatus est, admodumque acceptum esse caesari meum accessum referebat, ejusque erga me etiam, necdum visum, clementem animum depraedicebat. Cumque libros tres, caesari humillime offerendos, unaque literas electoris Coloniensis et ducis Magnopolitani commendatitias monstrassem, se de iis caesarem percontaturum ajebat, ignorare enim, e cujus manu illa accipere velit; responsumque dedit sequenti die, caesaream majestatem a nemine alio quam me ipso ea velle suscipere, brevique in arcem ad se me vocaturum. Ostendi etiam domino BARVICIO quasdam literas, ab illustrissimo duce OTTONE, Harburgi prope Hamburgum habitante, ad illustrem et generosum dominum RUMPHIUM curiae caesareae magistrum, praecipuaeque post caesarem istic auctoritatis virum, mea de causa scriptas. Svasit dominus BARVICIUS, ut ipsemet eas illi intra diem unum vel alterum (quod alias per filium TYCHONEM fieri volebam) offerrem. Captata itaque commoditate, in arcem curru vectus, ad eundem d^{num} RUMPHIUM mox introductus sum, qui etiam benignissime me excepit, et perhumaniter affatus est. Inter alia vero ajebat, se multa relatione praestantium virorum prius de me inaudivisse; gaudere autem, quod nunc praesentem videat; sed non posse se et alios satis mirari, quod rex me e Dania dimittere voluerit, idque ejus juvenili aetati, quod Marti potius quam arti operam daret,tribuendum censuit; at ego e contra regem excusavi, quamque virtute et ingenio polleat, extuli. Mox ille subjunxit: oportet igitur eos, qui ab illo secundi, et auctoritate istic praevalent, aut bonarum artium rudes, aut malevolos et invidos esse, cum regis et patriae honori non rectius consulant; ad quae verba ego non multa respondi, id saltem subjiciens, me non dubitare, si regi omnia de me rite proposita fuissent, ac ab iis,

¹ Videtur significari Pretzsch; v. Zedleri Universal-Lexicon vol. XVIII p. 203 et vol. XXIX p. 343.

quos intime habet, illi commendata, ipsum non minus, quam pater antea, laudatissimae memoriae FRIDERICUS, astronomica mea exercitia in suo regno conservaturum; sed forte peculiari Dei providentia sic factum esse, ut ea, quae in astronomicis diu multumque molitus sum, nunc alio atque ad ipsum imperatorem, imperii caput, transferenda sint. Haec et similia cum dicto dño RUMPHIO (qui elegantissime latine loquitur) verba commutans, literas praenominati principis illi tradidi, isque, discedentem aliquantulum deducens, meas res sibi curae futuras, seque eas apud caesarem promoturum, pollicitus est. Insinuavit autem quidam ex amicis postea, id quod dominus BARVICIUS adeo ursit, ut in arcem ascendens ipsemet literas dño RUMPHIO inscriptas ei in manus exhiberem, id propterea factum, quod caesar e conclavi suo, quod e regione est, me hac occasione antea videre vellet, quam ad se vocaret. Quamprimum vero ex arce descenderem, mox obviam factus d^{nus} BARVICIUS in aedes quasdam splendoras et magnificas (quas prior imperii cancellarius, dominus JACOBUS CURTIUS laudatae memoriae, Italica architectura exstruxerat, et hortu pulcherrimo cinxerat expensis majoribus quam 20 joachimicorum) jussu caesaris introduxit singulaque in iis monstravit, subjungens, caesaream majestatem eas mihi a vidua procurare velle, si placerent, in iis a domino CURTIO turriculam, quam cernerem, ob id exstructam, ut observationibus coelestibus inserviret, et esse eas aedes arci atque habitationi caesaris vicinas, ut promptior sit accessus. Verum cum is ex taciturnitate mea, et quod dicerem, turriculam eam vix uni ex meis instrumentis sufficere, nedum pluribus, colligeret animum meum non admodum eo inclinari, ulterius inferebat: Si forte Pragae habitare mihi non luberet, concessurum facile imperatorem arcem quampiam ex suis, unius vel dimidii diei itinere ab urbe distantem, ubi pacatius agerem, extra invidiam aliorum positus. Id cum magis mihi arridere animadverteret, praesertim cum dicerem, me, ut otio fruerer philosophico, non nimium ab aliis interpellatus, ob id maluisse in Dania insulam eam inhabitare, subjunxit, se caesari id relaturum, et jam intellexisse, ejus animum in has alteras partes inclinare. Caesarem etiam de salario annuo, mihi clementer impertiendo constituisse; de quo ubi audientiam, uti vocant, (quod intra duos vel tres dies futurum existimavit) nactus essem, plenius mecum agendum. Elapsis mox pauculis diebus, caesar me in arcem ad se accersi jubet: constitutum vero fuit antea in senatu, ut aulae magister d^{nus} RUMPHIUS me ad caesarem solemniter introduceret, quod hoc esset magis honorificum; at caesar id tunc temporis renuit, sive quod quidam ex ministris RUMPHII iis diebus peste infectus et in civitatem delatus obiisset, sive quod ipsius majestas cum me solo, nemine praesente, loqui maluerit, quod et factum est; nam cum ad januam conclavis, in quo caesar esset, me duxisset d^{nus} BARVICIUS, se non ingredi, nisi a caesare vocatum, insinuans, extra remansit.

Ingressusque solus ego ad caesar. ma^{tem}, quam solam etiam mensae cuidam in superiori conclavis parte dorso innitentem conspexi, nemine alias in toto conclavi praesente, et ne quidem puero famulante, exhibitaque debita reverentia, caesar me statim nutu capitis, propius ad se vocavit, cum accessissem, clementer manum mihi porrigebat; moxque paululum recedens, oratiunculam habui latino sermone, qua, ex ipsius caesar. ma^{tis} clementissimo mandato, per literas sui cancellarii CORADUCII me vocatum nunc comparere, quod et prius, si res meae id ullo modo ferre potuissent, fecissem, dixi, utque hanc moram clementissime excusatam habere dignaretur, et me atque ea, quae diu multumque tractavi, studia caesareo favore prosequi, ac sibi commendata esse velit. Quo etiam nomine literas a serenissimo Coloniensi electore et illustrissimo duce Megapolitano scriptas, ipsi humillime porrigerem, moxque literas illas ejus majestati in manus tradidi, quas et clementer accepit, meque praesente aperuit. Verum iis in mensam repositis, et nondum lectis, statim ipsius caesarea majestas copiosiore etiam sermone, quam ego eam alloquebar, mihi clementissime respondit; et inter alia gratum sibi esse meum accessum, atque me cum meis studiis sibi curae futurum promisit, ac inter loquendum blanditer quasi arrisit, ut favorem eximium ipso vultu ostenderet. Verum omnia, quae referebat, verba capere non potui, tam submissee ipsa natura loquitur. Deinde ego, pro hac clementissima animi sui indicatione humillime gratias agens, de libris tribus, quos ipsius majestati subjectissime dedicatos in promptu haberem, mentionem feci; quos cum se lubenter a me accepturam clementissime responderet, ego mox eos a filio TYCHONE, qui in exteriori conclavi expectans secum habuit, ad me recipiens, denuoque ingressus, caesar. ma^{ti}, quae adhuc mensae astabat, in manus exhibui; quae postquam eos clementissime accepisset, atque prope se in mensa reposuisset, ego rursus brevi narratione, quid singuli eorum continerent, summam indicavi; rursusque ipsius caesarea majestas sermone satis luculento excepit, atque eos gratos sibi futuros benignissime indicavit. Sicque praestito honore discessi; et BARVICIUM ante januam adhuc praestolantem reperi, qui statim audito signo ad caesarem introvocatus, me, ut, antequam rediret, non descenderem, rogavit, statimque reversus dixit, caesarem authomatam illud, quod in curru haberem (hoc enim, cum in arcem curru veherer, per fenestram conspexerat), sibi monstrari cupere, illud itaque per filium e curru mox allatum, BARVICIO tradidi, atque ejus usum caesari ostendendum monstravi. Quod cum fecisset, atque ad me reversus esset, aiebat, caesarem dixisse, se unum vel alterum ejusmodi habere, quorum tamen nullum tam magnum esset, neque penitus ea ratione factum, posse aliquem e suis astronomis sibi ad hujus imitationem quoddam conficere, sed nolle me eo privari; et addebat insuper BARVICIUS, caesarem singulari clementia et gratia erga me affectum esse,

brevique negotio ad consiliarios relato, velle mecum de salario annuatim numerando atque habitatione idonea transigi curare. Interim juberent, gynaeceum meum, quod Dresdae me reliquisset intellexerat, Pragam ad me advehi faciam, ipsius caesaream majestatem nobis omnibus ita prospecturam, ut ad commode vivendum nihil sit defuturum. Quare sequenti mox die filium TYCHONEM una cum CLAUDIO MULAEO, pro adducendo gynaeceo Dresdam misi, quod post octiduum Pragam advenit. Intera de salario mecum per eundem dominum BARVICIUM et sequentibus etiam aliquot diebus, per intervalla, actum est, siquidem is sit occupatissimus, et nonnulli e senatoribus imperatoriae voluntati non satis cito, uti fit, auscultent, lenteque omnia in illa aula ob negotiorum magnitudinem et copiam procedant. Cupiente vero BARVICIO ex caesaris mandato, ut familiam meam, quanta sit, et eorum, qui ad artis sustentationem requirentur, summam consignarem, atque magnitudinem horum omnium in taxa, uti ajunt, deducerem, primum quidem lubens feci; at alterum caesareae matris clementissimae voluntati et libero arbitrio humillime commisi. Quae paucis post diebus 3000 aureorum in certa quadam pecunia mihi benignissime deputavit, et insuper quaedam alia accidentaria pro oeconomia et aliis rebus, quae 1000, si computentur, excedunt. Haec senatus consulto peracta sunt, quibusdam id facile approbantibus, at pluribus, uti fieri solet, nonnihil reluctantibus, quod nemo ex illis, qui pluribus annis caesari inserviissent, tantum haberent salarium. Vicit tamen caesaris ci ut sic fieret ursit, cumque per praedictum dominum BARVICIUM mihi hoc significari curasset, jussit insuper dici, si haec mihi non sufficerent, et in posterum quidpiam desiderarem, nec sibi esse accurtatam manum, nec mihi obturatum os, quod his ipsis verbis ad me idem retulit BARVICIUS. Quin et feudum secundum constitutionem imperii haereditarium, ut liberis et familiae meae post me consuleretur, clementissime nec invite addixit, quam primum aliquod in suis ditionibus vel imperio vacarit, quod mihi et meis commodum esset. Qua etiam de re literas, quas vocant promissivas, brevi accepturus. Et quoniam me Pragae aedes Curtianas non admodum cupere (habui enim meas rationes, cum quod viduam, quae eas adhuc inhabitat, mea de caussa emigrare nolim, tum quod nimis visitationibus, in tanta praesertim civitate, prope arcem obnoxius essem) intellexit caesar, promisit nihilominus clementissime aliam in urbe habitationem mihi oportunitam, quam, ubi eo accederem, sive vocatus, sive sponte, cum meis commode incolere possem, et propria quadra vivere, minoreque sumptu; forte tamen Curtianam illam suo tempore accipiam, ubi vidua sponte emigrarit, quae nunc, uti audio, novas affectat nuptias, more juvenularum viduarum. Jussit insuper caesar, praeterquam quod salarium meum ab eo tempore, quo ab ipsius caesar. matre vocatus sum Pragam, etiam si multo interjecto tempore non advenerim, incipere deberet,

ut mihi 2000 florenorum statim honorarii loco pro introitu darentur, quos et accepi. Dixit quoque inter alia aliquando ad me BARVICIUS foret, ut ante decennium huc ad caesarem advenissem, cum omnia erant meliora et promptiora, nec ita difficultatibus obnoxia, uti nunc ob bellum in Hungaria, tunc caesarem potuisse multo faciliorem et liberaliorem se erga me praeberere; cumque hoc semel atque iterum insinuaret, ego quidem respondi, nihil adhuc periculi esse: caesarem Turca fere semper superiorem fuisse, et Deum in posterum suum christianismum protecturum. Verum tacite mecum cogitavi, neminem me ipso magis dolere, quod non ante decennium statim ab obitu laudatissimae memoriae FRIDERICI regis patria excesserim, atque huc me contulerim, quod et tunc fecissem, nisi literae a toto senatu magno meo incommodo, maximoque rei familiaris dispendio, me de his alias agemus, non justum sit, ut aliqua mihi fiat pro tantis expensis compensatio. Quibus transactis, per capitaneum quendam caesareum, ejus ma^{te} sic jubente, in arces prope Pragam dispositas deductus sum, ut ex iis eligerem aliquam, quae mihi et meis studiis commodior foret. Nomi et aliae; sed quoniam ut ex iis una cum civitatibus propinquis p arat, et tertiam in aedito positam, Caesar enter accederet, qui quondam Bohemici aulae magistri fuerat, et caesar secundum juris ten ata, dissuasit dominus BARVICIUS earum perlustrationem. Eae vero, quas v um unius vel etiam dimidii diei profectione Praga absunt, quarum prima dicitur Brandeiss, estque potissima caesaris arx in vicinia sita, utpote tribus saltem miliaribus Praga distans, in quam se delectationis gratia interdum se venationes habet circumquaque praecipuas. Altera LYSSA dicta est, etiam da, 4 miliaribus ab urbe remota. Tertia BENACHIA appellatur, qua sub initium hujus anni a ruvii cujusdam senio confecti et defuncti nis, producentis quindecim int, illi enim, non satis concordēs, haereditatem alias inter se dividere nequiverunt, sed sponte caesari haec bona vendiderunt. Perlustratis itaque his tribus, deducente capitaneo, arcibus, et in singulis benigne et honorifice exceptus, praetuli Benachiam, 6 horarum itinere (est enim via plana) Praga semotam, quae ob loci amoenitatem et fluviolum Isaram circumlabentem atque in Albim postea se exonerantem, Bohemorum vernacula lingua sonat, ac si diceres Venetiae Bohemorum, estque in edito et aprico loco sita, jucundissimo prospectu, adjacente parva quadam civitate, in qua religio, quam evangelicam vocant, praevallet, plurimis tamen ex Picardis, qui Calvinisticae (quam sectatores orthodoxam nuncupant) appropinquant, in eadem degentibus. Cum caesar intellexisset, me hanc arcem prae ceteris eligere, mox per praedictum capitaneum, qui Brandisiis praest, me huc introduci curavit, ubi nunc cum familia, commode et pacate, quod Deo acceptum fero, solus habito, ne-

mine obstrepente aut interturbante, sed dicto capitaneo ex voluntate caesaris omnia officia mihi lubenter exhibente. Qua etiam de caussa intra unam vel aliam septimanam Brandiisio huc accurrit, ut mihi in iis, quae requiruntur, praesto sit. Mandavit etiam caesar eidem capitaneo, ut omnia necessaria pro observatorio, meis instrumentis omnibus rite disponendis idoneo, actutum procuraret, quo juxta meam ordinationem omnia ante hiemem apposite exaedificentur, tum quoque ut laboratorium, ea qua voluero ratione, mihi oportuno loco confici curet, et omnia, quae alias a mechanicis fieri velim, solvat. Si haec mihi in patria evenissent, quantis sumptibus pepercissem, pro quibus nunc mihi nulla restat gratia, sed potius ingrata omnia m. . . .

. . . .asse benigne. Obtulit insuper caesarea majestas sponte sua, se novum Uraniburgum arcem in suo territorio suisque sumptibus aedificaturam, quod Danico illi non cederet, sed multis parasangis excederet. Delectatur enim ipsius caesar. ma^{tas} summopere non saltem divina illa astronomia mathematicisque studiis, sed et architectonicis structuris, quae e geometria et perspectiva fluunt. Cumque ipsius majestas libros sibi a me humillime oblatos (de quibus antea memini) deligenter perlegisset, adeo ut in multam noctem primis diebus, referente id BARVICIO, iis occuparetur (neque enim tam abjecti apud ipsum erant, quemadmodum in vestris oris), a me multa de eorum contentis per eundem BARVICIUM sciscitatus est, et placuit illi valde structura Uraniburgi in primo tomo designata. Sed cum laboratorium in ea tam cito reperire non posset, id sibi indicari voluit. Placuerunt caetera omnia, ita ut dominus BARVICIUS eos caesari acceptissimos esse mihi retulerit. Ex jam recensitis, amantissime OLIGERE, rerum mearum statum, qualis nunc sit, intellexisti. Agoque Deo propitio gratias, quod sic mihi et meis prospexerit, ut ex adversitatibus illis, quas in patria diu multumque passus sum, eluctari potuerim, et mihi et meis rectius consulere. Speroque in posterum, eodem divino numine favente, adhuc prosperiora. Caeterum de honoribus et dignitatibus politicis mihi oblati, imo antequam Pragam venirem, cum adhuc Witebergae essem, deputatis (prout forte ex dño doctore FRANTZIO, dñi doctoris VITI WINSEMII genero, aut oretenus — ajebat enim te, in orientalem Frisiam abiturus, invisere velle — aut per literas intellexisti, quemadmodum is ex domino CORADUCIO procancellario haec, cum Pragae esset, se accepisse ajebat, ut mihi referret, quo promptius accederem) nihil nunc addere volo. Svaserunt Pragae amici quidam, ut talia susciperem, quae tamen semper ex alto despexi. At si facturus sum, propter vestrates, qui me tam insolenter contemptui habuerunt, facturus sum; quod et THADDAEO nostro urgenti dixi; verum is sic subjunxit: non tantum propter tuos Danos id admittes, sed etiam propter nostros Bohemos, adeoque in ipsa aula aliqui tam obtuso et rustico ingenio, et non minus quam vestrates ignorent discernere inter aurum et orichalcum,

attamen aliqui inveniuntur, qui rectius judicent, quique, licet aequae atque tu honores politicos, respectu virtutis et doctrinae eximiae, parvi ducant, ob vulgarium tamen judiciorum captum, quo commodius in mundo vivatur, ita faciendum existimant. Qui, quamvis pauci reperiantur, tamen praeter caeteris iudicio valent, tuique sunt amantissimi, quos partim hactenus pro primo hoc congressu nosti, partim in posterum plenius tibi innotescunt. In hunc modum ille. Verum de his postmodum dispiciam, si non ea prorsus despiciam; neque enim in iis quid consulto et discrete fieri potest ante mag^{ci} dñi CORADUCII procancellarii reditum e Roma, ubi legatum caesaris nomine apud P. M. agit, qui circa Michaelis festum expectatur. Neque etiam volo, ut prius quid in talibus concludatur; est is mihi admodum favens, licet de facie ignoti adhuc simus, mathematicarum quoque rerum, ut dicitur, amantissimus, hac in re antecessoris CURTII aemulus.

Habes nunc, charissime mi Oligere, historiolum mearum rerum, ex quo e Germania in Bohemiam cum meis migravi; de iis, quae antea facta sunt, meoque e Dania discessu probe omnia nosti, ut ea repetere non sit opus, quae meminisse animus horrens iterare refugit. Et certe videor historiolum potius quam literas conscripsisse, dum calamum(!) lapso teque fusius alloquor, quo [de] rebus meis plenius edoceare. Quam tamen prolixitatem tibi non ingrati fore, cum alias literas humaniores, adeoque ingentia librorum volumina, non, ut alii, qui nobiles haberi volunt, fastidias, mihi persvadeo. De libris vero tibi promissis (ut tandem aliquid subjungam) sic habe. Non immemor sum pacti, nec difficilis ad servandum; sed cum exemplaria omnia de mechanica astronomia, quotquot coloribus exornata, sive uti vocant illuminata, Pragae suis coloribus imbui, quod ubi factum fuerit, obtinebis non saltem hunc primum tomum, sed et alterum de affixarum restitutione, tum quoque tertium de luminarium a me correcto motu, quem tamen ultimum denuo e prima conceptione describi curare oportet, cum nullum mihi ad manus mundum sit exemplar, postquam illud, quod Witebergae exaratum est, caes. ma^{ti} una cum reliquis obtulerim. Ne sis itaque hujus morae impatiens, mi OLIGERE, habebis et haec et alia ex meis, favente numine, quam primum fieri potuit, nec sine foenore. Interim relinque sorori nostrae SOPHIAE eos, quos regi destinaram (hos enim repudiatos et RAMELIO donatos ipsam consequi posse intellexi); quod etiam non displicet, malo etenim sic fieri, quam ut in invidorum et in osorum manus pervenirent. Superest, ut calamum sistam, nisi hoc unicum superaddere luberet. Insulae Huennae, quam istic inhabitavi, resignationem voluntariam, quam svasisti, (de qua etiam me, cum huc venirem, plenius rescripturum . . . ui) nullatenus approbare animus est, dissuadentibus etiam iis, qui politices non perfunctorie imbuti sunt, imo quibusdam id mihi vitio datum iri, tanquam praeter contumaciam insolentia,

postquam ad caesareas partes transivi, hoc facerem, quasi Danos meos, et quae istic haberem, praefracto animo negligerem. Si vero insulam ii, qui praesunt, mihi auferre voluerint, ob id quod ad caesarem me contulerim, ipsius caesar. maj^{tem} aut operam daturam, ut rex Daniae nihil damni mihi sua de caussa inferre patiatur, aut id, quicquid erit, alia ratione compensaturam. Objicient vestrates, quicquid velint, facilis erit responsio, si modo justitiae et veritati sit locus; sin minus, transeat id cum caeteris, et justus judex omnia decernat. Jamque cum conjuge tua, nepte mea dilecta, quam felicissime vale, integerrime OLIGERE, salutate una cum hac matre tua nobilissima et honestissima ac simul aliis amicis, si qui in Cimbria vestra mei memores adhuc supersint, quos aliquos saltem adhuc restare crediderim. Iterumque et saepius quam optime vale, meque de tuis rebus luculenter etiam prima quaque occasione certiozem effice. Dabantur ex arce caesarea Benachia die 9. Septembris stylo novo, Anni domini 1599.

Totus Tuus
 TYCHO BRAHE,
 manu propria.

Non vacat relegere, ipsemet dispicias.

Cum haec vix exarata essent, vocabatur capitaneus Brandeisensis, qui hic mecum convivabatur, Pragam ad caesarem, ubi postquam per decem dies adfuisset, reversus ad me, se solummodo mea de caussa istuc accersitum referebat, uti in absentia caesaris, qui indies abitum Praga, ob pestem et dysenteriam istic invalescentes, versus Linzam moliebatur, mihi quaevis officia praestaret, atque, quae desiderarem, sive ad structuras, sive alia, procuraret, et insuper innueret, quae in meis rebus tam cito ob festinum caesaris abitum expediri non possent, ea postea, cum caesar ad quietiorem locum pervenerit, complenda. Interim vero dum ibi est, caesar, intellecto, quod antidotum aliquod contra morbos hosce epidemicos a me dono accepisset, per dñum BARVICIUM id ab ipso poscens, sibi reservavit, mihi que scribi mandavit, ut praeparationem ejus ipsum scripto docerem. In continenti itaque ad ipsius caesaream ma^{tem} datis latine literis (quarum hic tenorem habes) humillime exposui, quae ejus majestas clementissime expetierat. Sic et tu habes descriptionem medicamenti a me excogitati, et in usu habiti contra luem epidemicam praesentis. Aliud exemplar sorori SOPHIAE communicavi, per te solum illi exponendum, quod et in literis ad ipsam datis monui, alias secretum utrinque habete. Vides insuper hinc, quam confidenter, imo quasi familiariter ipsi caesareae ma^{ti}, et quidem obsignatis literis, ut nemo consiliariorum aperiat, scribere ausus sim.
 majestate clementissime. agit.

quam me meave in patriam.....tias dici, et pro literis
 meis et meo.....in copia aliqua, quales in montibus
eliciam arte spagyrica non tan.....
Praga cum consiliariis, totaque aula.....
 translatus dicitur. Quidam se.....nirent, Pragae
 primum examin.....jecti sunt. Ajunt nihilominus
pacis quaerat; sed videtur id m.....figere
 puppibus arma et bella.....praesertim principibus
 german.....Valachiae heros constans et fortis
cardinali; cui SIGISMUNDUS Ba.....stituit
 quod felix et constans.....Interea dum haec et alia scribo
CRAMERUM tuum meumque perstrin.....juncto
 exemplo vides.....atque non saltem tui ob
 diutinam.....bus latius scriberem, cum doc.....
 thesibus meis quomodo DUNCAN.....bus literis
 hac de re ad me scrip.....nonnulla quae rectius scit dissim
Hand kand faa mere en anden.....
 bort. Interim cogitet, quod am.....nec fecit unquam,
 sed per te a.....tamque diutina familiaritate.....
 reticet. Jamque iterum et quam.....

»Ex autogr. lacero et mutilo in Archiv. Rosenholm. 1761«.

23.

1600, 3. Junii. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

S. P. Exoptatissimas tuas diuque desideratas, amantissime OLIGERE, jam tandem accepi literas, quibus ab initio tarditatem in rescribendo excusas, idque iis rationibus, quae apud me, alias de te candide sentientem, facile locum inveniunt. Postea de rerum mearum conditione, quam divina clementia hic apud augustissimum imperatorem RUDOLPHUM secundum mihi indulsit, et qualiter ea, ad alios a te relata, iis placuerit, tibi vero et intimis amicis inprimis auditu jucundissima fuerit, multa commemoras, quae sincerum tuum erga me affectum, de quo etiam antea nunquam dubitavi, affatim testantur, pro quo constanti erga me amore gratias tibi, e pectore tui vicissim studiosissimo profectas, ago quam possum maximas. Res meae adhuc in eodem statu sunt, quo versabantur, cum ultimas tibi scriberem; neque enim ob absentiam caesaris, qui etiamnum Pilsenae, urbe 15 milliaribus hinc remota, commoratur, quidpiam, quod momentum haberet, incrementi interea sumere poterant, quod tamen in posterum futurum spero. Nam caesarea majestas de clementissimo erga me favore, quod Deo accep-

tum fero, nihil remittit, sed indies eundem adauget; optime etiam mihi cupiunt ditionis hujus primates quique, adeo ut in regni indigenam, quo omnibus eorum gaudeam privilegiis, me adoptaturos, sponte obtulerint. Sed de his nunc plura non addo, suo forte tempore uberius ejuscemodi indicaturus.

Discessit heri primum a me FRIDERICUS ROSENKRANTZIUS, tuus patruelis, meusque consanguineus, qui ante mensem huc venit; doleo animitus, et quis non doleret optimi illius juvenis viri infelicissimum casum, atque inconstantissimae fortunae minus expectatam calamitatem; ego non saltem, quod a te mihi tam accurate commendaretur (licet et hoc plurimum semper apud me ponderis habere debeat), sed quoque ob sanguinis, quod nobis intercedit, vinculum, quantum in me erat, et prout ipsemet voluit, ejus adversitatibus, si plane iis mederi non possem, lenimentum saltem addere diligenter laboravi; quod ut promptius exequerer, author illi fui, ut Pilsenam, in aulam caesaris, se conferret, dedique cum eo literas ad amplissimum imperii procancellarium illustrem et magnificum dominum CORADUCIUM, quibus eum rogabam, ut intercessorias a caesarea majestate ad serenissimum archiducem MATTHIAM fratrem, qui belli Ungarici summae nunc praeest, huic ROSENKRANTZIO impetrare vellet, quod et expectatione nostra citius obtentum est, ipsomet domino CORADUCIO (qui mihi plurimum favet, et quidvis in mei gratiam expedire non detrectat) negotium hoc disponente et promovente; addidit et ipsemet sponte sua privatim alias ad generosum quendam baronem in aula archiducis sibi familiariter notum literas, non parum quoque FRIDERICO profuturas; quin et ego, ut meum etiam qualemcunque adjungerem calculum, ipsi serenissimo archiduci humillime scripsi, et consanguinei nostri desideria apud ipsius celsit^{em} pro meo modulo adjuvare non intentatum reliqui, insinuando pauculis ejus in patria infortunium; sic enim non saltem mihi, sed et FRIDERICO consultum videbatur, quo praeveniremus alios, qui sugillando malum forte odiosius exasperarent, et sic rem magis suspectam redderent. Misi simul ipsius celsi^{mi} duos libros ex meis, similes per omnia iis, qui regi vestro oblatis sunt; et una globum quendam, ex nostra stellarum verificatione, affabre Alchmariae in Batavia elaboratum, ut his munusculis principis clementem benevolentiam, qua FRIDERICI nostri votis eo lubentius annueret, promptius captare liceret. Harum vero omnium, de quibus jam dixi, literarum exempla, et simul ipsius FRIDERICI relationem, quam, huc Pilsena reversus sua manu consignavit, pariterque ejusdem ad te epistolam hic apposui, ut ex iis lectis promptius rei peractae circumstantias haurire queas. Concipio autem non dubiam spem, FRIDERICUM nostrum hisce fultum mediis, propositum suum apud inclytum archiducem satis feliciter peracturum, praesertim quoad externa illa et politica desideria, quae in suo relinquo favore; trahit sua quemque

voluptas, interdum necessitas urget ea acceptare, quae alias minus curanda forent. Sed unus adhuc intrinsecus latet scrupulus, qui non minimum habet momenti, et caetera omnia remorari, vel etiam irrita reddere, aut prorsus praescindere, et a tot hujus miseræ vitæ adversitatibus atque molestiis eum plane vindicare possit. Laborat enim, et quidem gravius, quam ipsemet persentiscere videtur, pulmonis non leviter vitiati affectibus, adeo ut asthmaticus evadat, paulatimque phthisi contabescat, nisi, Dei gratia, mature idoneis medicamentis (quae tantis malis praesenter succurrentia non facile inveniuntur) valetudinem recuperarit, ad quam adipiscendam ea vitæ ratio, ea regionis et victus conditio, quam ille nunc affectat, obstare potius quam conducere, metuendum est. Verum et hac in parte non saltem eum praemonui, sed et consilio atque medicamentorum auxilio, quatenus nunc in promptu habui, ipsi praesto fui, rationemque praescripsi, quomodo in posterum plura paranda sint, quae huic, cui obnoxius est, valetudinis incommodo, mea sententia, quantum Deus dederit, succurrant; sicque eum Viennam heri, uti dixi, tendentem, fausta quaeque illi precatus, dimisi, adjuncto ipsi quodam magistro, qui JOHANNES KEPLERUS appellatur, mathematicum egregie perito, qui per anni trientem, e Stiria adveniens, hic mecum fuit, et compositis istic rebus suis reverti constituit. Is siquidem, cum Viennam in reditu transire debeat, et hominum ac viarum in hoc itinere gnarus sit, FRIDERICO utilis comes esse poterit. Caeterum quemadmodum epistolam tuam ex re grata et placente circa rerum nostrarum in melius, divina ope, mutationem, non sine gaudibundo applausu inchoasti, et postea in medio tristia et turbulenta quaedam minusque arridentia de calamitate communis nostri sanguine juncti interposuisti, sic tandem in fine catastrophæ laetam et apprime auditu jucundam superinducis, ut comediam quandam repraesentare videaris. Nam quod postremo refers (ut priora, de quibus nunc satis dictum arbitror, relinquam) de charissima tua SOPHIA, mea nepte, Deum ipsam fructu uteri benedixisse, et tunc partui vicinam fuisse, quam, etiam feliciter enixam FRIDERICUS retulit, haec inquam me magna voluptate affecerunt, et auditu gratissima fuere. Deus opt. max. hanc, quam vobis dedit, filiolum sospitem conservare et a periculis tueri, ut, aetate accrescens, utrique parenti gaudio sit, pro sua bonitate dignetur. Cui etiam aeviterno et triuno numini te tuamque conjugem, unaque sobolem foemellam, toto pectore commendatum habeo. Vale. Dabantur ex arce caesarea Benaticha, die 3. Junii Anno 1600.

Tuus TYCHO BRAHE,
manu propria.

Addidi carmina quaedam, hisce diebus a PAULO MELISSO, poetarum Germaniae antesignano, mihi missa, una cum exemplo literarum ejus, ut scias,

qua occasione ea consignaret. Et quia odae CRAMERI tui juxta calcem mentionem facit, apposui et hanc. Si otium descriptionem patietur, adjungam quoque exemplum literarum dñi JOSEPHI SCALIGERI, quae etiam nuperrime mihi redditae sunt. Haec ubi perlegeris, cum domino doctore NICOLAO, communi nostro amico, communices, velim.

[In schedula implicata sequentia ipsius Tychonis Brahei manu exarata exstabant.]

S. Dilecte consanguinee, cum post peractam victoriam atque trophaeum receptum des instantiam minus validam, juxta illud, qui volet ingenio ledere nullus erit, non habeo aliud, quod respondeam, quam aurum apud me esse, quod ne Hercules quidem suo clavo extorserit, nedum ut tam invalidis argumentis leedat. Vale et cave, ne imposterum deponas cum iis, qui rem geometrice metiuntur. Datae ut supra in tuis literis.

T. B.

Inscriptio: Nobilissimo viro, tam generis quam eruditionis claritate praeeminente, domino OLIGERO ROSAEKRANTZIO de Rosenholm, amico, affini et consanguineo longe charissimo.

»Ex autogr. in Archiv. Rosenholm. 1761.«

Postscripta.

Cum has literas jam antea ad te exarassem paulo postquam a me discesserat FRIDERICUS ROSENKRANTZIUS, elapsis jam mensibus duobus, eas mecum interea reservavi, donec certa et tuta mittendi occasio suppeteret, quam nunc per M. CHRISTIERNUM LONGOMONTANUM, qui aliquot annos mihi fuit domesticus, in Daniam redeuntem (quem, si is tua opera indigerit, ut tibi ex me commendatum habeas et ad potiora promoveas, quaeso) commode nactus, non diutius eas una cum adjunctis, quarum mentionem faciunt, mecum retinendas duxi. Versor nunc Pragae, quo ante mensem a sacra caesaris majestate domino nostro clementissimo, statim ac Pilsena, ubi per tres anni quadrantes ob pestem abfuit, in arcem solitae residentiae redierat, huc evocatus; dignabatur enim ejus majestas mecum de peculiaribus quibusdam rebus secreto loqui, et nonnulla pro se efficienda mihi demandare, tum quoque ex me, quae in studiorum meorum promotionem et vivendi commoditatem fieri benignissime dudum jusserat, an ita succederent, cognoscere, quod et saepius quam semel per integras horas solitarie in ipsius majestatis conclavi factum est, et omnia, quae humillime desiderare poteram, clementissime mihi indulta; quia vero ignoro, an ipsius majestas pluribus mecum loqui et quippiam aliud adhuc ulterius mandare velit, non audeo hinc discedere, priusquam hac de re satis certus fuero. Interveniunt legati magnorum principum, et nunc est hic Galliarum regis (qui

me die crastino ad se invitavit) cum splendidissimo comitatu, et magna est negotiorum moles, quibus ipsius majestas ad alia atque alia, quae incidunt, curas dirigere necesse habeat; quantum vero ex magnifico domino CORADUCIO imperii procancellario intellexi, cuperet ipsius majestas, ut habitationem sibi propiorem, ubi pariter studia mea exsequi possem, (in quo etiam nunc laboratur) obtinerem, quali id fiet successu, alias percipies. Est et aliud quoddam negotium, licet minus gratum, attamen necessarium, quod me voluntario hic detinet. Dithmarsus enim iste famosi illius in me scripti author lethaliter decumbit, partim morbis gravioribus confectus, partim male de isto facinore conscius, et poenas metuens; hunc jam dudum in jus citatum ob atroces illas injurias et calumnias, quas nosti, legitime judicari volebam, sed ob pestem dissipata caesaris aula jam paene per integrum annum, id antehac fieri non potuit; urgeo itaque nunc juris processum, siquidem actio sit personalis et periculum in mora, jamque impetravi a caesarea majestate, ut deputentur e consiliariis certi commissarii, qui omnia in causa hac debili cognoscant, atque sententiam definitivam pronuncient; qualis haec futura sit, tandem rescisces.

Cum hisce praeteritis diebus in aula arcis horis antemeridianis inter generosos et nobiles viros ambularem, monstratus mihi est baro ille OCTAVIUS CAURIANUS, ad quem dominus CORADUCIUS pro ROSENKRANTZIO nostro scripserat, quare, captata commoda occasione, cum eo de ROSENKRANTZIO, ubinam esset (nihil enim is mihi, ex quo hinc discessit, scripsit) et quo in statu res ejus versarentur, sedulo collocutus sum. Is eum clementissime ab archiduce MATHIA receptumque, quod et antea a dño CORADUCIO cognovi, moxque cum equitibus quibusdam, prout ipsemet cupiebat, in Ungariam profectum, ibi in exercitu esse caesaris nostri ajebat, qui in obsidione Castelli Papae nunc occupatur, ubi strenuum illum belli ducem SCHWARTZENBURGIUM, nuper globo sclopetico ictum occubuisse inaudivimus, eodem etiam OCTAVIO famam confirmanti. Ut vero de rebus ROSENKRANTZII eo plenius instruerer, praesertim cum dicerem, me hisce diebus in Daniam ad quosdam ex ejus consanguineis atque amicis scripturum, hanc schedam, sua manu subscriptam, quam hic apposui, mecum communicavit. Ubi plura ipsum concernentia percepero, te eorum ulterius reddam participem. Vale, et conjugem tuam, neptem meam charissimam, ex me quam diligentissime resaluta; constitueram ipsemet quidpiam ad eam scribere, sed hae interpellationes aulicae me ita avocant (nam ex hoc ipso instanti in arcem ascensurus sum) et M. CHRISTIERNUM, de quo dixi, jam itineri accinctum diutius remorari nolui, ut propria curare vix queam; fiet id, deo volente, alias, meliori concesso otio. Saluta quoque ex me officiose matrem tuam, nobilissimam et honestissimam foeminam, tum quoque alios amicos, quos scis integros

esse et sinceros, atque in amore nostri perseverantes. Iterum vale. Dabantur Pragae festinanter die 3. Augusti stylo novo anno 1600.

T. T. B.

»Ex autogr. in Archivo Rosenholm. 1761.«

24.

1601, 5. Aprilis. Tycho Brahe ad Oligerum Rosenkrantz.

Praeproperus patruelis tui hinc ad vos discessus, exoptatissime mi OLIGERE, fecit, ut tibi, prout alias voluissem, tunc non scripserim; concredidi nihilominus illi nonnulla oretenus tibi secreto referenda, quod et praestitum esse, (si) modo tecum fuit, nullus dubito. Caeterum nunc nactus commodiorem oportunitatem, has subsequi volui. Neque tamen eorum, quae ille viva voce (uti mihi persvadeo) tibi exposuit, quidpiam hic repetam. Intercessionem caesaream pro illo saepe et diligenter interea, dum abfuit, ursi, nec quidem unquam mihi denegata est a domino CORADUCIO, vicecancellario, sed cum tam multa simul inciderint, gravissime rempublicam concernentia, semper excusavit se, quod non haberet oportunitatem ejuscemodi particularia proponendi, antequam principaliora et magni momenti negotia expedita essent, et sancte affirmavit, nulla sua negligentia, sed necessitate sic efflagitante id retardari. Rogavit itaque, ut hanc dilationem patienter ferrem, se nihilominus omnia in meliori forma effectui daturum. Nunc vero ante biduum mihi referri fecit, impetratam jam esse intercessionem illam, atque in secreto consilio, ut scribatur, conclusum. Quare se confestim, ut concipiatur et ad mundum exaretur, effecturum; unde adhuc pauculos dies expectare oportebit, antequam voti compotes reddemur. Quin et postea aliquot interlabi poterunt, priusquam caesarea maj^{tas} sua manu subscripserit, adeo lente procedunt hic omnia, praesertim hoc tempore, ob periculum a Turca imminens, propter occupatum Canisium et denuo ferme amissam Transylvaniam. In me tamen nulla erit mora, quin, ut negotium hoc mature absolvatur, operam dem; postea tibi exemplum mittam, originale autem mecum reservabo, donec FRIDERICUS redierit, sic enim fieri voluit, si res nimis diu protraherentur.

Habito nunc in aedibus a priore procancellario domino JACOBO CURTIO laudatae mem. exstructis et a vidua relicta liberalitate caesariae maj^{tas} pro 10,000 joachimicis in meos usus coemtis, quae tamen duplo pluris exaedificatori constiterunt. Accepique hic exoptatam commoditatem pro studiis, observationibus et domesticis rebus debite administrandis; amoenissimus hortus aedes undique circumdat, muro circumseptus. Constitui vero, favente numine, in his ipsis aedibus nuptias filiae ELIZABETAE cum nobili viro FRANCISCO TEGNAGLIO, quem nosti, celebrare aliquo oportuno tempore

inter pascha et pentecosten; quo nomine ad praecipuos quosdam et maxime singularis in Dania et Holsatia amicos literas nuptiales dedi, non quod eos interfuturos sperem, sed saltem ut conscii sint. Aliquos tamen ex intimis propria persona adventuros, aut saltem quempiam suo loco missuros confido. Cumque te inter sinceriores et integerrimos praecipuo loco reputem, quibus possum verbis, te rogatum velim, ut assumpta conjuge tua charissima, mea ex fratre nepte, tua praesentia hanc solennitatem augere et condecorare non degravaveris. Iter non admodum longinquum, viae tunc erunt faciles, et sumptus non multum excedent domesticos. Licebit sic in via veteres tuos amicos Wittebergensis jucunde revisere, et hic aulam imperatoriam variaque visu digna cognoscere, quae tibi voluptati et forte etiam aliquando commodo erunt. Adsunt insuper in propinquo binae thermae, quas si sanitatis causa ingredi lubuerit, minimo impendio id una fieri poterit. Interea sobolem tenellulam facile et tuto alicui heroinae e consanguineis commendabis. Adveniet etiam (uti spero) soror mea SOPHIA, et ubi adveneritis, tum demum diem certum nuptialem praefiniam, ut et hic illustres et praecipui viri, amici et noti invitentur. Rogavi FRIDERICUM, ut serio tecum hac de re ageret, dareque operam, quo persuaderet, licet ego de tua in me fide et constantia nihil addubitem. Quare pluribus id contendere nolo. Sed te avide et certo expecto, utque queas nobis salvus adesse. Vale, saluta conjugem et matrem tuam ex me officiosissime. Datum Pragae in novo Uraniburgo caesareo die 5. Aprilis Anno 1601, stylo novo.

Tuus TYCHO BRAHE.

Filius meus TYCHO abiit cum legatis Persicis per Italiam, Galliam et Hispaniam transiturus, munitus salvo conductu imperatoris. Habes hic effigies duorum praecipuorum ex legatis, et caesaris responsum.

Inscriptio: Non saltem generis nobilitate sed etiam insigne doctrina illustri viro OLIGERO ROSENKRANTZIO, dño de Rosenholm, amico, consanguineo et affini suo integerrimo.

•Ex autogr. in Archiv. Rosenholm. 1761•.

APPENDIX.

A.

1598, 29. Martii. *Daniel Cramerus ad Oligerum Rosenkrantz.*

Εὖ πράττειν.

Binas tuas literas, illas Lubeco, has Hamburgo ad me datas, quam blande exosculatus fuerim, generose ROSENKRANTZI, animus meus tibi multis acceptis beneficiis devinctus a multisque perspectus annis tanquam in speculo et tabula apud te loqui potest, lingua non potest. Tute enim nosti, quam impense te amem, colam, quantique faciam, ut quoties literas tuas video, frigidam toties mihi suffundi, et ad cursum amicitiae protensio-rem me instigari a te persuadear. Quod cum intelligere te ex literis tuis intelligam, non est, quod pluribus tibi fidem faciam. At vero quantumvis dulcis mihi utraque tua fuit epistola, amariores tamen aliquanto fuerant, quod simul in illis de plagio LIDDELIANO in illustrem astronomum TYCHONEM BRAHE, consanguineum et affinem tuum, virum multiplici scientia admirandum, narrabas. Quod magis animum percellebat, quia ipsé d^{ns} TYCHO suis idem ad me literis testatum reddiderat. Querebatur tecum de singulari tum impudentia, tum ingratitude DUNCANI LIDDELI Scoti, qui nunc in inclyta Julia matheseos professorem agit, quod is non tantum literis ad suos privatim datis, sed et ex publica praelectionum suarum cathedra Tychoniarum hypotheseon se primum inventorem esse sit gloriatus. Querela illa certior fuit, quod multis bonorum virorum testimoniis et literis videbam TYCHONI fidem ejus rei factam luculenter, et gravior, quod non is solus, sed et cum aliis duobus plagiariis tantum facinus in TYCHONEM ausus fuisset; indignabar mecum et ridebam tamen, cum phavorino cornices illas, homines in alienis plumis tripudiantes, ridiculos, quod ambitiose ad majora aspirarent, odiosos, quod ea consequerentur apud quosdam, miserabiles, quod tandem apud omnes laude turpiter exciderent. Solent enim subventanea (quod ajunt) parere, qui laudem ex fuco virtutis non ex virtute concipiunt. Hac spe potuissem ego et meum et tuum animum tranquilliorem reddere, nisi insuper adjectum fuisset, quod propius me tangit et pungit acrius. Legi enim

LIDDELI illius verba, quod is in testimonium plagii sui (cujus tamen TYCHONEM praepestere insimulare vult) me testem invocet et adducat. Sic enim scribit: »Primas meas theorias juxta triplicem hypothesin satis imperfectas, quas ante septennium Rostochii proposui, TYCHO a doctore CRAMERO pastore nunc Stetinesi accepit.« Sic ait. TYCHO BRAHE ergo inventa sua hausit ex meo libro, ex LIDDELI praelectionibus, qui harum hypothesium inventor est, qui primus deduxit, qui primus explicuit, si diis placet, atque in ejus rei testimonium fide dignum, egone a LIDDELIO asseciscor? Obstupui, ingenue fateor, ubi haec lego, me in falsum rei testimonium dicendum vocari, et abusu mei nominis (quod hucusque sincerum dei beneficio servare studui) rem tam a vero alienam ceu pallio involvi et incrustari. Mi domine ROSENKRANTZI, tute ipsemet nosti, cum tot annos una viximus, quo DUNCANUM hunc loco semper habuerim, quam honeste de illo tibi fuerim locutus, quod is fores scholae mathematicae et aliarum quarundam philosophiae partium mihi adolescenti aperuisset; quod autem nunc obloqui illi cogar, id vellem ne fuisset unquam opus. Sed meministi mecum illud PERICLIS Atheniensis, cum amicus eum rogaret, ut pro se causaque ejus falsum diceret, δεῖ μὲ συμπράττειν τοῖς φίλοις [ἀλλὰ μέχρι τοῦ βωμοῦ: et quod philosophus noster ἀμφοῖν]¹ ὄντοιν φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. Non possum enim contra veritatem, nisi quis simul me adulate et amico uti velit, quod a pia mente duco esse alienum. Ego de illo magistro meo non potuissem tantam in me sperare injuriam, qua me nunc affecit, quem nihil ejus conscium ad falsum rei testimonium allegavit. Falsimonium committit (quod in foro crimen falsi appellant), qui annulo signatorio alieno suas periculi et doli plenas clam domino obsignat literas; nonne illum idem patrare credas, qui alienis alienorum nominum subscriptionibus in testimonium sine testimonio vocatis sua falsa confirmat? Praeposterum est te vera loqui, cum ne quidem loquaris, affirmare ea, quae num affirmes nescias. Ita mecum agit LIDDELIUS, ut testis sim, testis nunquam auditus, ut affirmem, quae num affirmem ignorem, vera loquar, cum ne quidem loquar. Indignum, insanum. Quia vero tantopere is meummet hac de re testimonium flagitare videtur, ago verum hoc meum testimonium, contra illud suum, non meum. Tibi et TYCHONI de hoc plagio LIDDELIANO vera petenti, quantum mihi quidem constat, deponam, idque tam perspicue, ut si tu paulo superiorum annorum ἀνάμνησιν tecum per otium renoves, omnia puncta tua mihi ultro sis adjecturus. Docuit DUNCANUS LIDDELIUS Scotus in academia Rostochiana mathemata, quando ego auditor fui anno 88 et sequenti, inter caetera explicando etiam motum secundum

¹ Verba inclusa, in exemplari nostro omissa, e Jo. Kepleri Epp. ed. Hanschius. Lipsiae 1718 p. 115, addita sunt.

juxta triplicem hypothesin, primam Alphonsinorum, secundam Copernici, et aliam tertiam novam. De hac tertia nova agitur, cujus sit auctoris? me oportet reddere testimonium. Egone respondeam? Respondeat ipse DUNCANUS, idque ex scriptis commentariis, quae ego adhuc hodie mecum servo bona fide, qua et servant alii multi, tunc adolescentes, nunc viri, qui tum temporis eadem ejusdem usi sunt institutione privata, inter quos est quoque, ut unum nominem, communis noster amicus M. JOACHIMUS PRAETORII, collega in hoc templo et gymnasio mihi honorandus. In quibus commentariis (tu oculatus mihi testis es, vidisti, legisti) DUNCANUS novam illam diatyposin appellavit Tychonianam, idque expressis syllabis literisque, ita quaestionem suam formans: In nova illa, seu Tychoniana diatyposi, quomodo horum quinque planetarum motus salvantur? etc. Sic tum temporis docuit, sic dixit, sic dictitavit, sic didicimus, sic audivimus, sic scripsimus, sic credidimus. At, inquis, nunc aliter Helmstadii dicit, aliter docet? Id vero ego capere non possum, quo modo si DUNCANUS unus sit et esse velit, Rostochii hanc hypothesin sibi derogare, Helmstadii vero eandem arrogare per tam breve locorum temporisque intervallum queat? Nisi cum horizonte animum linguamque mutarit, quod ego vix concesserim. Credo ego potius DUNCANO LIDDELIO Rostochiensi studioso contra DUNCANUM LIDDELIUM professorem Helmstadianum. Dicit forte prae modestia et verecundia se illa vice TYCHONI inventionem ascripsisse? Ergone hac vice verecundiae fines transiit? Ergone contrarium hoc immodestiae ascribendum? Et qui novit viri ingenium, neque hoc admittet. Quid multis? Barbari dicere solebant, prout jacet litera, ita hic quoque dicendum et pronuntiandum jam est, ex dictatis Rostochianis unius LIDDELI tertiam hypothesin, quam et nova placita solebat appellare, non DUNCANI sed TYCHONIS esse; propria confessio, inquit jurisperiti, est fortissima probatio. Satis superque haec tibi mihi et aliis sufficere possent, nisi, quia sic sermo coeptus est, unum et alterum adhuc verbum ex iisdem liberet adjicere. Dicit non potest, quam praeclare tum temporis in ipsa tractatione istius hypotheseos, quoties occasio dabatur, de TYCHONE Scotus senserit, et omnibus veteribus praetulerit, et cum illustrissimo landgravio Hassiae b. m. conjunxerit. Sic enim in ejusdem commentariis lib. de longit. et latit. in sphaeram BRUCAEI legitur. »An vero stellae fixae suas latitudines sive distantias ab ecliptica variarint, nullus veterum cognovit, verum landgravius et TYCHO BRAHE ex crebris observationibus invenerunt stellas fixas latitudines suas ad mutationem obliquitatis Zodiaci variasse.« Et de latitudine γ ait: »Quod antea a nemine ante TYCHONEM observatum est, latitudo lunae maxima mutata est, et hodie est $5^{\circ} 15'$.« Item de excentricitate Solis lib. de motu Solis inquit: »in quibus omnibus artifices hoc seculo, ut sunt illustrissimus princeps landgravius et TYCHO BRAHE, multa invenerunt, quae observationibus COPERNICI non satis consen-

tiunt.« Sic ille. Quis hic, quaeso, per febrim potuisset suspicari, LIDDELIUM tanti artificis, quem sic ipse commendaret, praeceptorem esse, et illum hujus discipulum, uti nunc jactitare audet? Ni seipsum Scotus tertium artificem, aut artificibus illis artificiosiore et superiorem constituisset, talis non constitueretur. Sed tu, Domine ROSENKRANTZI, pro ἀγγινοία tua, qua polles, me etiam tacente, aliud argumentum certitudinis pro TYCHONE, ut opinor, colliges, quando audis, quod observata, quae Copernico non satis consentiunt, TYCHONI ascribat, ut sic tecum ratiocinare: qui novas hypotheses in Astronomia contra omnes antegressores suos invenire et statuere vult, is ut longe prius observata τῶν φαινομένων sideralium nova acquisierit, necesse habet; quare? quia hypotheses novae, non praesuppositis novorum φαινομένων fundamentis, anilia sunt τερετίσματα, quandoquidem hypothesis sit salvare motus observatos; quod si ergo LIDDELIUS Scotus in obscuro latens et instrumentis destitutus nulla φαινόμενα nova primus observavit, quid eum principio impulit, ut ab hypothesis Copernicana (quam mordicus tueri solebat) desiliret et de novo cogitare inciperet? Mirum enim, si se observata a TYCHONE primo accepisse largiri posset. Sic me iudice haud leve argumentum duxeris ad evincendum DUNCANI plagium. Taceo, quod in ipsa tractatione hujus novae hypotheseos talem se praestiterit LIDDELIUS, ut multis indiciis sit colligere, eum auctorem et inventorem non esse. Qui enim ipse inventor et auspex est in scientia apodictica certae alicujus hypotheseos, quam alios docet, illum dedecet fluctuare aut aliquid ejus in medio suspensum relinquere. Sic enim DUNCANUS, ubi generaliter Tychonianum typum depinxit: »An primus motus, quo omnia ab ortu in occasum feruntur, ob terrae motum an coeli extimi rectius dicatur, in medio hic relinquimus; probabilius forte videbitur, si extimo coelo ascribatur.« Audis, quam non usurpet sibi arbitrium statuendi, decidendi, sed aliunde quasi afflatum expectet, quid hic sentiendum sit, quid non sit, quem(!) procul dubio tum temporis nondum ex TYCHONE hauserat. Fortius est, quod ibidem paulo post ansam praebet sentiendi et disputandi contra hanc hypothesis, cum inquit: »COPERNICI hypothesis absurdam plerisque videri, hanc vero (Tychonianam subintelligens) principiis geometriae nihil impugnare, licet nonnulla videatur physica absurda ponere.« Intelligebat autem orbis aethereos ex ARISTOTELIS sententia, quod paulo post usu ex disputatione physicae Aristoteleae cum eodem habita didici. Proposuit enim idem ibidem disputationes physicas, in quarum nona, cum ad libros priores de coelo venisset, intrepide orbis reales defendere volebat, quos cum exercitii ergo opponendo Tychoniana observata refellerem, excanduit homo tantum in modum, ut etiam hanc datam hypothesis plane repudiaret et damnaret, immemor fortasse τῆς μεταβάσεως τοῦ γένους. Unde acerbitati istius ego cedens surrexi tum

temporis, atque scholis istius valedixi, ut meministi me tibi ¹ saepius narrasse, et plurimi adhuc in vivis sunt, qui et spectatores et auditores ejus fabulae fuerunt. Quae ideo repeto, non ut de re ipsa (quam inter puerilia nostra pono) agam, sed ut evincam LIDDELIUM semper hypothesin illam sic tractasse, sic contra disputasse, ut alterius, non suum inventum esse clarissime dederit cuivis contestatum. Rigidius enim pro illa pugnasset, si proprium figmentum (ex quo immortaliter se victurum esse sperasset) fuisset. Talis, ut audis, ROSENKRANTZI, fuit Scotus in schola illa astronomica Rostochii, quoties collecto grege illi docenti assedimus; sed est tamen quod dissimulare nequeo, quod et alii mei tum temporis commilitones (quos nominare possum) norunt. Quando M. DUNCANUS haud obscure colligeret, magno applausu excipi TYCHONIS novam, eamque tam concinnam hypothesin, tum laudis, ut opinor, immatura aviditate flagrans (ut erat natura gloriosior) uni et alteri suorum auditorum (coetu dimisso) insurrare solebat, se habere literas propria TYCHONIS manu exaratas, in quibus TYCHO illi hanc hypothesin adscribat, his inter caetera verbis: »Rem acu tetigisti«. Verum numquam tamen plene literas eas mihi quidem visendas legendasque volebat aperire, nescio cur, etiam cum multis rogaretur. Quia autem integras legere non licuit, multi mecum potius credebant publicis commentariis DUNCANI, quam ejusdem clanculariis et subreptitiis susurris. Exemplar istarum, quas jactat, literarum Helmstadii decriptum mihiq; communicatum nunc legi, sed lectis illis merito exclamo: Quid est ollas et cucurbitas lippire, si hoc non sit? Seipsum amare et sapere vix Jovi conceditur. Perstringit enim amor sui oculos, ut quid album a nigro distet, discerni non queat. Sed ego illud prolixius hic agere non teneor. Epistola ubi in lucem fuerit protracta, pro se loquetur.

Habes, domine ROSENKRANTZI, quid mihi ex LIDDELIANIS commentariis constet, de inventione novae seu TYCHONIANAE hypotheseos. Quod etsi fere praeterire potuissem, tamen ne tuae petitioni deesse voluisse viderer, nolui omittere. At vero plus mea interest, an verum dicat Scotus, quod propositas a se ante septennium theorias a me acceperit TYCHO, ut affirmare non erubescit.

Narrabo autem brevibus, ut se res habet, atque non minus tibi quam mihi notum, ut quasi te tibi narrantem me audias, modo recorderis. Cum anno 1591,² 14 Calend. Junii e palestra academica Rostochiana advocati essemus ab illustri tuo domino parente, GEORGIO, prorege Daniae, b. m., et

¹ Ms. »te« praebet, Hanschius autem in editione sua »me tibi«.

² Ms. et Hanschius praebent 91, sed sine dubio legendum est 1592. Vide: Tyge Brahes meteorologiske Dagbog, Kjøbenhavn 1876, ubi pag. 198 sub dato 6. Julii 1592 leguntur: »Accessit Holgerus Rossenkranz cum praeceptore suo Germano, M. Daniele Cramero«, et sub 8. Julii: »Discessit Holgerus«.

substitutissimus Hafniae aliquamdiu, indultum est utrique, ut ad insulam Huaenam (qua Urania TYCHONIS tum temporis pedem fixerat) excurreremus, quod dominus parens tuus intelligebat, nos quoque singulari astronomiae amore accendi et magni d^{num} TYCHONEM ex illa arte facere. Hac occasione ego, ut cum artifice de arte conferre possem, coepi recentius ὑπομήματα. quae, tam a DUNCANO, quam d^{no} BRUCAEO, illo magnae famae viro, et aliis praeceptoribus meis imbibissem, ruminare. Et quia partim navi eundum erat, ad facundum itineris comitem commentaria, quae uno grandi volumine complicata habebam, et adhuc habeo, ut nosti, adhibere coepi. In quo volumine inter alia etiam LIDDELI dictata continebantur. Ita κατὰ συμβεβηχὸς librum ad insulam Tychonianam mei, non illius causa transtuli. Ubi illuc ventum est, post multa, ut fit, familiares et eruditae collationes de rebus variis (quia tota insula erat cornu copiae rerum visu et auditu mirabilium), itemque de arte astronomica inciderunt et, nescio qua occasione, de BRUCAEO, de LIDDELIO et aliis in hac scientia tum temporis in academia Rosarum claris. Sensi autem statim non levibus ex signis, TYCHONEM sinistre sentire de LIDDELIO, quod is ea, quae ex privato cum TYCHONE colloquio, quando ante ibi fuisset, furtim subduxisset, aliis in academia injussus propalasset. Ego excusavi virum, quod is non sibi illa nova placita arrogasset, sed nominatim sub TYCHONIANO titulo et honore proposuisset. Quod cum difficulter sibi pateretur persvaderi dominus TYCHO, oportune incidebat, me subito interventu fidem facere posse libro meo, quem manu propria ex ore ipsius excepisssem. Sic ecce producitur liber, ostendo locum unum et alterum, ubi hoc fiebat, ut supra annotavi. Quo viso acquievit plane vir nobilis, et de istis commentariis inter nos nihil quicquam amplius actum, nihil cogitatum, nihil somnium est ab illo toto tempore usque in hodiernum diem. Septimus nunc agitur annus ab illo tempore, quo Uraniburgi ego et tu fuimus. Ante illud tempus nec ego nec literae meae, nec manus nec nomen in Daniam, quod ego sciverim, ad TYCHONEM unquam venerunt. Quis enim ego, adolescens tum temporis, quis, inquam, eram aetate, ingenio, fama, ut cum tanto viro et genere et fama nobilissimo atque ab ipso magistro nostro saepe proclamato hujus saeculi artifice, qui cum landgravio solus esset in astronomia artifex, literis amicitiam contraxissem, aut mea ad illum mittere potuissem? Post illud tempus, quo et secunda vice, interlapso triennio, in Daniam rediimus, ego nullas de rebus astronomicis vel ad TYCHONEM vel alium quenquam dedi aut dare potui literas. Meministi enim professionis meae Witebergensis Herculeas molestias, et studiorum genus longe sanctius, quam ut de illis¹ rebus mihi in theologico studio semper παρέργως ne per suspirium cogitare, nedum ad artificem aliquid conferre quiverim. Effricta igitur fronte mentitur (da verbo veniam), qui dicit TYCHONEM unquam theorias LIDDELIANAS a me accepisse. Dictum puta. In testimonium

¹ Ms: »ut de nullis rebus« praebet.

veritatis voco conscientiam meam, quae mihi mille testes est, et te, dn. OLIGERE, qui probe adhuc annales istius διατριβῆς nostrae academiae, in qua juncti unis aedibus, una mensa, uno lecto, diu noctuque, domi foris fuimus, ni fallor, remetiris. Injuria igitur Scoti est, eaque in me injuriosissima, quod me nunquam auditum hoc modo in testimonium sui falsimonii invocat, tantum ut me invisum et suspectum bonis viris, quos contra insurgit, reddat; malitia, quod alios abusu mei nominis decepit; impudentia, quod me ignorantem et nihil tale cogitantem in suos praescriptos cogit gyros, ut mea lingua, non quod mea mens verum esse concepit, loquatur, sed quod ille finxit, vel absens effutiat. Nonne os meum quovis mancipio hoc pacto esset servilius? Satis pro imperio. Unde vero scit, TYCHONEM theorias has a me accepisse. Ego non dixi nec potui dicere, ille non vidit nec potuit videre, neque ullus alius. Si audivisse se dixerit, reddam cum THALETE Milesio responsum, qui ajebat verum a falso tantum abesse, quam oculi distant ab auribus, sentiens eos plerumque mentiri, qui audita non visa referunt. Aut quid si dicam, quod dicat se audivisse, quae nunquam audivit? Si per divinationem sit assecutus, dicat an ex sortibus, an auguriis, an ex asterismis, an somniis. Sed ex his procul dubio, nisi forte compertum sit, ex graculorum garritu, εἶπε καὶ ἁ Γραῖο τάλαφρα κοσκινόμεαντις dicebat ille apud THEOCRITUM.¹

Habes, nobilissime domine ROSENCRANTZI, non ex ingratitudine in praeceptorem olim meum (quae enim haec gratitudo in gratiam praeceptoris commentiri) sed ex candore et veritate, qua amicitia nostra fundatur, redditum verum testimonium contra effictum illud, non meum de plagio, ut vocas, LIDDELIANO. Tu hoc exemplo edoctus recordare tui usitati symboli Νῆφε καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν: tum alias, tum si alii in posterum de me similibus mendaciorum floccis tuas aures opplere tentarint, reserva alteram mihi liberam, quod cum feceris, et veritas et amicitia nostra in aeviternum sibi inter nos constabunt. His te Deo commendatum volo. Vale. Depererat Stetini, anno salutis reparatae CIO IO IIC. II Calend. Aprilis.

N. T. semper amicus

DANIEL CRAMERUS,

Pastor et Professor Ecclesiae et Gymnasii Stetinensium.

Inscriptio: Domino OLIGERO GEORGH F. ROSENCRANTZIO DANO, domino haereditario in Rosenholm, et inter nobiles docto, interque doctos nobili, domino et amico suo in aeviternum colendo εἰς χεῖρε.

TYCHONI BRAHE non minus aperiendas et legendas.

»Copia coeva in Archiv. Rosenholm. 1761«.

Haec epistola antea ab Hanschio (Jo. Keppleri Epp. Lipsiae 1718) pag. 114 sq. edita est ex apographo multis locis discrepanti.

¹ Theocr. Idyll. III, 31.

1598, 31. Maji.

Exemplum literarum Germanicarum quae Latinis hisce inclusae erant.¹

Mein gandtzwillig dienst jederzeit beuor. Insunder gunstiger her Swager, das es Euch, samt Euhren lieben Hausfrauwen wolginge, frisch vnd gesundt wehrt, solde mir lieb sein. Ick danck Godt den Almechtigen vor liebes gesundheit, der erhalte uns ferner nac seinem willen, amen.

Nachdem mir der Her Swager vor diesem von des VRST halben gescriben, hab ich ein weinig nachfrag gehabt allhie bei Ihr May. Camerdiener, ob derselbige VRsus im vngnaden wehre bey Ihr May. saa hab ich den bericht bekommen, das ehr woll nicht im ungnaden sei, alleine das ehr sich vor viell ausszgeben vndt itzundt nicht sich befindet, vnd in astrologia das geringest nicht vorstehet etc. Es hatt sich also begeben, das ehr von Ihr May. ist probiert worden, mit des Fürsten von Siebenbürgen seiner natuiitet, darinne er wider den anfangk, noch ende gewust, dadurch ehr in vorachtung vnd vorlachung kommen, vnd dieweil ehr das ziell vnd die warheit nicht gesetzt, vnd sein iudicium falsch, will itzundt dagegen scriben, vnd vorachtet vnd scalliert die Astrologiam auf das Höegste auss, es sein lauter lügen vnd bedrug darin, da ehr sie doch von ersten gelobt vnd dardurch zu Ihr May. gekommen. Die ander vrsach ist das wi man ihm gefragt worumb ehr den sich zu hoff angegeben darfur, vnd Ihr May. Herrn Brüdters Höegstseliger gedecknussz Ihr Thema gemacht (welch sich recht befunden) vnd itzundt dar wider sei, hat er nichts wissen zu beantworten. Man hat aber ehrfaren, das ehr solchs nicht selbst gemacht, sondern auss des ELIAE PREUSENS seinen Büchern genommen, vnd sich dardurch also herfur gethan etc. So hab ich auch vornommen, das TICHO BRAHE alhier ahn vnsern hoff wirdt kommen, vnd Ihr. May. grosse vorlangen nach ihm haben, vnd werden ihm ein Sloss ihngeben drey meil wegs von Prag, dar ehr seinen residentz soll haben, ein seer lustiger Ort, Brandeiss genant. Desz von DIEFFENBACHS Söne sein alhier zu Prag, die werden nach Strsburg geschicht zu studiern, vnd wen der Her Swager will geschrieben an die örter, dar ehr meint, will ichs woll behendigen, vnd habe gutte gelegenheitt darzu. Sonsten auf diesmal nicht mehr. Den Godt beuohlen samt Euhren lieben Hausfrauwen vnd kinder, vnd von mir vnd meinen Hausfrauwen gegrust. Datum Prag den lesten May stylo nouo 98 Anno.

E. D. W. Swager
vnd Discipulus
CASPAR LEHMAN Röm. Kay.
Maytt Hartschir.

¹ Vid. sequens epistola sign. C.

1598, 18. Junii.

Exemplum literarum cujusdam amici ad Tychonem Brahe.

S. Etsi nihil erat, nobilissime et doctissime TYCHO, quod ad te prae-
cipue nunc scriberem, tamen cum forte accederet me tabellarius Lipsicus,
volui te hisce salutare, et quae meus affinis ad me de URSO et de exspec-
tatione tui scribit, tecum communicare. Is affinis meus arte quidem est
gemmarum sculptor ingeniosus, sed officio apparitor caesaris, estque hoc
ejus, quod mitto, chirographum, ut si nota tibi jam tamen sint, intelligas
ibi quoque innotuisse. Sin ignota, deliberes, quid ad eam expectationem
tibi sit faciendum. Quod bene vertat ad salutem tuam et Uranies Deus
opt. max., cum ill^{mo} D. Brunsvicensi de negotio tuo locutus sum. Ille qui-
dem praeclare de te sentit, sed regni et regis desertionem causatur. Et
quamvis causas declararem tuas, et regem ab aliis regi dicerem, tamen
mansit in sententia, ideo quod a suis nobilibus se desereri, et coram camera
accusari molestissime fert. Conjunx existimabat expectandam esse occa-
sionem, qua coram regem ipsum convenires: sic omnia facile te impetra-
turum. Princeps in vinculis habet PETRUM HAGEN L. L. Salderiorum ad-
vocatum. Ipsos quoque fratres Salderios Lemgaviae sub comite Lipiensi
nuper coepit, propediem eosdem in Lycaoniam suam attracturus. Habent
enim leones leonina ingenia. Deus, in cujus manu est cor principis, diri-
gat illud ad clementiam et justitiam. Saluto generosum senem Maecenatem
meum D. HENRICUM RANZOVIUM, eique facilem, viridem, et laetam senectute-
tem precor. Pestis grassatur passim in vicinia, praesertim Halberstadii, et
ad nos ejus semina quaedam allata sunt. Deus avertat ulteriora. Vale.
Datae die 18. Junii Anno 98.

»Ex copia coeva in Archiv. Rosenholm. 1761«.

1600, 2. Maji. Tycho Brahe ad D. Matthiae, Archiduci Austriae.

Serenissime et inclyte Princeps, domine clementissime.

Quod serenissimam celsitudinem vestram, ignotus et peregrinus ego,
hisce compellare audeo, id ut pro sua heroica et congenita virtute atque
clementia candide et benigne accipere dignetur, humilime oro. Impulit me
ad hanc audaciam celeberrima fama de ser^{mae} cel^{nis} vestrae benignissimo
affectu erga quasvis artes ingenuas, praesertim sublimiores, illas quas

mathematicas per excellentiam vocant. Quemodmodum enim augustissimus et potentissimus imperator RUDOLPHUS, V^{ae} S^{ae} C^{nis} dominus frater, haec studia plurimi facit atque illis laudabiliter delectatur, sic et V^m S^m Cel^{nem} quadam non minus naturae quam sanguinis conformitate illa pariter in precio habere a plurimis affirmatur: cuius etiam haud obscura τεκμήρια, cum ante annos plusculos, Daniam patriam meam transeundo, laudatissimae memoriae regem FREDERICUM S^a V^a C^o illic invisisset, ad me perlata sunt, quin et paulo post ab arcis Cronburgicae praeside mihi insinuatam S^m C^m V^m in insulam prioris habitationis meae Uraniburgicam, instrumentorum, quae in usum astronomicae instaurationis illic construxeram, visendorum gratia transfretare constituisse, quod et factum fuisset, nisi maris irrequietudo et glaciei interveniens importunitas propositum hoc impedivissent. Ex eo tempore coepi S^{mam} Cel^{nem} V^m pro meo modulo suspicere et venerari; optassemque ut consilium illud in insulam dictam trajiciendi successus ratos consecutum fuisset. Cum autem nunc gravibus de causis, relicta patria, uti fert rerum mundanarum vicissitudo, in ditionem potentissimi imperatoris regnumque Bohemiae ab ejus caesar. majestate huc elementissime accitus, transmigrarim, sicque S^{mae} Celⁿⁱ V^{ae} vicinior redditus sim, eo etiam nunc promptius et confidentius animum mihi sumo aliquid ad serenissimam Cel^{nem} V^{am} literarum dandi, ut erga eam debitum meum obsequium vel aliqua saltem ratione humillime declarem, praesertim cum adeo opportuna id efficiendi modo sese obtulerit occasio, per hunc generosum et in literis ac linguis bene versatum juvenem FREDERICUM ROSENKRANTZIUM, sympatriotam et consanguineum meum, ad vestram S^{mam} Cel^{nem} proficiscentem, cumque S^{era} Caes^a Maj^{tas}, dominus meus elementissimus, sua augusta apud V^{am} Ser^m Cel^{nem} commendatione et intercessione (quam ROSENKRANTZIUS secum apportat) eum non dedignata sit, supervacaneum et indecens duco quippiam, quod apud Ser^m Cel^{nem} V^m illi promotioni esse possit, ulterius intempestive repetere aut adjungere, hoc saltem dicam, quicquid clementiae et benevolentiae serenissima Cel^o V^a in illum contulerit, id non saltem illi, sed toti ROSENKRANTZIANAE familiae, quae in inelyto regno Daniae antiquissima et splendidissima est, tum quoque mihi, qui ejusdem stemmatis aliqua pars sum, beneficio nunquam memoria obliterando et officiosissime mente depraedicando praestitutam. Idque de hoc viro polliceri possum, eum Ser^{mae} V^{ae} Celⁿⁱ fidelem et obsequentissimum futurum, sive privatim in sua aula, sive publice in bello Ungarico contra Turcam, ejus servitio et qualicumque opera (est enim ad utrumque humilime paratus) uti voluerit. Deliquit is quidem humanitus et juvenili quodam lapsu, quod dolendum est, et ipsummet ita contigisse vehementer et ex animo poenitet, nec suum hoc delictum celare aut excusare praesumit, unde in regis sui, cui per sexennium in cubiculo fidelissime inservierat, indignationem tantam incidit, ut stimu-

lantibus invidis et osoribus, nullus fuerit veniae locus, quicquid tandem pro culpae condonatione et redemptione ipse et illi sanguine juncti humilime offerrent; attamen sperat se, divina fretus misericordia et bonitate, alibi extra patriam, potissimum vero in Ser^{mae} V^{ae} Cel^{nis} servitio, hanc deplorandae sortis adversitatem virtute et integritate sua ita superaturum, atque priora illa, fragilitate quadam humana imprudenter commissa, honeste et fortiter gestis diluiturum atque emendaturum, ut tandem, auxiliante divina clementia et virorum principum diligenti intercessione apud regem suum culpae remissionem submissee impetrare atque in integrum restitui possit maximo omnium consangvinitate et affinitate ipsi junctorum, cujusmodi sunt nobilissimi quique in regno Daniae, gaudio et applausu. Confidimus autem omnes, quotquot ejus sortem ex animo dolemus et ad meliora ipsum restitui exoptamus, apud S^{am} Cel^{nem} V^{am} occasiones et media inventurum, quibus fortunae asperitatem mitiget atque S^{mae} Cel^{nis} V^{ae} clementissimo favore atque indultu eam vincere et ad potiora emergere possit, quod faxit misericors et omnis boni largitor Deus.

Caeterum Ser^{mae} Celⁿⁱ V^{ae} per dictum ROSENKRANTZIUM submissee mitto duos libros, quos sacrae caes^{ae} majestati, domino et maecenati meo clementissimo, quum primum Pragam veneram, obtuli, et una addo globum quendam caelestem e mea inerrantium stellarum accurata et diutino tempore exantlata restitutione apposite conformatum; quae a tenuitate mea profecta munuscula ut S^{ma} Cel^o V^a clementi animo accipere et me meaque studia sibi commendata habere non dedignetur, qua possum reverentia et submissione oro et obsecro. Valcat Ser^{ma} Cel^o V^a in reipub^{ae} stabilimentum quam diutissime et florentissime, et successu contra truculentum Christiani nominis hostem per Dei benignitatem felici in posterum quoque utatur. Dabantur ex arce Caesarea Bennaticka die 2. Maji Anno 1600.

sereniss. Cels. Vestrae

addictiss.
TYCHO BRAHE,
manu propria.

Inscriptio: Serenissimo principi et domino, domino MATTHIAE, Archiduci Austriae, duci Burgundiae, Styriae Carinthiae, Carniolae et Wirtenbergae, Comiti Tirolis, domino suo clementissimo.

Exemplum literarum quas ad sereniss. Archiducem Austriae Matthiam scripsit.

T. B.

•Ex copia coeva in Archiv. Rosenholm. 1761•.

E.¹

1598, 1. Decembris. *Postscripta Thaddaei Hagecii ad T. Brahe.*

Cur hasce ad te literas obsignassem, daturus eas tuo tabellario. misi adhuc meum puerum hodie, qui est 1. Decembr., cum hacce schedula ad D. CORRADUCIUM, quam ad te mitto. ex qua intelliges voluntatem caesaris. Est sigillum Dⁿⁱ Corraducii et manus. Multum gavisus sum, me tandem ante hunc meum abitum hoc responsum et resolutionem caesaris accepisse. Hisce quod addam amplius non est necesse.

F.¹

1598, 1. Decembris. *Thaddaeus Hagecius ad Rud. Coraducium.*

Exemplum literarum Domini D. THADEI ad amplissimum procancellarium imperii RUDOLPHUM CORRADUCIUM.

Mag^{ce} D. et patrone observandiss. Hucusque noster dominus TYCHO omnia egit ex consilio tuae mag^{tiae} et voluntate clementi caesaris. Venit²) cum uxore, liberis et familia ac 12 equis longo et difficili itinere, sump- tibus magnis. Dresdam usque. Et nulli alii principi, nulli nationi suam operam voluit devovere nisi uni caesari. Rogat igitur, et ego intercedo efficere velit ut responsum a caesare accipiat et negotia sua dirigere stabilireque possit ac ne ita dubius cum magno suarum rerum dispendio haereat. Literas meas ad BARVITIUM reverenter peto prima occasione mitti curet, eumque etiam sua schedula commonefaciat, ut caesari negotium proponat, et ultimam resolutionem Dresdam mitti curet. Non poenitebit, scio, Domine, hujus operae, et futurus est D. TYCHO, ubi de facie aliquando innotuerit, longe gratissimus. B. v. Ex aedibus nostris 1. Decembris Anno 1598.

T. M. promptus ad officia
THADEUS.

G.¹

Responsum Coraducii.

Quae D. Barvitus jussu caesaris de d^{no} TYCHONE nostro ad me re- scripsit, haec sunt:

»De TYCHONIS adventu caesar perlibenter intelligit; ut Dresdae vel Pragae vel alibi in vicinia tantisper, donec aula certo in loco recolligatur,

¹ Appendix ad epist. Nr. 18; vid. pag. 40.

² Adscriptum in margine:

»Cur Thadeus scripserit, quod uxorem et liberos mecum Dresdae habuerim, non scio, neque enim tale quid a me intellexit, sed forte ut eo citius responsum haberemus, sic rem am voluit.«

subsistat, cupit; ubi deinde ille commode et opportune collocari possit, benigne cogitat.« Hactenus Dnus BARVITIUS, quae mag^{tie} tuae ad hasce suas significanda duxi. Interim rogo, ut D^{num} Tychonem meis verbis quam officiosissime salutet meamque operam eidem polliceatur meque, quod ei ob ingentes meas occupationes non scribo, diligentissime excuset.

RUDOLPHUS CORADUCIUS,
manu propria.

H.

1600, 24. Maji. Rudolphus II. ad Matthiam Archiducem Austriae.

RUDOLFF.

Durchleuctiger was ann vnsz FRIDERIGH ROSENKRANTZ im dem das wir seinn Persohn Eur: L., zu ainnen auffwartter oder andern weittern Befurderung jhn kriegsdiensten recommendirn wollen vnderthenig gebetten, das vornehmenn Sy ob der beylag mit mehrenn Innhalt.

Dieweil ehr vnsz dan danebenn inn ander weg auch commendirt wirdet, vnd wir also jme gn. gernn wilfarth sehenn woltenn, alsz ersuchen wir Eur: L., hiemit freundt: vnd bruederlich gesinnet, Sy wollen jne gedachtenn ROSENKRANTZ auff sein geburliches anmeldenn, so er mit diesen thuen wirdet, inn guettenn beuelch nehmen, vnnd ohne beschwar auff mittell gedenchenn, wie Sy denne auff ain oder den andern weeg zu ainer stöll vnd vnderhalt nach gelegenheit seiner Persohn vnnd Stands befurdern muegenn, Alsz jhme dan Eur. L. wol zuthuenn wissenn. Vnd sein wir derselbenn mit bruederlichenn Huldenn vnndt allenn guettenn fordere wollnagt.

Gebenn Pilsenn denn 24. May 1600.

Dem Durchleuchtigenn Hochgebornen MATTHIASENN Ertzhertzogenn zu Osterreich Hertzogenn zu Burgundt, Steyer, Khärndten, Crain vnnd Wiertenberg, Grauen zu Tyroll, vnserm freündtlichen geliebten Bruder vnnd Fürstenn.

(Ex copia coeva in Arch. Rosenholm.)

I.

1600, 25. Maji. Rud. Coraducius ad Ottavium Caurian.

Wolgeborner grossgunstiger Herr, Demselbenn seyenn mein gantzwillig geflissene Dienst, besten Vermögens zuuor.

Vnnd nach deme von der Rom^{en} Key^{en} May^{tt} vnsernn allergnedigstem Herrn an die Fürstl. Dhl. Ershertzog MATTHIASENN zu Osterreich weiser dis FRIDERICH ROSENKRANTZ (alsz der sich inn Hungernn, wiedern Ersfeindt gemainer Christenheit zuuersuchen begerett, auch sonstenn eines ansehnlichen fürnehmen geschlechts inn Dennemarckh vnnd so wohl inn derselben,

alsz Deutschenn, Hispanischen, Welschenn vnnd françösischen Sproch, zimlich erfahrn ist) intercedendo gnedigst verschriebenn, diese Persohn auch mir von guetenn Orth meliori nota recommendiert wordenn, alsz habe ich den zu meinen grosszgunstigen Herrn tragenden dienstlichenn affection. Nötth nicht vmbgehenn muegenn, jhne ROSENKRANTZ hiemit dem Herrn inn gleicher vnnd bester form zurecommendieren, Geburnths vleisz hochlich bitten, Er wolle demselbenn vmb meinets willenn, zu allenn denne in gn. guetenn beuelch haben, Was ferner beschehenn werdet muegenn, vnnd jhme zu seiner verhoffenden Befurderung geraichen kan. Allermassen er ROSENKRANTZ sein vorhaben oder Intent selbst melden werdet, dasz erkhenne vnd verdiene ich dergestaltt inn aller möglichkeit, alsz obsz mir oder denn mienign selbs bewissen worden wehre. Meinen grosszgunstigen Herrenn demnach inn schutz des almechtigen, vnnd denselben mich zu allenn gunstenn gleichsals beuehlenn. Datum Pilsenn denn 25 May 1600.

Dem Wolgebornenn Herrnn, Herrn OCTAVIO CAURIANO, Herrn zu Ensisfeldt, Röm Key. May. Cammerer, vnnd Hauptman zu Hungerischen Alltenburg, auch fr. Durchl. Ershertzogen MATTHIASSEN zu Osterreich Rath, Cammerern vnnd Obrs Stalmeistern, meinem sonders grosszgunstigen Herrn

RUDOLPHUS CORADUCIUS
Imperij Procancellarius.

•Ex. copia coeva in Archiv. Rosenholm. 1761.«

K.

1600, 2. Augusti. *Ottavio Caurian ad T. Brahe.*

Herr FRIDERICH ROSENKRANTZ hat sich bei Jr. Fürstl. Durchhl. Erzherzog MATHIAS zu Osterreich mit Irer Kay. Mt. Intercession, ertzeiget vnd eingestellt, vnd alberait von Ir Durchl. zuesag bekkommen, vnnd derselben aufwarter nach seinem begern vnndergestellt vnnd vnnderhalten zuwerden. Weiln aber Ir Mt. Resolution wegen Irer Durchl. veldtzug etwas spät hinaus geschicht worden, vnnd entzwischen herr SEYFRIDT VON KHOLONITSCH, obrister yber 1000 Pferdt. fortgezogen, so hat er mit Irer Durchl. vorwissen vnnd gnedigsten bewilligung, sich vnnder denselben gestellt, vnnd ist ietziger zeit vor Papa.

Das deme also sei, hab Ich OTTAUIO CAURIANI, dem Herrn TYCHONI BRAHE, so mich derwegen alhie zu Praag ersuecht, vnnd hieon wissenschafft begert. Desz zu zeugnusz mein Handschrifft hierundergestellt. Datum Praag stilo nouo den 2. Augusti Anno 1600.

OTTAUIO CAURIAN,
manu propria subscripsi.

•Ex autographo in Archiv. Rosenholm. 1761.«

ANNOTATIONES EDITORIS

de quibusdam virorum, qui in literis nominantur, maxime de iis, quos neque lexicon Poggendorffii neque similia opera commemorant, usui inprimis lectorum extra Daniam adjectae. Conf. autem Annotationes in: Tychonis Brahei et ad eum doctorum virorum epistolae 1563—1587, ed. F. R. Friis, Havniae 1876—1886, 4to, pag. 107—8.

Bille, Escherus (Danice Eske Bille) sine dubio Georgii filius de Ellinge, villa Scanensi, et Vallen, villa Hallandensi, cui post abitum a Dania Tychonis Brahei res familiaris ejus summae curae fuit. De eo vide Danske Magazin II (1746, 4to) passim; Breve og Aktstykker angaaende Tyge Brahe og hans Slægninge, udg. af F. R. Friis, Kjøbenhavn 1875, 8vo, passim; Møllerup og Meidell, Billeættens Historie, 2, 1, p. 18.

Brokkenhusius, sine dubio *Georgius B.*, nobilis Danus, v. Breve og Aktstykker (v. supra) p. 53, 105—7.

Cragius sive *Kragius, Nicolaus* (Danice Niels Krag) Dr. juris; anno 1589 professor extraordinarius, 1592 prof. linguae Graecae universitatis Havniensis; 1594 historiographus regius. Is aliquoties in terras externas legatus publice missus est. De eo vide: Rørdam, Kjøbenhavns Universitets Historie III, 5, 22—41; Wegener, Anders Sørensen Vedels Levnet, passim; Dansk biografisk Lexikon IX, 431.

Hvitfeldius, Arildus, nobilis Danus, natus 1549; anno 1595 cancellarius regni; scriptor historicus clarissimus; a. 1609 mortuus est. De eo vide: Hofman, Portraits historiques des hommes illustres de Danemark (1746) T. II, pag. 12; N. M. Petersen, den danske Literaturs Historie, 2 Ed. T. III, pag. 307, 397; Wegener, Anders Sørensen Vedels Levnet, passim; H. F. Rørdam, Historieskriveren Arild Hvitfeldt, Kjøbenhavn 1896.

Longomontanus, Christianus Severini, (Danice Christen Sørensen Longberg) ab urbe patria, vico Jutlandico, nomen Longomontani adsumperat. Is annos octo in Hvena insula discipulus Tychonis Brahei fuit, quem peregre proficiscentem comitatus est. Rector Viburgensis anno 1603 factus est, prof. univ. Havn. 1605, prof. math. ibidem 1607, quo munere fungens anno 1647 obiit.

Mulaeus, Claudius, frater Jani Mulaei, Dr., de quo infra videatur, fuisse videtur.

Mulaeus, Janus, Dr. phil., ab anno 1605 ad annum 1633 Othoniae medicinam exercuit. Pater ejus fuit Jo. Mulaeus, dominus praedii Nislevgaard, consul Othiniensis. P. F. Suhm: Samlinger til den danske Historie I., 2. p. 9. 1779, 4to; Giessing: Jubellærere, II, 1, pag. 132.

Peplerus, Christophorus, aurifex Amstelodamensis, aliquamdiu villicus Tychonis Brahei feudo Norvegico Nordfjord praefuit; v. Danske Magazin, II, 245.

Ranzovius, Gerardus, filius Henrici Ranzovii, viri celeberrimi, vicarii regii, a. 1558 natus est. Adolescens multum in itineribus versatus est et longinquas peregrinationes in Europa, Asia, Africa fecit. 1584 praefectus arcis Croneburgensis, 1590 praefectus Flensburgensis et brevi post arcis Haderslebiae. Patri 1599 mortuo Gerardus Ranzovius vicarius regius Holsatiensis successit. 1606 cum Christiano IV rege in Britannia versatus est. Bello Suecico (1611—12) dux exercitus summus fortissimum se praestitit. Obiit 1627. Hofman, Portraits historiques des hommes illustres de Danemark II, pag. 42, Danske Magazin IV, 97 sq., F. R. Friis, Samlinger til dansk Bygnings- og Kunsthistorie passim.

Rindskat, Sivertus, Liber Baro ex Austria (Styria) anno 1586 matrimonio in possessionem praedii Jutlandici Herningholm venit. Annis fere 1600—1601 in Styria et Pragae moratus est, sed brevi post in Daniam revertit, ubi postea propter multas fallacias in vincula sempiterna conjectus est. Quod Barbara Kepler horride et inepte scribit: »Der rinkscheit ist am sontag mit seiner frau und dochter bei dem diho brei zu gast gewösen, er hat mier etwas bevohlen, das ich euch soll von seint wögen anzaigen wen jer haim khumbt, er ist schon hir weckt, er zeucht an den Marckh hinein« (Kepleri opera omnia, ed. Frisch, T. VIII, p. 739), haec sine dubio ad Rinschadium et reditum ejus in Daniam pertinent; v. Samlinger til jydsk Historie og Topografi, udgivet af det jydske historisk-topografiske Selskab, Ser. 2 vol. 2, pag. 145, vol. 3, pag. 195.

Rosenkrantzius, Fridericus, consanguineus Oligeri Rosencrantzii, v. Historisk Tidsskrift Ser. 4 vol. 4 pag. 502; Samlinger til Fyens Historie og Topografi vol. 8 pag. 379.

Stygge, Johannes, nobilis Danus, cujus in Danske Magazin 5 R., 1 B. epistola ad Jo. Aalborgensum legitur, qua in Tychonum Braheum vehementer invehitur.

INDEX NOMINUM ET RERUM.

- A**blegati T. Brahei 12.
Ahlefeldt, Balthasar, 10.
Albinus, Nicolaus, studiosus, 36.
Anna Catharina, regina, 6, 19, 27.
Archiepiscopus Coloniensis 19.
Astrologia 70.
Astronomiae instaur. mech. 18, 20, 21, 23.
- B**arvicius, Joh., 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 74.
Benachia arx 50.
Bille, Escherus, 8, 12, 14, 20, 22, 26, 77.
Boekelius 17, 24, 25, 31, 32, 36, 38, 39.
Brahe, Axillus, 25, 27.
Brahe, Elisabeth, 59.
Brahe, Erik [o: Sparre] 14.
Brahe, Magdalena, 44.
Brahe, Sophia, Axilli filia, 4, 18, 20, 25, 27, 36, 37, 40.
Brahe, Sophia, Tychonis soror, 5, 18, 21, 25, 44, 45, 52, 53, 60.
Brahe, Steno, 2, 3.
Brahe, Tycho, jun., 12, 19, 39, 41, 46, 48, 49, 60.
Bramsted 10, 19.
Brandeis arx 50.
Braschius, M., 24, 33.
Bredenberga arx 6.
Bretzia arx 46.
Brochenhusius, G.(?), 11, 77.
Brucaei sphaera 65.
Brysche, Carolus, 23.
Buch, Joachimus, 34, 35, 37.
- C**arina 7, 18, 24.
Catalogus affixarum stellarum 19, 21.
Cavrianus, Ottavius, 58, 75.
Cavkerchius, Rudolphus, 18.
Christianus IV. 3-6, 15, 16, 18-20, 27-29, 33, 35, 46, 78.
Chytraeus, David, Prof., 40.
Coagium 3.
Conventus Coldingensis 14.
Copernicus 65.
- Coraducius 43, 48, 51, 52, 55, 58, 74, 75.
Coroneburgensis arx 78.
Cramerus, Dan., 21, 24, 33, 54, 57, 63 sq.
Cragius, v. Kragius.
Curia, T. Brahei Hafn., 12, 17, 25, 31.
Curtius, Jacobus, 23, 47, 49, 52, 59.
- D**avid Petri 7.
Dieffenbachii filii 70.
Dresda 74.
- E**ffigies T. Brahei 3.
Elegia ad Daniam 7, 18.
Elias Preuss 70.
Epigramma T. Brahei ad O. R. 27, 36.
Everhartianae ephemerides 16, 17, 30.
- F**lensburg 78.
Francius, Thomas, 44, 51.
Fridericus II. 20, 47, 50.
Frisius, Ivardus, 41.
- G**enealogiae 20.
Globus coelestis 55, 73.
Goedelmannus, J., Dr., 40.
- H**aderslebiae arx 6, 78.
Hagecius, Thaddaeus 16, 22, 24, 26, 45, 51.
Hagen, Petrus, 71.
Halberstadt, pestis, 71.
Herningholm 78.
Hunnius, Dr., 40, 42.
Huena insula 7, 21, 42, 44, 52, 67.
Hvitfeldius, Arildus, 31, 77.
- I**nstrumenta T. Brahei 11, 20.
Isaacus Petri 31.
- J**essenius, J., Dr., 40, 42.
Joannis, Jo., parochus, 7.
Johan. Adolphus, dux Holsat., 29, 35.

- K**epler, Joh., 56; Barbara 78.
 Kholonitsch, Sv., 76.
 Kragius, Nicolaus, 5, 9, 10, 11, 21, 22,
 24, 26, 30, 36, 39, 57, 57.
- L**ange, Ericus, 13, 16, 39.
 Legati Danici 3.
 Legati Galliarum regis 7, 58.
 Legati Persici 60.
 Lehmann, Caspar, 70.
 Liber de stellis 29.
 Libri mathematici T. Brahei 55.
 Libri caesari destinati 41, 44, 48.
 Libri regi Chr. IV destinati 20, 28, 29, 33,
 34, 41, 45, 52.
 Libri Wittebergae impr. 42.
 Liddelius, Duncanus, 54, 63 sq.
 Lindenov, Joh. 30.
 Lindenov, Otto, 12.
 Linz 53.
 Literae T. B. Chr. IV dest. 23, 28.
 Longomontanus, Chr. Severini, 16, 38,
 57, 58, 77.
 Lubeca 11, 26.
 Lues epidemica 4.
 Lutheri historia 38.
 Lyserus, Johannes, 46.
 Lysa arx 50.
- M**atthias, archidux, 55, 58, 71, 75.
 Mauritius, princeps Oraniae, 21, 35.
 Medicamenta 53.
 Melissi, Pauli carmina, 56.
 Monavius, Jacobus, 15, 24—27, 31.
 Mulaeus, Janus, Dr., 15, 78.
 Mulaeus, Claudius, 23, 38, 49, 77.
 Mullerus, Joh., 19.
- N**ordfjord, feudum Norvegicum, 78.
- O**bservationes 7.
 Oelandicum iter navale Oligeri Rosae-
 crantzii 3.
 Otto, dux Harburgi 46.
 Ovidius 3, 5.
- P**eplerus, Christophorus, 14, 23, 31, 78.
 Pererii gener 17.
 Pericles, Atheniensis, 64.
 Philippus (Melanchthon) 40.
- Pilsena urbs 54, 57.
 Praetorius, Joachimus, 65.
 Polycarpus 40
 Pretzsch, arx, 46.
- R**amelius, Henricus, 29, 35, 45, 52.
 Ranzovius, Franciscus, 36.
 Ranzovius, Gerardus, 15, 17, 78.
 Ranzovius, Henricus, 4, 6, 10, 11, 14,
 18, 19, 71.
 Respons. ad Germ. 20.
 Rindschadt, Sigfrid s. Sivert, 13, 15, 78.
 Rollenhagius 16.
 Rosenkranzcius, Fridericus, 57—60, 72,
 75 sq.
 Rosensparre, Olaus, 35.
 Rostochium 3, 4.
 Rud, Canutus, 23.
 Rudolphus II, 24, 29, 46, 53, 54, 59, 75.
 Rudolphus Caukerchius 18.
 Rumphius 46, 47.
- S**ascrides, Gellius, 1.
 Scaliger, Jos., 35, 57.
 Schwartzenberg, dux, 58.
 Severini, v. Longomontanus.
 Scotus, v. Liddelius.
 Schyrmann 12.
 Sommeri carmen 18.
 Sparre, Ericus, 13.
 Sturzius, Dr., 14.
 Stygge, Joh., 30, 78.
- T**abulae Belgicae 16.
 Taubmannus, F., 19.
 Tegnaglius, F., 19, 21, 24, 27, 29, 59.
 Thaddaeus v. Hagecius.
 Thales Milesius 69.
 Theocritus 69.
 Tossinga insula 24.
 Typogr. labore 41, 42.
- U**ldaricus dux Mechelb. 4, 29, 33, 35, 46, 48.
 Ulfeldius, Jacobus, 9, 10.
 Uraniburgum 51.
 Ursus, Raimarus, 40, 58, 70, 71.
- W**andesburgum arx 4, 7, 50.
 Vesalii anatomia 17.
 Winshemius 24, 25, 31, 38, 39, 44, 51.
 Wilhelm, landgravius, 35, 65.

